

FAKULTA
PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ
A PEDAGOGICKÁ TUL

a•ba
ku•s

NADAČNÍ FOND

REFLEKTOVANÁ PRAXE JAKO NÁSTROJ ZKVALITNĚNÍ PŘÍPRAVY BUDOUCÍCH UČITELŮ

Metodická příručka oborové praxe na 1. stupni ZŠ

(Výstup z projektu II. ročníku Otevřené výzvy podpořené z nadačního fondu Abakus)

Liberec 2023

Identifikační údaje

Projekt Reflektovaná oborová praxe se zaměřením na motivaci, kreativitu a mezipředmětové vztahy
Otevřená výzva, II. ročník, 2021, nadační fond Abakus

Řešitelská organizace: Technická univerzita v Liberci
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Katedra primárního vzdělávání

Hlavní řešitel: PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
Řešitelé: doc. RNDr. Petr Anděl, CSc.
Mgr. Věra Dubcová
PhDr. Věra Vykoukalová, Ph.D.

Oboroví didaktici: PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
Mgr. Věra Dubcová
Mgr. Hana Valešová, Ph.D.
Mgr. Jana Konvalinková, Ph.D.
Mgr. Martina Růžičková
Mgr. Věra Šulcová

Cvičné učitelky: Základní škola Český Dub,
Základní škola T. G. Masaryka Hodkovice nad Mohelkou.

Kontaktní adresa: jana.johnova@tul.cz

Vydáno: červen 2023

Obsah

Úvod	3
1 PŘEDSTAVENÍ PROJEKTU A JEHO ZÁMĚRŮ	4
1.1 Základní údaje o projektu	4
1.2 Řešitelský tým	4
1.3 Cílová skupina	5
1.4 Organizace a průběh projektu	6
1.5 Výstupy projektu	7
1.5.1 Předmět Oborová didaktika v praxi	8
1.6 Výsledky výzkumných aktivit	9
1.7 Materiály	10
2 MOTIVACE, KREATIVITA A MEZIPŘEDMĚTOVOST VE ŠKOLNÍ PRAXI	15
2.1 Motivace ve školní praxi	15
2.2 Kreativita a tvořivost ve školní praxi	19
2.3 Mezipředmětové vztahy ve školní praxi	24
3 HODNOCENÍ REALIZACE PROJEKTU A DÍLČÍ ZÁVĚRY	27
3.1 Hodnocení dílčích aspektů projektu	27
3.1.1 Charakteristika cílové skupiny	27
3.1.2 Motivace, kreativita a mezipředmětové vztahy	32
3.1.3 Hodnocení podle jednotlivých předmětů	35
3.2 Celkové hodnocení projektu z pohledu jednotlivých účastníků	37
3.2.1 Hodnocení z pohledu studentů	37
3.2.2 Hodnocení z pohledu cvičných učitelů	40
3.2.3 Hodnocení z pohledu oborových didaktiků	42
4 POJETÍ PŘÍPRAVY NA VYUČOVACÍ HODINU A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE	46
4.1 Příklady dobré praxe – literární výchova	46
4.2 Příklady dobré praxe – prvouka a přírodověda	52
4.3 Přípravy dobré praxe – hudební výchova	57
4.4 Přípravy dobré praxe – výtvarná výchova	63
5 SUMARIZACE A ZÁVĚRY	69

Úvod

V současné době není pro učitele jednoduché zaujmout žáky tak, aby přistupovali k výuce se zájmem, očekáváním, ale i určitým nadšením. Na základě dlouhodobých pedagogických zkušeností vidíme dnes dva závažné problémy v přípravě učitelů 1. stupně: (1) nedostatečná propojenost oborových didaktiků s praxí studentů; (2) nutnost posílení schopnosti učitelů motivovat žáky ve výuce.

Hlavním důvodem obtížné motivace žáků není jen dlouhotrvající distanční výuka, ale především dnes již celosvětový problém nastupující generace – přesycení IC technikou. Rychlost tzv. „přeblikávání obrazů“ v dětech zhoršuje jejich soustředění, potlačuje zájem o běžné věci a dění kolem nás, což se odráží i ve výuce. Zde má právě motivace velmi významné místo, na které je v dnešní době se nutné soustředit daleko více, než tomu bylo dříve. Dnes již nestačí ukázat žákům obrázek, který je bude pro dané téma motivovat, ale učitel musí zvládnout a neustále rozvíjet kreativní přístup při volbě metod a postupů, aby dokázal žáky pro téma nadchnout. Pokud učitel svým nevšedním, zajímavým přístupem zaujme a udrží pozornost žáků, dochází k lepšímu zapamatování učiva.

Rovněž zapojení mezipředmětových vede žáky k uvažování v souvislostech. Toto je v dnešním světě naprosto nezbytné. Získání zájmu žáků je otevřením brány k jejich dalšímu vzdělávání. Vždyť mnozí z nás si své budoucí povolání zvolili díky svým učitelům, kteří nás pro daný obor dokázali zcela nadchnout. Tyto dovednosti si budoucí učitel musí osvojovat prakticky pod odborným vedením.

Také kreativní myšlení představuje schopnost opustit zaběhlé způsoby uvažování a hledat nové možnosti, jak pracovat. Učitel tak může podnítit zájem, nadchnout žáky pro danou činnost, a to je důležitým aspektem pro celkový přístup ke vzdělávání.

Nezbývá tedy než souhlasit s mottem hnutí Otevřeno, že *Chceme Česko, v němž se děti učí naplno a s radostí. Proměna vzdělávání začíná u přípravy učitelů, o jejíž inovace usilujeme.* (Otevřeno, 2023)¹

¹ <https://otevreno.org/>

1 PŘEDSTAVENÍ PROJEKTU A JEHO ZÁMĚRŮ

Obsah:

- 1.1 Základní údaje o projektu
- 1.2 Řešitelský tým
- 1.3 Cílová skupina
- 1.4 Organizace a průběh projektu
- 1.5 Výstupy projektu
- 1.5.1 Předmět Oborová didaktika v praxi
- 1.6. Výsledky výzkumných aktivit
- 1.7 Ukázka materiálů

1.1 Základní údaje o projektu

Předložená metodika oborové praxe je výstupem projektu s názvem

Projekt *Motivace a kreativita v reflektované oborové praxi*, který byl podpořen v rámci II. ročníku Otevřené výzvy byl realizován v akademickém roce 2022 / 2023 na Katedře primárního vzdělávání Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci. Hlavním řešitelem projektu byla PhDr. Jana Johnová, Ph.D., vedoucí řešitelské katedry.

Projekt vycházel ze dvou problémových okruhů při přípravě učitelů 1. stupně ZŠ, a to:

- z nedostatečného propojení oborových didaktik s praxí studentů;
- z potřeby zvýšit schopnosti studentů motivovat žáky při výuce.

Navrhované řešení spočívalo v zavedení nového předmětu *Oborová didaktika v praxi*, který je podrobněji představen v kap. 1.5.1.

1.2 Řešitelský tým

Řešitelskou organizací projektu byla Katedra primárního vzdělávání Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci. Řešitelský tým zahrnoval 3 vzájemně kooperující skupiny ve složení koordinační tým, tým oborových didaktiků, tým, cvičných učitelek.

Struktura řešitelského týmu

- Hlavní řešitel: PhDr. Jana Johnová, Ph.D.2
- Koordinátoři: doc. RNDr. Petr Anděl, CSc. (vedení a koordinace výzkumných aktivit)
Mgr. Věra Dubcová (vedení a koordinace metodických aktivit)
PhDr. Věra Vykoukalová, Ph.D. (příprava a zpracování materiálů)
- Oboroví didaktici: PhDr. Jana Johnová, Ph.D. (literární výchova)
Mgr. Věra Dubcová (literární výchova)
Mgr. Hana Valešová, Ph.D. (výtvarná výchova)
MgA. Jana Konvalinková, Ph.D. (hudební výchova)
Mgr. Martina Růžičková (přírodověda)
Mgr. Věra Šulcová (prvouka)
- Cvičné učitelky: vybrané pedagožky ze Základní školy Český Dub
vybrané pedagožky ze Základní školy T. G. Masaryka Hodkovice nad Mohelkou.

1.3 Cílová skupina

Cílovou skupinou zavedeného předmětu jsou v první řadě všichni studenti oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. V průběhu projektu bude předmět realizován 2x, což znamená, že ho bude absolvovat přibližně 55 studentů. V roce 21/22 je to 32 studentů a v následujícím roce předpokládáme zapojení cca 26 studentů. Po ověření předpokládáme možné rozšíření nové metodiky do dalších praxí v různých učitelských oborech na FP TUL, ale na základě realizace kulatého stolu je možný přenos i na další pedagogické fakulty v ČR. Úspěšnost v osvojení didaktických a osobnostních kompetencí, ale i v rozvoji kritického myšlení bude sledována výzkumným šetřením, přičemž předpokládáme, že kreativní motivace i zapojení mezipředmětových vztahů bude úspěšně zvládat 80 % studentů. Ale ani u zbývajících 20 % nepředpokládáme výrazné nedostatky. V rámci vlastní autoevaluace si studenti uvědomí klady i zápory svého pedagogického působení a budou s nimi umět nadále pracovat v navazujících praxích.

² Řešitelka projektu má předchozí dlouholetou pedagogickou praxí jako učitelka na 1. stupni ZŠ, výchovná poradkyně a koordinátorka RVP ZV. Na FP TUL se věnuje výuce didakticky zaměřených předmětů v oborech Čj a literatura a Člověk a jeho svět. Podílela se na realizaci projektů Moderní učitel, Učitelem moderně a odborně a byla hlavním řešitelem za TUL v projektu Podpora pregramotnosti v předškolním vzdělávání. Je spoluautorkou ucelené řady učebnic pro 1.–3. ročník ZŠ v oboru Člověk a jeho svět, autorkou metodických materiálů pro studenty učitelství 1. stupně i MŠ. Současná výzkumná šetření zaměřuje na rozvoj grafomotoriky.

1.4 Organizace a průběh projektu

Po stránce organizační byl projekt rozdělen do 6 klíčových aktivit, jejichž obsah i konkrétní doba realizace byly následující:

Klíčová aktivita 1 (KA1)

Realizace KA1: leden – únor 2022. Projekt byl zahájen komunikací s vybranými základními školami, současně byla zahájena tvorba a příprava materiálů, kterými jsou hodnotící nástroje pro výzkum (anketa se žáky, autoevaluační dotazník, strukturovaný rozhovor a záznamové archy pro hospitace i reflexi oboru). Materiály jsou podrobně představeny v kap. 1.7.

Na FP TUL a také v domovských školách cvičných učitelů se uskutečnila setkání řešitelského týmu, oborových didaktiků a cvičných učitelů.

Klíčová aktivita 2 (KA2)

Realizace: únor–květen 2022. KA2 je rozdělena do čtyř etap:

1. 1.–4. týden proběhne setkání na fakultě, které se stane teoretickým východiskem didaktického obsahu praxe. Zahrnuje spolupráci s CPP a KPP. Podkladem pro vlastní praxi budou přednášky s odborníky na téma motivace, kreativity a mezipředmětových vztahů. Organizace setkání všech zapojených pedagogů. Ve 3. – 4. týdnu budou realizovány přednášky didaktiků, na něž naváže individuální komunikace studentů s oborovými didaktiky a cvičnými učiteli.
2. 5.–9. týden se uskuteční praxe v ZŠ: Studenti budou rozděleni do 3–4 členných skupin a pod dohledem cvičného učitele. Jeden student vyučuje, jeden pořizuje videozáznam a dva zaznamenávají průběh do hospitačního formuláře. Závěrem proběhne reflexe se cvičným učitelem, reflexi provádí rovněž hospitující studenti. Pro pořízení videozáznamu předpokládáme využití techniky, která je dostupná na KPV. Každá skupina bude mít svůj tablet. Hospitací se budou moci účastnit rovněž oboroví didaktici. Studenti předají videozáznam příslušnému oborovému didaktikovi, který jej zpracuje a využije v následující etapě. V průběhu praxe budou využity i vytvořené šetřící nástroje k následnému výzkumu.
3. 10.–14. týden bude organizován na fakultě, kde se všichni studenti již společně zúčastní reflexe s jednotlivými didaktiky s využitím videozáznamů a vyjádřením hospitujících studentů. V závěru všichni společně vyhodnotí přínos reflektovaných praxí daného oboru do záznamového archu (určen pro výzkum).

4. 14. týden věnujeme také závěrečné syntéze poznatků z praxe – autoevaluace studenta na základě třífázové reflexe.

Klíčová aktivita 3 (KA3)

Realizace: červen–prosinec 2022. KA3 patří dle svého obsahu mezi výzkumné aktivity, nedílnou součástí projektu je tedy pedagogický výzkum, který se zaměřuje na hodnocení efektivity opatření a přípravu obecných metodických materiálů.

K vyhodnocení úspěšnosti studentů, ověření nové metodiky předmětu využijeme šetřících nástrojů, které byly vytvořeny v KA1. Výzkumné šetření by mělo prokázat úroveň úspěšnosti studentů při praxi a poukázat na její případné nutné změny z hlediska navržené metodiky. Materiály jsou dále využitelné v rámci pedagogické praxe dalších učitelských oborů Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci, dalších pedagogických fakultách v rámci celé České republiky a nabídnuty učitelům v praxi.

Klíčová aktivita 4 (KA4)

Realizace: leden – únor 2023. KA4 bude realizována obdobně jako KA1, přičemž počítáme s možnou úpravou materiálů dle výsledků výzkumu. Opět zorganizujeme setkání didaktiků a cvičných učitelů.

Klíčová aktivita 5 (KA5)

Realizace: únor–květen 2023. KA5 je shodná s KA2. Odlišnosti mohou nastat v případě prokázané nutnosti úpravy praxe dle zkušeností z předchozího akademického roku.

Klíčová aktivita 6 (KA6)

Realizace: květen–červen 2023. KA6 spočívá v organizaci kulatého stolu pro širší pedagogickou veřejnost. Nosným tématem se stane nová metodika praxe. Předpokládáme účast akademických pracovníků z různých PF v ČR a učitelů ZŠ. V průběhu projektu bude vznikat i Metodická příručka oborové praxe, která bude finalizována v KA6.

1.5 Výstupy projektu

Z výše uvedeného průběhu výzkumu vznikly následující výstupy:

- a) Zavedení nového předmětu „Oborová didaktika v praxi“ s novou metodikou praxe. Předmět bude povinný pro všechny studenty učitelství na 1. st. ZŠ.

- b) Metodická příručka oborové praxe – shrnující poznatky a náměty pro realizace praxí se zaměřením na motivaci, kreativitu a mezipředmětové vztahy. Metodický materiál bude využitelný především pro studenty, ale i oborové didaktiky, učitele z praxe a pro pedagogy na jiných pedagogických fakultách.
- c) Kulatý stůl k tématu metodiky oborové praxe - bude zde představena nová metodika praxe a další výstupy z projektu. Účastníky budou didaktici z naší univerzity i dalších pedagogických fakult a učitelé z praxe.

Praktický přesah projektu lze vysledovat v oblasti všech tří uvedených výstupů (viz kap. 1.5). Za zásadní a nejvýznamnější výstup projektu považujeme zavedení nového předmětu *Oborová didaktika v praxi (KPV / PDPX)*, kterému je věnována samostatná kapitola 1.5.1.

Zcela přenositelným výstupem je také Vámi právě čtený materiál – Metodická příručka oborové praxe, jež obsahuje nejen informace o přípravě, průběhu a realizaci projektu, ale také výzkumnou část, která přináší velmi zajímavé skutečnosti a závěry (viz kap. 3).

Kulatý stůl k inovacím v oblasti praxí byl součástí společné konference Katedry primárního vzdělávání a hnutí Otevřeno 21. a 22. 6. 2023 v prostorách budovy G Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci.

1.5.1 Předmět *Oborová didaktika v praxi*

Nový studijní předmět *Oborová didaktika v praxi* se stal povinným předmětem ve 3. ročníku prezenčního studia programu Učitelství pro 1. stupeň ZŠ, na FP TUL, což zajišťuje dlouhodobou využitelnost. V modifikované podobě byl transformován do programu kombinované formy studia a Rozšiřujícího studia pro učitelství na 1. stupni ZŠ.

Předmět je propojen s již existujícími předměty v oblasti výchov a přírodovědně vlastivědného učiva. Dále navazuje a rozvíjí didaktické předměty (Člověk a jeho svět, Člověk a příroda, Výtvarné vyjadřování 1,2,3, Pracovní činnosti, Hudební praktikum, Dětská literatura 1,2, Čtenářská gramotnost ve výuce ČJ, Didaktika slohové, komunikační a literární výchovy). Všechny tyto předměty jsou pro studenty učitelství 1. stupně povinné.

Důležité je zmínit i návaznost nového předmětu na předcházející průběžné praxe. Dále jsou na něj napojeny souvislé praxe studentů.

Z hlediska metodického je předmět inovativní v následujících bodech:

- praxe je zaměřena přímo na oborovou didaktiku předmětů;

- jsou nastoleny podmínky pro úzkou spolupráci studentů, cvičných učitelů a oborových didaktiků;
- je podporována skupinová forma praxe založená na vzájemné pomoci jak v rámci přípravy, tak i přímého pedagogického procesu;
- je umožněna (a vyžadována) třífázová reflexe (oborový didaktik

Předmět Oborová didaktika v praxi je zaměřen zejména na vyučovací předměty výchovného charakteru, kde lze velmi dobře akcentovat motivaci a mezipředmětové vztahy. Zároveň se objevuje možnost propojovat obory také prostřednictvím průřezových témat. Takto lze velmi dobře posilovat didaktické kompetence. Na ně navazuje rozvoj osobnostních kompetencí, které budou rozvíjeny prostřednictvím několika interakcí (student x žák, student x oborový didaktik, student x cvičný učitel, student x student) a také vlastní autoevaluace. Spolupráce studentů ve skupinách v průběhu praxe rozvine komunikaci a kooperaci. Třífázová reflexe podpoří i rozvoj kritického myšlení studentů. Zároveň j proto budou mít studenti rozsáhlé možnosti uplatnit ve svých výstupech kreativitu.

Důraz je kladen na zvládnutí motivace žáků, rozvoj jejich kreativity a podpora celostního přístupu ke vzdělání posílením mezipředmětových vztahů. Tyto tři oblasti jsou podrobněji rozpracovány v dalších kapitolách.

Předmět je metodicky zcela inovátorský, je přenositelný do praxí v dalších oborech nejen na FP TUL, ale i na dalších pedagogických fakultách v ČR, k čemuž byl směřován jeden z výstupů – kulatý stůl. Získané kompetence studentů – didaktické, osobnostní včetně kritického myšlení a kooperace jsou podkladem pro intenzivnější a účinnější zapojení studentů v navazujících praxích – souvislé praxe ve 4. a 5. ročníku.

1.6 Výsledky výzkumných aktivit

Zavedení nového metodického přístupu s sebou vždy přináší otázku o úspěšnosti jeho realizace. Odpověď není jednoduchá a vyžaduje objektivní šetření. Realizace projektu umožnila zahrnout šetření pomocí metodik pedagogického výzkumu, na které by při běžném zavedení nového předmětu nebyly kapacity. Výzkumné šetření probíhalo na úrovni všech zúčastněných subjektů

- a) žáků 1. stupně ZŠ, u kterých bude praxe realizována,
- (b) studentů konajících praxi,
- (c) cvičných učitelů,

d) oborových didaktiků.

Použity byly výzkumné metody: anketa, dotazník, strukturovaný rozhovor. K šetření byly rovněž využity záznamové archy (viz kap. 1.7). Po stránce didaktické bylo hodnocení zaměřeno především na zvládnutí 3 pilířů (motivace – kreativita – mezipředmětové vztahy).

Vyhodnocení bylo provedeno standardními postupy pedagogického výzkumu. Na jeho základě byla formulována obecná doporučení, která jsou využitelná širokou pedagogickou veřejností (viz kap. 4).

1.7 Materiály

Pro účely projektu byly vytvořeny následující základní materiály:

- časový harmonogram projektu (obr. 1);
- příprava na vyučovací hodinu (obr. 2);
- příprava na vyučovací hodinu (obr. 3);
- souhrnný hodnotící formulář vyučovací hodiny pro cvičné učitele (obr. 4);
- časový harmonogram pro studenty a pokyny k výuce;
- prezenční listiny schůzek;
- souhlas rodičů s pořizováním fotografií a videozáznamů;
- další dokumenty

Časový harmonogram projektu (pracovní verze) – společná setkání		
dat/uč.	personální obs.	obsah
19.11. 9:00-12:00	dr. Johnová Mgr. Dubcová dr. Vykoukalová	Příprava projektu 1. Návrh harmonogramu 2. Tvorba záz. listů pro hospitaci a přípravu
2. 12. 8:30-10:40	dr. Johnová Mgr. Dubcová doc. Anděl dr. Vykoukalová	Příprava výzkumu 1. Anděl - návrh výzkumu 2. Výzkumné nástroje - návrhy 3. Diskuse
11. 1. 18:00- 20:00	dr. Johnová Mgr. Dubcová dr. Vykoukalová dr. Valešová dr. Konvalinková Mgr. Růžičková Mgr. Šulcová	Setkání didaktiků 1. Seznámení s projektem 2. Úkoly didaktika 3. Návrhy na realizaci reflexí studentů s didaktiky 4. Příprava setkání s cvičnými učiteli 5. Informace pro předání cvičným učitelům (koordinátoři Růžičková, Šulcová)
Po 7. 2. 13:30 ZŠ Český Dub	dr. Johnová Mgr. Dubcová doc. Anděl dr. Vykoukalová didaktici + cviční učitelé	Setkání pedagogů v projektu 1. Seznámení s projektem 2. Informace o výzkumu 3. Rozbor materiálů (příprava, hospitační záznam, výzkumné nástroje) 4. Informace cvičných učitelů o třídách a tématech, se kterými se studenti setkají (přibližně) 5. Podpisy smluv 6. Diskuse
Út 22. 2. P300 8:50–12:10	dr. Johnová Mgr. Dubcová doc. Anděl dr. Vykoukalová, dr. Picková studenti	Úvodní setkání týmu projektu a studentů 1. Výzkum, vstupní dotazník 1A 2. Seznámení s projektem a harmonogramem 3. Informace o systému praxí (Picková) 4. Organizační pokyny k průběhu praxe 10:40 Přednáška 1: Didaktika LV (Dubcová)
Út 1. 3. P300	doc. Anděl Mgr. Čeřovská studenti	8:50 Přednáška 2: Práce ředitele ZŠ a ČŠI (Čeřovská) 9:40 Přednáška 3: Mezipředmětové vztahy (Anděl)
Po 7. 3. 13:00 P204 + další	dr. Johnová Mgr. Dubcová doc. Anděl dr. Vykoukalová + cviční učitelé praxe, studenti	Setkání se cvičnými učiteli na fakultě 1. Přivítání cvičných učitelů 2. Informace k rozdělení studentů 3. Individuální schůzky cvičných učitelů se studenty - rozvrhy, témata výuky
Út 8. 3. P300	Mgr. Růžičková Mgr. Šulcová dr. Konvalinková studenti	8:50 Přednáška 4: Didaktika ČaJS (Růžičková, Šulcová) 10:40 Přednáška 5: Didaktika HV (Konvalinková)
Út 15. 3. P300 12:30— 14:00 P204	dr. Valešová dr. Jonová studenti Děkanová od 12:30 celý tým TUL	8:50 Přednáška 6: Didaktika VV (Valešová) 10:40 Přednáška 7: Didaktika LV (Johnová) 12:30 P204 Informace pro studenty před praxí, (tým TUL + Děkanová) <i>Přidělení tabletů, podpisy zápisných listů</i>

úterky 22. 3.— 19. 4.	vedoucí učitelé praxe + studenti	Pedagogická praxe studentů na ZŠ Hodkovice n. M a Český Dub	
Út 26. 4. P300, P204	dr. Valešová, dr. Konvalinková studenti	Reflexe pedagogických výstupů studentů	ukázky videí sebereflexe studentů reflexe hospitujících studentů rozbor didaktiků + diskuze
Út 3. 5. P300, P204	Mgr. Šulcová, Mgr. Růžičková studenti	Reflexe pedagogických výstupů studentů	
Út 10. 5. P300, P204	Mgr. Dubcová, dr. Johnová studenti	Reflexe pedagogických výstupů studentů	
Út 17. 5. P300, P204	dr. Valešová, dr. Konvalinková studenti	Reflexe pedagogických výstupů studentů	
Út 24. 5.	celý tým studenti Děkanová	Závěrečné setkání týmu projektu a studentů Psaní výstupního dotazníku 1B (30 min), výzkum – rozdělení, zhodnocení, připomínky; <i>odevzdání tabletů</i>	

Obrázek 1: Časový harmonogram projektu (2022)

PŘÍPRAVA NA HODINU REFLEKTOVANÉ PRAXE

Jméno studenta/ky:

Jméno cvičného učitele:

Název předmětu:

Ročník ZŠ:

Datum:

Téma hodiny:

Cíl:

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplňovaný částečně):

Zařazené mezipředmětové vztahy:

Pomůcky:

Jiné důležité poznámky k realizaci (např. výuka venku aj.):

POZNÁMKY K VIDEOZÁZNAMU (co natáčet, na co se zaměřit aj.):

část	poznámka
1.	

část	KONKRETIZACE PŘÍPRAVY		MEZIPŘED MĚTOVÉ VZTAHY
	Název aktivity + MOTIVACE	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka	
1.		Činnost učitele: Činnost žáků:	
2.			
3.			
4.			
5.			

Obrázek 2: Šablona pro zápis přípravy na vyučovací hodinu pro studenty

Reflektovaná oborová praxe se zaměřením na motivaci, kreativitu a mezipředm. vztahy

HODNOTÍCÍ FORMULÁŘ VYUČOVACÍ HODINY

1. Identifikace vyučovací hodiny				
Škola		Třída		Datum
Předmět		Téma		
Vyučující		Hodnotitel		

(Body 2 až 4 jsou zaměřeny na výběr zajímavých aktivit v hodině. Ke každému tematickému okruhu vyberte 1, max. 3 aktivity, které Vás zaujaly. Může to být v kladném i záporném smyslu. Svoje hodnocení aktivity uvedete v posledním sloupci systémem (++ + 0 - --). Pokud Vás žádná aktivita nezaujala, tabulka zůstane nevyplněná.

2. Hodnocení motivace – vybrané aktivity			
zařazení do hodiny	způsob podání	téma – obsah	+/-

3. Hodnocení kreativity, nápaditosti, výjimečnosti ... – vybrané aktivity			
zařazení do hodiny	způsob podání	téma – obsah	+/-

4. Hodnocení mezipředmětových vztahů – vybrané aktivity			
Zařazení do hodiny	způsob podání	téma – ke kterému předmětu se váže	+/-

5. Hodnocení celé hodiny

Hodnotí se hodina jako celek - samostatně činnost učitele a reakce žáků.

Hodnocení se provede udělením počtu bodů podle uvedené stupnice.

	velmi slabě	podprůměrné	průměrné	nadprůměrné	výborné
učitel	1	2	3	4	5
žáci	1	2	3	4	5

6. Komentáře a poznámky (nepovinné)

Obrázek 3: Hodnotící formulář vyučovací hodiny pro studenty

Reflektovaná oborová praxe se zaměřením na motivaci, kreativitu a mezipředm. vztahy

FORMULÁŘ PRO UČITELE – CELKOVÉ HODNOCENÍ PRAXE

Identifikační údaje

Škola		Třída	
Hodnotitel		Rok	

U každého studenta se hodnotí začlenění hlavních tematických oblastí do výuky celkově během praxe, pomocí bodů dle níže uvedené stupnice. Pokud Vás zaujala nějaká připravená aktivita, uveďte prosím její název do poznámek s označením oblasti a předmětu. V případě, že byste chtěli některou hodinu hodnotit podrobně, je k dispozici samostatný hospitační formulář.

	<i>velmi slabé</i>	<i>podprůměrné</i>	<i>průměrné</i>	<i>nadprůměrné</i>	<i>výborné</i>
<i>body</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

Hodnocení studentů

Jméno a příjmení studenta	motivace	kreativita	mezipř. vztahy
Poznámky:			

Jméno a příjmení studenta	motivace	kreativita	mezipř. vztahy
Poznámky:			

Další komentáře:

Datum a podpis hodnotitele:

Obrázek 4: Hodnoticí formulář vyučovací hodiny pro cvičné učitele

2 MOTIVACE, KREATIVITA A MEZIPŘEDMĚTOVOST VE ŠKOLNÍ PRAXI

Obsah:

- 2.1 Motivace ve školní praxi
- 2.2 Kreativita a tvořivost ve školní praxi
- 2.3 Mezipředmětové vztahy ve školní praxi

2.1 Motivace ve školní praxi

Představení pojmu

Motivace je bezesporu důležitým reálným faktorem, který velmi významně ovlivňuje výsledky učení žáků.

Pojem motivace můžeme vnímat z hlediska pedagogického i psychologického. Psychologický slovník přibližuje motivaci jako „*proces usměrňování, udržování a energetizace chování, které vychází z biologických zdrojů; pojem motivace je v psychologii zatím značně nejednotný; nejčastěji je chápán jako intrapsychický proces zvýšení nebo poklesu aktivity, mobilizace sil, energizace organismu; projevuje se napětím, neklidem, činností směřující k porušení rovnováhy; v zaměření motivace se uplatňuje osobnost jedince, jeho hierarchie hodnot i dosavadní zkušenosti, schopnosti a naučené dovednosti; za nežádoucí motivaci jsou považovány strach, úzkost, bolest aj.*“ (Hartl, Hartlová, 2004, s. 328).

Pedagogický slovník vymezuje obecný pojem motivace jako „*Souhrn vnitřních i vnějších faktorů, které:*

- *spouštějí lidské jednání, aktivují ho, dodávají mu energii;*
- *zaměřují toto jednání určitým směrem (snaha něčeho dosáhnout anebo něčemu se vyhnout);*
- *udržují ho v chodu, řídí jeho průběh i způsob dosahování výsledků;*
- *navozují hodnocení vlastního jednání a prožívání, vlastních úspěchů a neúspěchů, vztahů s okolím.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 158).

Motivaci můžeme dále členit na primární a sekundární, ale také na vnitřní a vnější.

Motivace primární: *vrozené biologické potřeby, které fungují jako instinkty a vyvíjejí se podmiňováním.*

Motivace sekundární: *naučené tendence chování, jak jeho síly a směru, tak i způsobu; vycházejí z motivace primární* (Hartl, Hartlová, 2004, s. 328).

Motivace vnější: je motivace, kterou vyvolává denní a roční doba, přítomnost či nepřítomnost jiných lidí a podnětů v okolí apod. (Hartl, Hartlová, 2004, s. 328).

Ve výuce se tato motivace uplatňuje především ze strany učitele, ale někdy i rodičů. Učitel realizuje vnější motivování stanovením cílů, volbou vhodných metod i forem práce, sdělováním vlastních postojů nejen vůči žákovi, ale i třídě.

Motivace vnitřní: je motivace, která přichází z organismu, resp. Jedince, jako je hlad, žízeň, hladina hormonů, ale též cíl, plán, představa, tužba aj. (Hartl, Hartlová, 2004, s. 328).

Vnitřní motivace vychází ze žáka samotného – sám chce. Na základě jeho osobních cílů a aktuálních zájmů i žákovi minulé zkušenosti, ale i s využitím dosavadních úspěchu či neúspěchů může učitel podněcovat zájem žáka o nové poznatky a další učení.

Motivace žáka při výuce

Klíčem k motivaci žáka je zjištění, čeho by chtěl sám dosáhnout. To je možné, pokud své žáky dobře poznáme, známe jejich zájmy, víme, které potřeby jsou pro ně dominantní, ale také je vhodné identifikovat přání v oblasti jejich budoucího povolání. V běžné školní praxi, kdy žáky motivujeme k zájmu o jednotlivá témata, je nereálné, aby pedagog zvládl odhalit cíle každého z žáků v jednotlivých vyučovacích hodinách. Každé dítě má svůj vlastní styl učení, při kterém využívá v různé míře své smysly.

Motivací výkonu rozumíme snahu o překonání překážek. Žák (každý jedinec) se snaží obstát sám před sebou, ale také před ostatními ve výkonových situacích. Zejména mu jde o úspěšné dosažení cíle ve zvolené, a to především v náročné aktivitě. Přičemž na něj působí vnější i vnitřní faktory. „Mezi výkonové potřeby žáka mj. patří: *potřeba samostatnosti, potřeba kompetence, potřeba úspěšného výkonu, potřeba vyhnoutí se neúspěchu a někdy (paradoxně) i potřeba vyhnoutí se úspěchu, tj. potřeba neupozorňovat na sebe.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 158).

Zdrojem motivace v učebních činnostech jsou poznávací potřeby žáka, kde se dostává do popředí touha po poznání, chuť dozvědět se něco nového. Naplňuje tak své cíle, neboť již chápe, že učení se novému je cesta k jeho představě o budoucím povolání. Během učebních činností motivují žáka i jeho spolužáci, touha před nimi ukázat své schopnosti, dovednosti, znalosti, zkrátka dosáhnout dobrých výsledků. Motivační je i potřeba výkonu. Obtížnější úkol bývá pro žáky motivační, mají chuť řešit. Ale zde musí odlišit učitel úkol pro slabší žáky, kde

obtížný úkol by mohl mít demotivující účinek. Proto je třeba vždy zohlednit individuální potřeby každého daného žáka.

Činitelé působící na motivaci

Ve výuce existuje mnoho různých postupů jak motivaci žáků ovlivňovat. Učitel by měl mít přehled o jednotlivých skupinách motivačních činitelů, aby z nich mohl aktuálně čerpat:

- novost situace, činnosti, předmětu;
- činnostní učení (žák není pouhým pasivním příjemcem, ale odhaluje v rámci činnosti nové poznatky. Má však možnost se při těchto aktivitách opřít již o poznané. Je jasné, že rozhoduje vyspělost žáka a jeho dosavadní získané zkušenosti;
- úspěch při realizaci i pozitivní výsledek činnosti přináší velké uspokojení, neboť jde o doklad, že žák překonal obtíže, překážky;
- v kombinaci se všemi předchozími skupinami působí sociální momenty, především jde o společnou činnost, pozitivní sociální hodnocení předmětu a činnosti, ale také sociální hodnocení žákova úspěchu. ostražitější musí být učitel při zadávání soutěží. část žáků může být těmito aktivitami motivována, ale pro část žáků jsou soutěže demotivující;
- nové činnosti, které mohou souviset i s předešlými činnostmi a zájmy. žák na své zájmové činnosti snadněji navazuje;
- souvislost předmětu (činností) s životními perspektivami, které se mohou postupně rozvíjet již od mladšího školního věku. Žák postupně poznává, že daná oblast je pro něj zajímavá (např. exkurze) a podněcuje u něj stále větší představu o svém budoucím povolání.

Všechny uvedené skupiny mohou podporovat trvalejší motivaci k učení, k určitému předmětu nebo oboru. Je tedy třeba, aby si učitel pokládal otázky (*Petty, 1996, s. 40-55*):

- Jsou mé hodiny proměnlivé?
- Dávám dostatečný prostor činnostem žáků?
- Vybírám činnosti, které jsou pro žáky zábavné a nové?
- Směřuji výuku tak, aby souvisela přímo s životem žáků?
- Přispívám svým jednáním k budování dobrých vztahů ve třídě?

Pro současné nastupující pedagogy je otázka motivace zásadní. Žáci jsou obklopení mnoha informačními zdroji, mají možnost navštěvovat rozličné mimoškolní aktivity, ale také jsou často závislí na ICT a běžná výuka je nezajímá. Promyšlená motivace je předpoklad úspěšného učení. Z výše uvedeného však vyplývá, že není jednoduché přijít na to, jak přimět žáky, aby se chtěli učit.

Závěr

1. Prvořadým úkolem pedagogické veřejnosti je rozvíjet u žáků jejich vnitřní motivaci, která patří mezi nejúčinnější prostředky pro zvyšování učebních výkonů žáků.
2. Motivování žáků není záležitostí pouze úvodní části hodiny, ale učitel musí být schopen volbou vhodných metodických postupů udržet zájem žáků po celou dobu vyučovací jednotky.
3. Aby bylo vzdělávání efektivní, je třeba znát motivaci každého žáka.
4. Motivace žáků je úzce propojena s pozitivní atmosférou ve třídě, proto je nutné již od 1. ročníku budovat klima třídy.
5. Motivace se vytrácí, pokud učitel bude stále opakovat stejné učební činnosti. Důležitá je pestrost, ale i systematičnost práce.
6. Vyučování by mělo být pro žáky zábavné.

Použitá literatura

Hartl, P., Hartlová, H., 2004. *Psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN: 80-7178-303-X

Petty, G., 1996. *Moderní vyučování*. Praha: Portál. ISBN: 80-7178-070-7

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 2009. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN: 978-80-7367-647-6.

2.2 Kreativita a tvořivost ve školní praxi

„Tvořivost je proces, jehož prostřednictvím v sobě děti pomocí produktů své imaginace objevují svou podstatu, demonstrují navenek část toho, čím vlastně uvnitř jsou“

(Bean, 1995, s. 16)

Představení pojmu tvořivost

Tvořivost neboli kreativita pochází s latinského *creo*, což znamená *tvořím*. Můžeme přidat také pojem *invenio*, který z latinského *invenio* znamená *nalézám, objevuji*. Dohromady ono *creo* a *invenio* tvoří soubor schopností, které umožňují tvořivou, tvůrčí činnost ve všech možných oblastech. Nejčastěji je uváděna oblast umělecká, vědecká, ale každá nová, originální myšlenka či dílo v sobě obsahuje tvůrčí potenciál.

Dávné civilizace a společnosti připisovaly tvořivosti, vzniku uměleckých děl i významných myšlenek božský původ. Pojem tvoření, hebrejsky *bárá*, vznikl z biblické představy stvoření z ničeho. Věřilo se, že veškeré nápady, tvůrčí potenciál pochází od boha, je to dar boha či bohů či v řecké mytologii dar múz. To oni navštívili člověka a vnukli, předali mu výjimečnost myšlenek, tvořivost ztvárnění. Stará řečtina neměla pro tvořivost zvláštní slovo a užívala slovesa *poiein* (dělat) nebo *ktizein* (budovat, zakládat). Podle Platóna všechny nápady a tvořivé konání již existují ve světě idejí a jsme-li dostatečně připraveni, idea se nás dotkne a my ji zrcadlíme v žitém světě. V renesanci se začala výjimečná tvořivost, výjimečné nadání připisovat i člověku. *Génus* je od osvícenství označením pro velmi tvořivého člověka obdařeného výjimečnými schopnostmi (Chalupa, 2012).

Koncem 19. století se úvahami o tvořivém myšlení zabývali významní vědci, například fyzik Hermann von Helmholtz (1896), matematik Henri Poincaré (1906) nebo sociolog Max Wertheimer. Rozvoj psychologie na konci 19. stol., kdy se především Zikmund Freud začal zabývat člověkem jako individualitou, přispěl k modernímu chápání kreativity. Poprvé kreativitu v moderním slova smyslu definuje anglický sociální psycholog Graham Wallas ve své knize *The Art of Thought*. Specifikuje čtyři fáze kreativního procesu. Jsou jimi *příprava, inkubace, osvícení a verifikace*.

- **První fáze – příprava.** V této fázi stojíme před výchozí problémovou situací, která může být neurčitá, např. něco nefunguje tak, jak má a my nevíme proč či určitá, kdy se jedná o jasné zadání. V této fázi se situace pojmenovává, analyzuje a zpracovává.
- **Druhá fáze – inkubace nebo zrání.** Oproti předchozí fázi, kde se uplatňovala logika, analýza, zpracování, se do procesu zapojuje intuice. Nastupuje vědomý odstup (ne vždy), mysl zpracovává všechny podněty a nechává je „zrát“. Podle Wallase se řešení přesouvá do roviny podvědomí, kde probíhá hledání řešení, podvědomá analýza. V této fázi vznikají nekonkrétní i nahodilé nápady a myšlenky.
- **Třetí fáze – iluminace či osvětlení.** Tuto fázi lze vnímat jako intuitivní a často se projevuje náhlou myšlenkou, nápadem, který vnese světlo do řešení problému. Řešitel přestává být hledajícím a přesouvá se do role objevitele. Gestalt psychologie hovoří v této souvislosti o tzv. „Aha prožitku, aha efektu“.
- **Čtvrtá fáze – verifikace či ověřování.** Jde o fázi, kdy se nalezené řešení porovnává se vstupní situací a nastupuje ověření, zda lze nový přístup či řešení uplatnit v praxi (Chalupa 2012).

Obecné poznámky k tvořivosti

Tvořivost je komplexní schopnost, která je výsledkem syntézy kognitivních schopností, vlastností osobnosti a některých motivů (Plháková, 2021). Na rozdíl od inteligence, kterou prezentuje především konvergentní přístup k úloze s jediným správným řešením, se tvořivost zaměřuje na hledání a nalézání nových, nezvyklých, divergentních řešení bez jednoho jediného správného výsledku.

Konvergentní a divergentní druh myšlenkových operací formuloval J. P. Guilford. Konvergentní myšlení charakterizuje jako lineární, kdy jde o hledání jednoho správného či logického závěru. Guilford ho považoval za netvořivé, reproduktivní. Divergentní myšlení je rozbíhavé, tvořivé a jeho výsledkem je více variant řešení. Poslední výzkumy ukázaly, že divergentní a konvergentní myšlení v reálných podmínkách neoperují odděleně, ale fungují ve vzájemné interakci.

Podle Zeliny, Zelinové (1990) je pro osobnost člověka důležitý samotný tvořivý proces, hledání a objevování nových věcí. Tvořivost je podle nich: „... *taková interakce subjektu s objektem, při které subjekt mění okolní svět, vytváří nové, užitečné a pro subjekt anebo referenční skupinu či populaci významné hodnoty*“ (Zelina, Zelinová, 1990, s. 18) .

Proces, při kterém dochází k tvořivému řešení problému má tyto fáze:

1) Iniciační – představuje identifikaci samotného problému, jeho analýzu a seznámení. Vznikne vztah mezi předmětem problému a subjektem, který problém řeší. Následně vzniká motivace a postupně se vytváří celý cyklus kreativní tvorby.

2) Logicko-operační – subjekt zkouší různé prostředky, kterými provádí analýzy. Shromažďuje získaná data a informace o problému, provádí změny a alternativy, které nahlížejí na problém novým způsobem.

3) Intuitivní – tato fáze může někdy předcházet fázi logicko-operační. Odehrává se v nevědomí a její obsah se střetává s různými druhy prožitků, vzpomínek a zkušeností. Po změně se vrací zpět do nevědomí a projevuje se jako emoce, pocity, sny, představy a fantazie. Skrz vědomí se objevuje nový nápad, idea či jiný úhel pohledu na řešený problém.

4) Finální – jde o celkové shrnutí problému a dokončení řešení. Předchozí fáze se mohou opakovat v případě ověřování jednotlivých kroků řešení. Po otestování správnosti a realizaci nápadu dochází k celé rekonstrukci problému (Hlavsa, 1986).

Podle Lokšové, Lokši (2003) se proces tvořivého řešení problémů skládá ze tří hlavních komponentů: porozumění problému, generování myšlenek, příprava realizace řešení.

Musil (1986) navrhnul pro členění tvořivého procesu pět základních etap, které souhrnně nazval podle začínajících písmen PASPSA:

P –percepce: vnímání problémů, protiřečení, ale i podnětů a symbolů

A – analýza: rozbor situace, problému, stanovení cílů

SP – syntéza a produkce: nápadů, alternativ řešení

S – selekce: postupný výběr nejslibnějšího řešení

A – aplikace: uplatnění nápadů vůči překážkám.

Mezi inteligencí a tvořivostí neexistuje vztah přímé úměrnosti, to znamená, že neplatí čím inteligentnější dítě, tím i tvořivější. Vysoká úroveň tvořivosti je však doprovázena i vyšší inteligencí.

Tvořivý člověk

Kdo je tvořivý člověk? Položíme-li si tuto otázku, jednoznačně je možné odpovědět, že každý. Nemusíme mít určitý věk, pohlaví, výšku, vědomosti, dovednosti. Dokonce ani neplatí proklamované tvrzení, že leváci jsou kreativnější, nepomůže ani nadprůměrné IQ. Existují však určité charakterové vlastnosti, které s probuzením kreativity mohou souviset. Jsou to lidé zvědaví, hraví, kteří se rádi pouštějí do světa fantazie, nebojí se vykročit ze své komfortní zóny, či vykročit do neznáma.

Vycházíme-li z myšlenky, že kreativním člověkem je každý, pak je důležité se na věc dívat v širokém spektru možností a zahrnout do tvořivosti širokou oblast lidské činnosti a lidského bytí. Je důležité myslet na to, že každý jedinec je kreativní úplně jinak a může svoji kreativitu uplatňovat ve zcela odlišných věcech. Stejně jako jednomu jdou více sporty a jiný umí hlavolamy, každý je jedinečný i v kreativní oblasti. Někdo své tvůrčí schopnosti využije k nalezení atomu či chemického prvku, někdo jiný k navržení velkolepých staveb, ale další svoji tvořivost uplatní v kuchyni při přípravě výborného jídla, na zahradě, při vyprávění příběhů, při výchově či ve všech možných oblastech bytí. Každý jsem jedinečný a každý svoje tvůrčí schopnosti projevujeme jiným způsobem. Někdy se setkáváme s představou, že některý člověk není dostatečně kreativní. Vždy je však důležité na každém člověku najít onu tvořivou jedinečnost i vlohy, s kterými tvořivost může podpořit. Jak si níže uvedeme, tvořivost můžeme rozvíjet, a dokonce jistým způsobem i trénovat (Maisel 2002).

Z výše popsaného vyplývá, že rozlišujeme malou a velkou kreativitu (Sawyer). Malá kreativita nemá zásadní význam pro celospolečenskou realitu, ale produkuje drobná zlepšení, nápady i každodenní impulzy k proměňování. Malé kreativní myšlenky jsou běžnou součástí života a napadají nás poměrně často. Velká kreativita vede k podstatným změnám celospolečenským, jde o významné vynálezy, nové koncepce či převratné směry. Velká mimořádná kreativita však pramení ze stejných zdrojů jako Malá a prochází stejnými fázemi.

Také Max Wertheimer přispěl k výzkumu tvořivosti, když charakterizoval reproduktivní a produktivní myšlení. Pro reproduktivní myšlení je typické opakování postupů, které jedinec využil již v minulosti. Produktivní myšlení naopak vede k postupům neotřelým, inovativním. Jestliže reproduktivní myšlení je velice důležité pro náš každodenní život, rytmus dne a důležité pravidelné činnosti, tak produktivní myšlení se může objevovat v jedinečnostech situací, nápadů a postupů. V tomto směru nezáleží na tom, zda jsou velkolepě umělecké a vědecké či jednoduché, hravé, vycházející často z bezprostředního jednání (Maisel, 2002).

Použitá literatura

BEAN, R., 1995. *Jak rozvíjet tvořivost dítěte*. Praha: Portál. ISBN: 80-7178-035-9.

BRADGON, A. D., FELLOWS, L., 2001. *Mozek a jak ho cvičit*. Praha: Portál. 128 s., ISBN 80-7178-375-7

HLAVSA, J., 1986. *Psychologické metody výchovy k tvořivosti*. Praha: Státní pedagogické Nakladatelství.

CHALUPA, B., 2012. *Tvořivé myšlení: tvořivost jako dobrodružství poznání*. Praha: Barrister a Principal. 120 s. EAN 9788073640071

- LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J., 2023. *Tvořivé vyučování*. Praha: Grada Publishing. ISBN: 80-247-0374-2.
- MAISEL, E., 2002. *Trénink kreativity*. Praha: Portál. 261 s., ISBN 80-7178-677-2
- MUSIL, M., 1989. *Talenty cez palubu*. Bratislava: Smena. ISBN neuvedeno.
- PLHÁKOVÁ, A., 2021. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1499-3.
- ZELINA, M., ZELINOVÁ, M., 1990. *Rozvoj tvorivosti dětí a mládeže*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství. ISBN: 80-08-00442-8.
- ŽÁK, P., 2004. *Kreativita a její rozvoj*. Brno: Computer Press. 351 s., ISBN 80-251-0457-5

2.3 Mezipředmětové vztahy ve školní praxi

Úvod

Rozvoj mezipředmětových vztahů patří mezi 3 klíčové oblasti zaměření tohoto projektu. Jedná se o téma historicky velmi staré, ale stále aktuální. Snaha o komplexní přístup k realitě a k výuce je stálým pedagogickým tématem již od dob **Jana Amose Komenského**. Není předmětem tohoto příspěvku rešerše a rozbor přístupů k problematice mezipředmětových vztahů, ale poskytnutí praktické pomůcky studentům při uplatňování tohoto principu ve výuce. Proto z teoretických základů bychom chtěli uvést pouze citát již zmíněného J. A. Komenského. Ve svém obsáhlém díle „Obecná porada o nápravě věcí lidských“, ve čtvrté části Panpedia, ke způsobu výuky uvádí:

„To jest, aby všechno, čemu jsou lidé učeni a čemu se učí, nebylo:

- I. Něco roztříštěného a částečného, nýbrž něco jednotného a celostného;*
- II. Něco povrchního a zdánlivého, nýbrž něco pevného a skutečného;*
- III. Něco trpkého a nuceného, nýbrž něco mírného a lahodného, a proto trvalého.“*

A hledání souvislostí a vztahů v učivu, uvnitř předmětů i mezi předměty k uvedenému cíli přispívá.

Vytvořené metodické materiály

Cílem v rámci tohoto projektu bylo připravit pro studenty praktickou pomůcku, kterou by mohly při přípravě na výuku, Jako základ byla zvolena metoda známá již z antické filosofie, tedy hledání souvislostí pomocí otázek. Jedná se o přirozený způsob poznávání světa a vždyť také dvě základní otázky „Co to je?“ a „Proč to je?“ patří k základním etapám vývoje myšlení dítěte. Běžné otázky, které všichni používáme, byly formalizovány do podoby Desatera, které je v přehledné podobě uvedeno v následující tabulce. Tento souhrn je záměrně prezentován ve formě jedné strany A4, aby ji studenti mohli mít při tvorbě příprav stále před sebou.

Protože považujeme tuto problematiku za velmi důležitou, zpracovali jsme samostatný didaktický materiál, který poskytuje k jednotlivým otázkám teoretický rozbor, vhodné didaktické příklady a náměty k využití ve výuce na 1. stupni ZŠ. Tato metodická příručka je samostatnou přílohou závěrečné zprávy.

Závěr

Mezipředmětové vztahy představují často používaný pedagogický pojem. Je ale třeba zdůraznit, že ve výuce nám jde o hledání všech vztahů mezi objekty bez ohledu na to, zda jsou zařazeny do jednoho či více předmětů. Klíčové je zde slovo hledání. Musí jít o aktivní, cílevědomý proces, který by si děti měly osvojit, a měl by jim přinášet ve svém důsledku radost z objevování nového. Jako u každé metody je třeba samozřejmě dodržovat základní pedagogické zásady, především zásadu přiměřenost, jak z hlediska věku dětí, obsahu učiva a četnosti používání.

Desatero otázek pro hledání mezipředmětových vztahů ve výuce na 1. stupni ZŠ

Č.	otázka	charakteristika	příklady
1	Kdo, co? Definice	Definice, vymezení pojmu, klasická definice: Objekt = nadřazený pojem + charakteristika Stupňovité uspořádání (dílčí části – hodnocený objekt - vyšší celek)	<i>Čtverec je čtyřúhelník, rovnostranný pravoúhlý.</i> <i>Žák - třída - škola</i> <i>Taxonomie: říše – kmen – třída – řád</i> ...
2	Jaký? Vlastnosti	Popis vlastností, základ smyslové vnímání Zrak – tvar, barva, pohyb - písmo Sluch – řeč, hudba Analýza dat – hledání shody a rozdílů, klasifikace rozdílů podle hledisek.	<i>Třetihorní kopce – kužel;</i> <i>Jaké barvy najdeš v parku?</i> <i>Kolik najdeš rozdílů mezi obrázky?</i> <i>Seřad' je podle hledisek (tvar, barva, velikost, kontext...)</i>
3	Kolik? Kvantifikace	Počet, geometrie tvaru, rozměry, hmotnost ... Znaky kvalitativní (počet) Znaky kvantitativní (porovnání s jednotkou) Matematické metody, statistika;	<i>Potrava čapí rodiny (druhy, počet)</i> <i>Orsej jarní – počet korunních lístků;</i> <i>Orsej jarní – délka korunních lístků;</i> <i>biometrie – měření organismů;</i>
4	Co dělá? Činnost	Činnost uvnitř objektu – Jak to funguje? Činnost vně objektu – Jak působí na okolí? - Jak působí okolí na objekt?	<i>Jak funguje parní lokomotiva?</i> <i>Jaké potřebuje suroviny?</i> <i>Bolševník velkolepý – dotek – vyrážka;</i> <i>Emise z dopravy – naše dýchací soustava;</i>
5	Proč? Kauzalita	Příčina a následek. Vycházet z poznatků a zákonů daných oborů, v závěrech projevoval nutnou míru opatrnosti.	<i>Váleční veteráni – symbol vlčí mák;</i> <i>Kutná Hora – těžba stříbra – potřeba dřeva – splavnění Labe – vykáčení lesů v Krkonoších – budní hospodářství.</i>
6	Kde? Místo	Pohled jedince – nahoře, dole, vpravo, vlevo .. Obecně – světové strany, lokalizace na mapě mapa světa – Evropy – ČR – Okolí školy mapa – základní didaktická pomůcka;	<i>Významný obraz – kde je to místo?</i> <i>Orientace na mapě.</i> <i>Zakreslovat do mapy okolí školy (činnosti, informace, vlastní průzkumy);</i>
7	Kdy?	Kdy se děj odehrál? Jak dlouho trval? Pohled jedince: včera – dnes – zítra;	<i>Měření času – pohyby Země a Měsíce.</i>

	Čas	Obecně: minulost – přítomnost – budoucnost; časová osa – analogie číselné osy (Ma);	<i>Kalendář – kruhový kalendář – fenologie</i> <i>Chronologické tabulky – srovnání oborů</i>
8	Jak o tom mluvíme? Jazyk	Jazyk – základní význam při hledání MPV Velké množství metod a prostředků, př.: Stejně pojmenování Tvorba slov, etymologie	<i>Řeka Vltava – symfonická báseň Vltava</i> <i>Město Rakovník – rak</i> <i>Jak asi vzniklo toto jméno?</i>
9	Co nás napadá? Asociace	Značně subjektivní kategorie – závisí na zkušenostech, předchozích zážitcích aj. Myšlenkové mapy.	<i>Metoda AZA: asociace – znalost - asociace</i>
10	A další otázky ...	Otázky, pomocí kterých hledáme MPV, nemají konce. Je tedy třeba je stále hledat ... stejně jako MPV.	<i>Co by tomu asi řekl J. A. Komenský.....?</i>

Literatura

ANDĚL, P.; VYKOUKALOVÁ, V. 2018. *Rozvoj myšlení v souvislostech metodou řetězců asociací a znalostí*. Gramotnost, pregramotnost, vzdělávání, vol. 2, no. 1, pp. 85–100. ISSN 2533-7890

ALTMANOVÁ, J.; HAUSENBLAS, O. 2011. *Čtenářská gramotnost ve výuce*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. ISBN 978-80-87000-71-7.

BUZAN, T.; WOOD, J., 2014. *Myšlenkové mapy pro děti: efektivní učení*. Brno: BizBooks. ISBN 978-80-265-0263-0.

3 HODNOCENÍ REALIZACE PROJEKTU A DÍLČÍ ZÁVĚRY

Obsah:

- 3.1 Hodnocení dílčích aspektů projektu
 - 3.1.1 Charakteristika cílové skupiny
 - 3.1.2 Motivace, kreativita a mezipředmětové vztahy
 - 3.1.3 Hodnocení podle jednotlivých předmětů
- 3.2 Celkové hodnocení projektu z pohledu jednotlivých účastníků
 - 3.2.1 Hodnocení z pohledu studentů
 - 3.2.2 Hodnocení z pohledu cvičných učitelů
 - 3.2.3 Hodnocení z pohledu oborových didaktiků

Součástí projektu byly aktivity, jejichž cílem bylo poskytnout řešitelům zpětnou vazbu o efektivitě celého navrženého systému praxe i o jednotlivých dílčích aktivitách. Základem hodnocení byl soustavný vzájemný kontakt řešitelů projektu, cvičných učitelů, oborových didaktiků a studentů, vzájemná setkávání a odborné diskuse. Tento neformální způsob byl doplněn anketami a dotazníkovým šetřením. Zde je nutné uvést, že cílem bylo vzhledem k malému počtu respondentů a řadě proměnných faktorů získat pouze základní kvantitativní pohled na celý proces a nikoliv provádět komplexní pedagogický průzkum. Takto je třeba přistupovat i k výsledkům, které budou dále prezentovány.

Hodnocení projektu je rozděleno na dvě části. První se zabývá dílčími aspekty, jako jsou charakteristika cílové skupiny, úspěšnost začleňování aktivit k posílení motivace, kreativity a mezipředmětových vztahů, aplikace těchto postupů v jednotlivých předmětech aj. Druhá část přináší celkové zhodnocení praxe z pohledu studentů, cvičných učitelů a oborových didaktiků. Zde jsou uváděna i některá praktická doporučení pro další praxi. Z nich potom vychází celková doporučení pro další realizaci, která jsou uvedena v kap. Y.

3.1 Hodnocení dílčích aspektů projektu

3.1.1 Charakteristika cílové skupiny

Výchozím bodem pro přípravu libovolného projektu je rozbor a charakteristika cílové skupiny, pro kterou je projekt určen. Řešitelé zde vycházejí z dlouhodobých zkušeností s výukou studentů na FP TUL. Pro hodnocení projektu je popis cílové skupiny rozdělen na obecnou charakteristiku, hodnocení vztahu k jednotlivým předmětům, vlastní hodnocení studentů svých předpokladů a rezerv pro učitelské povolání a očekávání od tohoto nového typu praxe. V poslední části jsou uvedeny dílčí závěry.

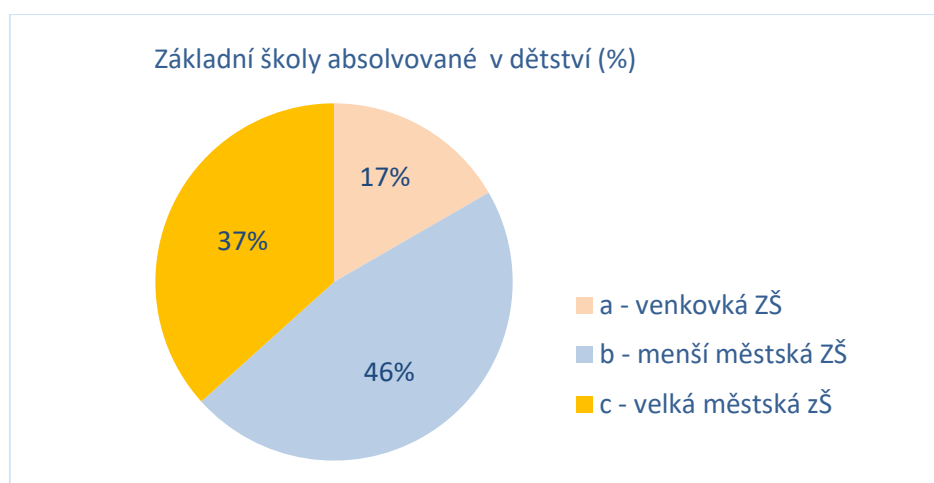
A. Obecná charakteristika

Cílovou skupinou byly studenti 3. ročníku oboru Učitelství pro 1. stupeň základní školy na fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci. Obecně studentky pro učitelství 1. stupně jsou vyhraněnou skupinou, především v těchto směrech:

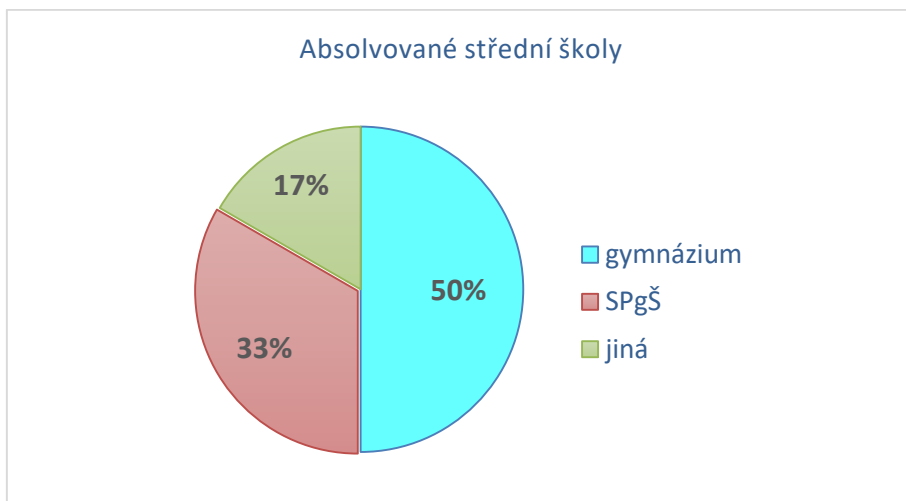
- jedná se v naprosté většině o studentky, studenti jsou stále výjimkou
- mají skutečný zájem o studovaný obor, většinou již od dětství, kdy samy chodily do základní školy. To se projevuje i tím, že po skončení studia s většina skutečně snaží nastoupit ve školství.
- převažují harmonicky zaměřené typy, které mají zájem o všechny obory, což je i nutnou podmínkou při náročném komplexním pojetí studijního oboru
- převažuje zde emotivní, mateřský vztah k dětem.

Jedná se o obecné rysy oboru, které se samozřejmě projevují i v hodnocené praxi.

Reflektované praxe s v rámci tohoto projektu zúčastnilo v prvním roce 33 a ve druhém roce 21 studentů. V prvním roce byly přítomni 2 muži, ve druhém roce 1. Studenti v dětství absolvovali různé typy základních škol, 17 % navštěvovalo venkovskou, 47 % menší městskou a 36 % velkou městskou ZŠ (obr. 1). Na vysokou školu přišlo 50 % studentů z gymnázií, 33 % se středních pedagogických škol a 17 % z jiných středních škol (obr. 2)

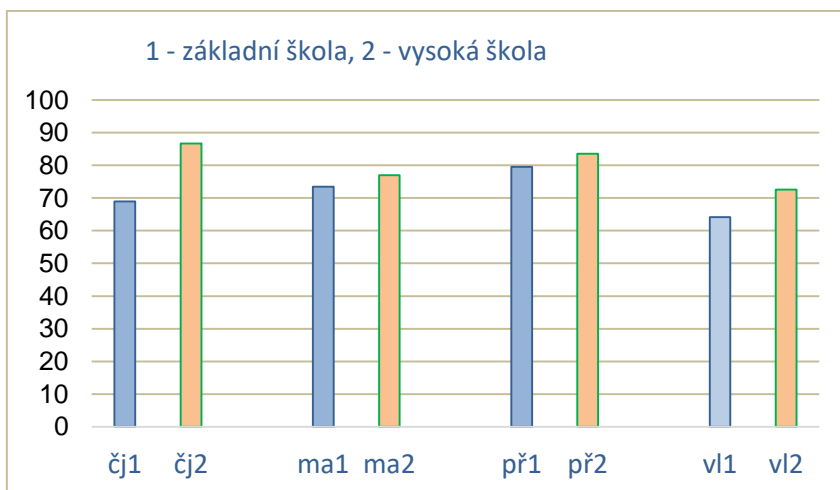
Obrázek 5: Rozložení typů základních škol absolvovaných studenty

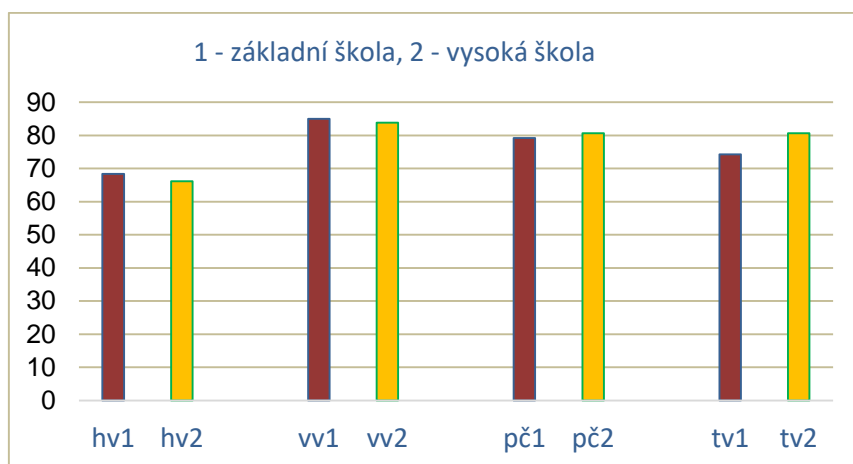
Obrázek 6: Rozložení typů středních škol absolvovaných studenty

B. Hodnocení vztahu k vyučovaným předmětům

Podmínkou úspěšného absolvování studia učitelství pro 1. stupeň ZŠ je všestrannost studenta. Přitom jsou důležité nejen schopnosti, ale i celkový vztah k předmětu. V rámci vstupního dotazníkového šetření před praxí byly studenti tázáni, jak oblíbené mají základní předměty učené na 1 stupni ZŠ, tj. český jazyk (čj), matematiku (ma), přírodovědu (př), vlastivědu (vl), hudební výchovu (hv), výtvarnou výchovu (vv), pracovní činnosti (pč) a tělesnou výchovu (tv). Hodnocení se týkalo dvou časových horizontů: (1) vlastní docházka do základní školy v dětství, (2) nyní, při studiu na vysoko škole. Oblíbenost byla hodnocena odhadovou stupnicí od 0 do 100 (maximální oblíbenost). Aritmetické průměry celého souboru jsou uvedeny na obr. 3 (český jazyk, matematika, přírodověda, vlastivěda) a obr. 4 (hudební, výtvarná, tělesná výchova, pracovní činnosti).

Obrázek 7: Oblíbenost předmětů český jazyk, matematika, přírodověda a vlastivěda

Obrázek 8: Oblíbenost předmětů hudební a výtvarná výchova, pracovní činnosti a tělesná výchova

Z výsledků vyplývají tyto závěry:

- potvrdila se celková všestrannost studentů, všechny aritmetické průměry jsou vysoko nad 50 % a v celém souboru se vyskytují pouze ojedinělé případy, kdy je předmět označen jako velmi neoblíbený. V takových případech je často zmiňována negativní role určitého učitele, který studentovi „nesedl“.
- rozdíly mezi předměty jsou relativně malé a nepotvrzují často paušalizované tvrzení o výrazné neoblíbenosti matematiky a absolutní oblíbenosti hudební, výtvarné a tělesné výchovy. Na základní škole byly předměty seřazeny od neoblíbenějšího sestupně: výtvarná výchova (85 %), přírodověda (80 %), pracovní činnosti (79 %), tělesná výchova (74 %), matematika (74 %), český jazyk (69 %), hudební výchova (68 %), vlastivěda (64 %).
- pozitivní skutečností je, že s přechodem na vysokou školu nedošlo k výraznému poklesu oblíbenosti, ale naopak u 6 předmětů se oblíbenost mírně zvýšila (nejvíce u českého jazyka o 17 %) a pouze u hudební a výtvarné výchovy došlo k mírnému poklesu.
- z výsledků vyplývá, že k předmětům, které jsou náplní této praxe (český jazyk – literární výchova, hudební výchova, výtvarná výchova a přírodověda), mají studenti kladný vztah, což je důležitým předpokladem pro správné učení.

C. Sebehodnocení studentů z hlediska vlastních předpokladů a rezerv

Skutečností, která podporuje výše uvedené obecné teze, je vlastní hodnocení studentek na dvě položené otázky, týkající se jednak vstupních předpokladů pro učitelství, jednak rezerv, na kterých je třeba pracovat.

Jak sami hodnotíte svoje předpoklady pro povolání učitelky na 1. stupni ZŠ?

Prvních 5 nejčastějších odpovědí bylo:

1. vztah k dětem
2. tvořivost (kreativita)

3. empatie
4. motivace ke vzdělávání
5. trpělivost

Mezi další opakované vlastnosti patřilo: nadšení pro obor, komunikativnost, nápaditost, flexibilita (schopnost improvizace), přirozená autorita, smysl pro spravedlnost.

Dále se ojediněle vyskytovaly odpovědi: zájem o inovace, práce s PC, cílevědomost, pečlivost, odbornost v některém vyučovaném předmětu, hra na hudební nástroj, schopnost naslouchání jiným, svědomitost, vztah k přírodě, slovní projev, vstřícnost, objektivnost, hravost, všeobecný přehled, otevřenost, práce s dětmi s individuálními potřebami, přátelskost, schopnost se poučit z chyb, citlivost, kolegiálnost.

Jak sami hodnotíte svoje rezervy a které dovednosti se potřebujete ještě naučit?

Zde byl počet odpovědí menší, 3 nejčastější odpovědi byly:

6. stanovení cílů a plánování práce
7. hra na hudební nástroj a zpěv
8. rozvržení a plánování času

Mezi další opakované rezervy patří: málo praxe, dostatek sebevědomí, komunikace, autorita, efektivnost výkladu.

Ojediněle byly prezentovány tyto nedostatky: vztah k vlastivědě, nápaditost ve výtvarné výchově, vztah k matematice, schopnost motivovat, schopnost hodnotiti žáky, práce s dokumenty, spisovný jazyk, práce s dětmi s individuálními vzdělávacími potřebami, práce se staršími dětmi, komunikace s rodiči, kreativita, píle, vhodná volba požadavků na děti, nervozita, mezipředmětové vztahy, ztráta zájmu o povolání.

D. Očekávání studentů od reflektované praxe

Logickým krokem, který navazuje na uvědomění si svých rezerv a toho, co potřebuji zlepšit, jsou očekávání od připravované praxe. Studenti je formulovali následovně.

Co očekáváte od této nastávající praxe? Co by Vám měla přinést?

Čtyři nejčastější očekávání jsou:

1. nové zkušenosti
2. inspirace
3. praxe ve výchovách
4. zpětná vazba

Další opakovaná očekávání jsou: práce s jinou věkovou skupinou, zdokonalení zpracování příprav, schopnost efektivně motivovat, zvýšení jistoty v hudební výchově, zařazení mezipředmětových vztahů, ale také odpověď – nevím.

Ojediněle byla prezentována tato očekávání: poznání nové ZŠ, krátkodobá zkušenost, zvýšení jistoty ve výtvarné výchově, rozšíření obzorů, autoreflexe, adaptace, rozvoj osobnosti, nové znalosti, zdokonalení se, ponaučení z chyb, organizace času, posílení sebevědomí, hodnocení žáků, ale i odpověď – strach.

E. Dílčí závěr k charakteristice cílové skupiny

Ze získaných výsledků orientačního šetření jsou pro organizaci praxe důležité tyto závěry:

- cílová skupina zahrnutá do projektu odpovídá obecné charakteristice uvedené v úvodu, jak z hlediska zájmu o obor, tak všestrannosti. To vytváří dobré předpoklady pro plnění nových úkolů v oblastech kreativity, motivace a mezipředmětových vztahů.
- přesto je třeba upozornit na zřejmé individuální rozdíly mezi studenty v rámci skupiny. Je to patrné i z toho, kdy stejná vlastnost (např. kreativita) může být u jednoho studenta předností a u druhého nedostatkem. Toto běžné a očekávané zjištění je třeba brát při organizaci a hodnocení praxe v úvahu, protože rozdíly budou nejen ve schopnostech, ale i v celkovém psychickém nastavení, kdy introvertnější studenti mohou negativně pociťovat přítomnost dalších hospitujících studentů, natáčení videí a reflexe od kolegů.
- očekávání od hodnocené praxe jsou převážně realistická a odpovídají celkové koncepci projektu.

3.1.2 Motivace, kreativita a mezipředmětové vztahy

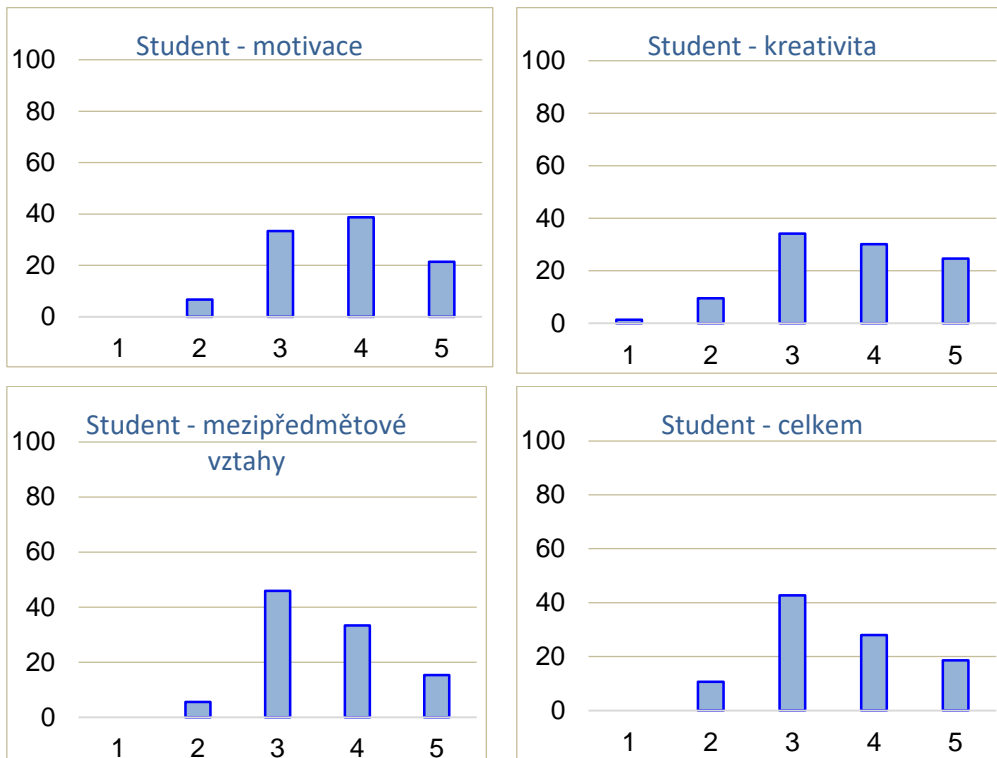
Rozvoj motivace, kreativity a mezipředmětových vztahů je klíčovou náplní projektu. Studenti cíleně do svých příprav zařazovali aktivity podporující rozvoj výše uvedených oblastí. K rámcovému posouzení, zda se podařilo tento cíl splnit, použijeme hodnocení jednak cvičných učitelů, jednak samotných studentů. K hodnocení byla použita bodovací stupnice, uvedená v následující tabulce.

Tabulka 1: Bodovací stupnice pro hodnocení výkonu studentů při výuce a žáků.

1	2	3	4	5	N
velmi slabé	podprůměrné	průměrné	nadprůměrné	výborné	nehodnoceno

Výsledky hodnocení cvičných učitelů jsou na obr. 9. Uvedeny jsou četnosti bodových ohodnocení studentů (%), a to jednak samostatně z hlediska splnění cílů v oblasti motivace, kreativity, mezipředmětových vztahů, jednak z hlediska provedení organizace hodiny jako celku.

Cviční učitelé hodnotili stejným způsobem jako výkon studentů při výuce, také reakce a pochopení problematiky u žáků. Výsledky hodnocení podle stejné stupnice a ve stejném schématu jsou na obr. 10.

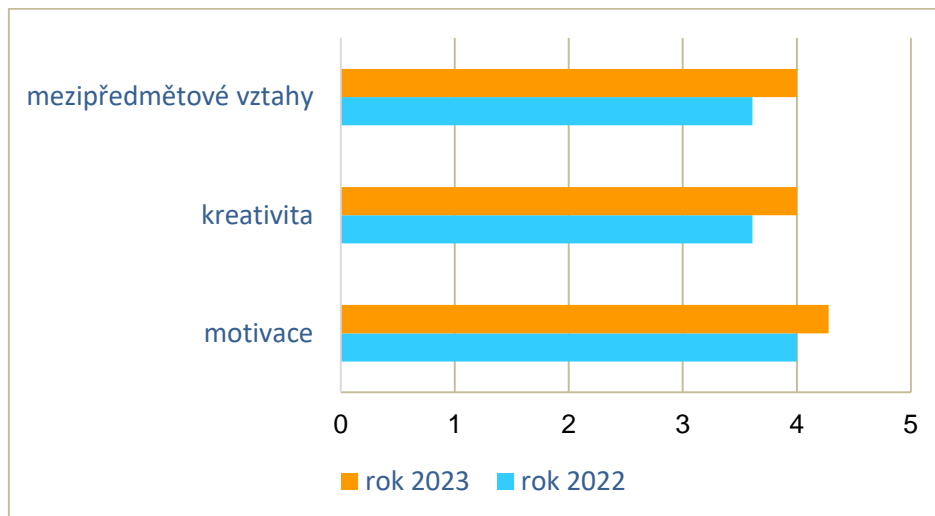

Obrázek 9: Hodnocení výkonu studentů při vyučování cvičnými učiteli (četnost bodového hodnocení v %)

Obrázek 10: Hodnocení reakcí žáků při výuce studenty (hodnotí cviční učitelé) (četnost bodového hodnocení v %)

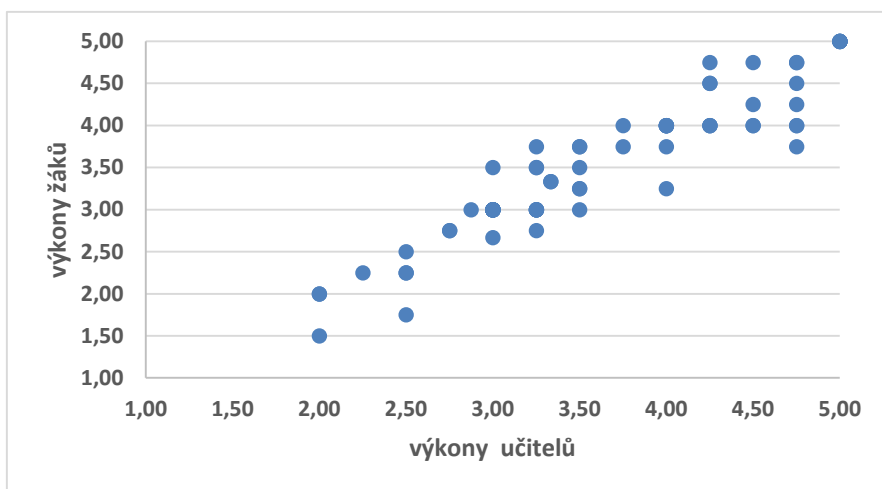
Studenti na konci praxe rekapitulovali svoje zkušenosti s výukou, a nakolik se jim podařilo uspět v rozvoji zvolených klíčových oblastí. Hodnocení je na obr. x-7. Uvedeny jsou aritmetické průměry z celého souboru studentů, a to ve srovnání prvního a druhého roku projektu.

Obrázek 11: Vlastní zhodnocení studentů ke zvládnutí klíčových oblastí v roce 2022 a 2023 (aritmetické průměry bodového hodnocení)

Z předložených výsledků lze vyvodit následující závěry:

- na předložené výsledky je třeba pohlížet jako na výstupy orientačního šetření, které jsou zatíženy řadou nejistot. K dispozici jsou malé soubory studentů a na druhé straně je zde řada faktorů, které výsledky ovlivňují (např. různé školy, různé třídy, odlišný pohled jednotlivých cvičných učitelek aj.). Přesto jsou zde patrné určité tendence, vhodně jako podklad pro diskusi a optimalizaci projektu.
- výsledky hodnocení cvičných učitelek ukazují na jejich dlouhodobé profesní zkušenosti a snahu o objektivitu. V hodnocení jsou postiženy výkony na celém spektru kvality, významný je většinou střední (průměrný) výkon, což odpovídá reálné situaci.
- lze konstatovat, že studenti zvládli zadaná témata dobře, jak z hlediska jednotlivých oblastí, tak i celku. Mezi výsledky v jednotlivých oblastech nejsou zásadní rozdíly, snad nejlépe se dařila motivace, dále kreativita a patrně nejobtížnější bylo zavádění mezipředmětových vztahů.
- očekávaným výsledkem je, že aktivita a pochopení ze strany žáků celkově kopíruje výkony učitelů. Potvrzuje se známé pravidlo: „Jaký je výkon učitele, takový je výkon žáků.“ Jen pro dokreslení je na obr. x-8 prezentována závislost mezi výkonem učitele (studenta) a výkonem žáků při celkovém zhodnocení vyučovací hodiny.
- z hodnocení, kdy studenti hodnotí vlastní výkon, je patrné zlepšení ve všech hodnocených oblastech v druhém roce řešení. Současně je ale třeba upozornit na skutečnosti, která se projevila v řadě případů během praxe, kdy studenti postrádali dostatečnou sebekritičnost a své výsledky nadhodnocovali. Otázkám sebereflexe je třeba věnovat ve výchově budoucích učitelů zvýšenou pozornost, to a nejen u této praxe.

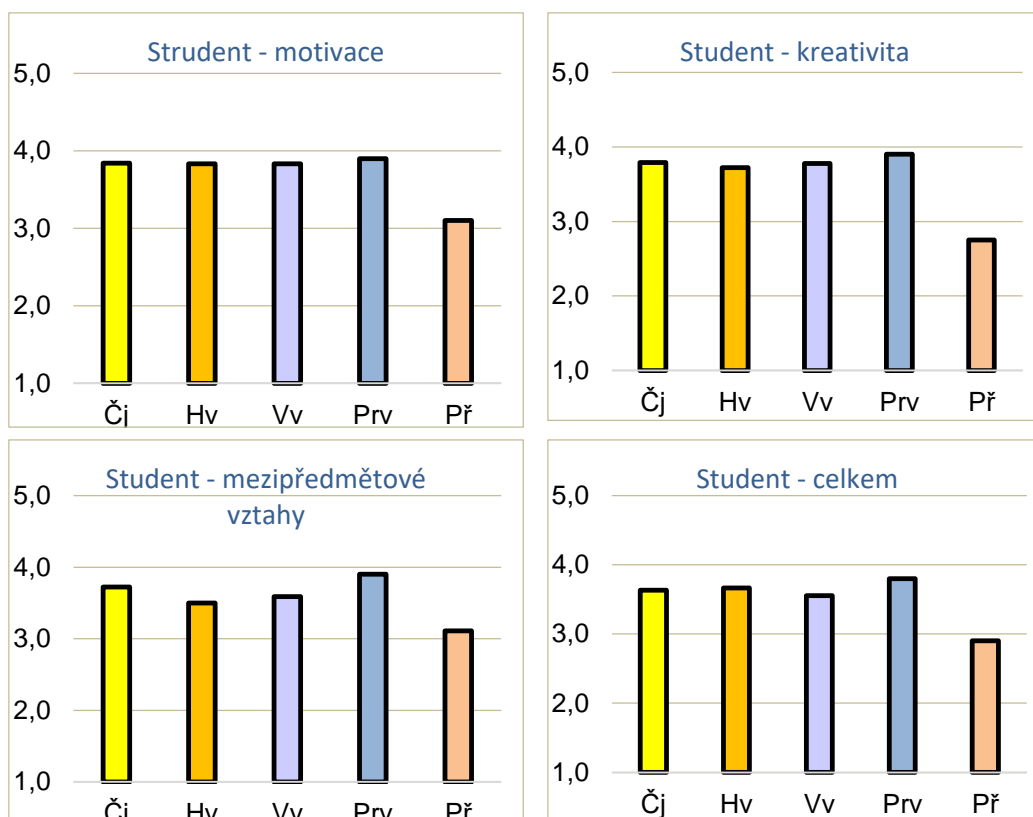
Obrázek 12: Závislost mezi výkony studentů jako učitelů a výkony žáků (hodnocení celé vyučovací hodiny)

3.1.3 Hodnocení podle jednotlivých předmětů

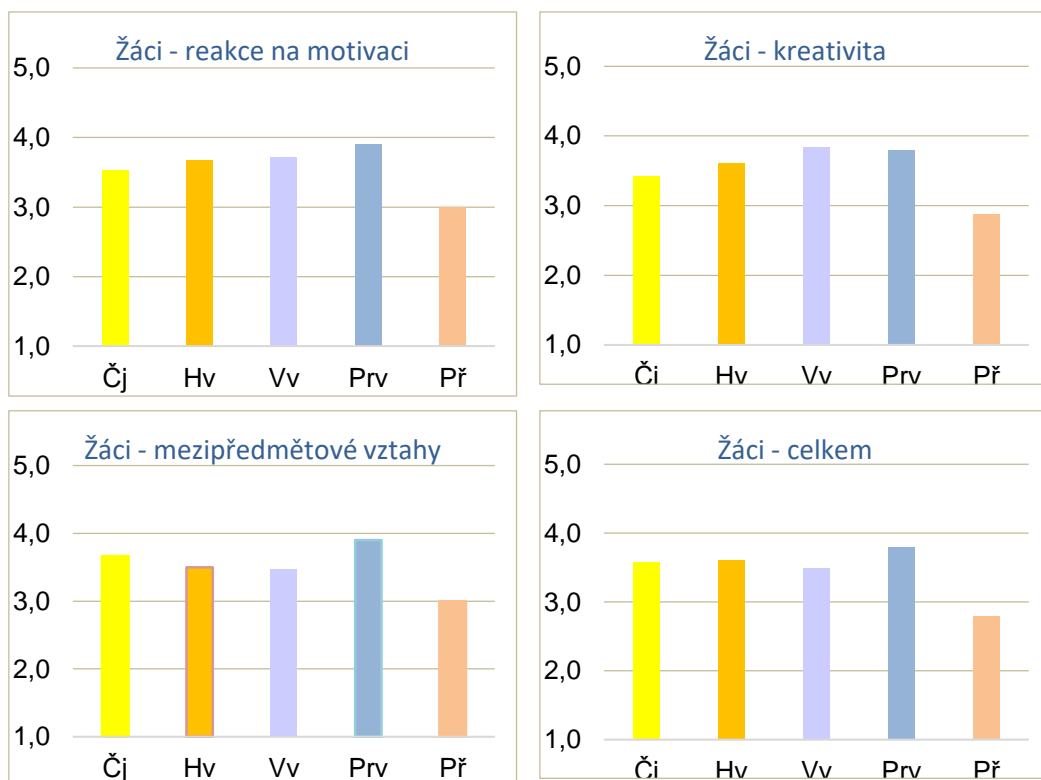
Celkové koncepte reflektované oborové praxe je zaměřena na 4 předměty – literární, hudební, výtvarnou výchovu a přírodovědu (prvouku). Každý student odučil na praxi jednu hodinu z každého předmětu a přitom se snažil o rozvoj klíčových oblastí, tedy motivace, kreativity a mezipředmětových vztahů. V předchozí kapitole byla úspěšnost v těchto oblastech hodnocena v celku, takže se nyní nabízí otázka, zda existují významné rozdíly při aplikaci do jednotlivých předmětů. Posouzení bude vycházet z hodnocení jednotlivých hodin cvičnými učiteli. Pro výkony učitelů i žáků se používá stejná hodnotící tabulka. Výsledky ve formě aritmetických průměrů bodového hodnocení jsou uvedeny na obr. 13 a 14. Vysvětlivky: Čj – český jazyk, literární výchova, Hv – hudební výchova, Vv – výtvarná výchova, Prv – prvouka, PŘ – přírodověda.

Tabulka 2: Bodovací stupnice pro hodnocení výkonu studentů při výuce a žáků.

1	2	3	4	5	N
velmi slabé	podprůměrné	průměrné	nadprůměrné	výborné	nehodnoceno

Obrázek 13: Hodnocení výkonu studentů v různých předmětech (aritmetický průměr bodového hodnocení cvičnými učiteli)

Obrázek 14: Hodnocení výkonu žáků v různých předmětech (aritmetický průměr bodového hodnocení cvičnými učiteli)

Z výsledků vyplývají následující závěry.

- vzhledem k malému rozsahu souboru je třeba na výsledky pohlížet jako na orientační. Přesto z nich můžeme odvodit určité tendence.
- studenti celkově zvládali klíčové oblasti ve všech předmětech. Průměrné hodnocení se pohybuje převážně mezi stupněm průměrně a nadprůměrně
- rozdíly mezi předměty nejsou významné. Zajímavé je pouze opakované nižší hodnocení u přírodovědy. Obecně ale není důvod se domnívat, že by rozvoj motivace, kreativity a mezipředmětových vztahů byl v přírodovědě obtížnější.
- stejně jako u celkového hodnocení jsou výsledky u studentů (učitelů) a žáků obdobné.

3.2 Celkové hodnocení projektu z pohledu jednotlivých účastníků

Celkové zhodnocení projektu všemi účastníky je klíčovým bodem pro finální návrh tohoto typu praxe. Proto v následující části budou rozebírány sumární názory studentů, cvičných učitelů a oborových didaktiků k celé praxi, a to ve stejném formálním uspořádání: klady praxe, její zápory a návrhy na další řešení.

V přehledech je záměrně prezentován široký okruh problémů a námětů pro diskuse. Velká část z nich se týká veškeré pedagogické činnosti a všech druhů praxí, kterými studenti prochází a nejsou specifické pro navržený typ praxe. Problémové okruhy a navržené náměty pro zlepšení byly průběžně diskutovány a upravovány během řešení projektu. Základní připomínky, které byly specificky zaměřené na tuto formu praxe, byly v průběhu řešení upraveny a optimalizované řešení bylo zahrnuto do výsledného návrhu uvedeného v kap. 5.

3.2.1 Hodnocení z pohledu studentů

A. Kladné stránky

Z odpovědí dominovaly následující:

1. zapojení mezipředmětových vztahů, kreativity a motivace
2. získání nových zkušeností
3. vyučování nových předmětů – literární, hudební, výtvarné výchovy a přírodovědy
4. reflexe od kolegů a oborových didaktiků

Mezi další opakované odpovědi patří: příprava a realizace na hodinu, výzva a zocelení, schopnost učit v neznámé třídě, naučit se používat video, sebereflexe, ochotné paní cvičná učitelka, náslechy kolegů. Ojedinele byly jmenovány následující klady: kontakt se žáky, seznámení se se staršími žáky, samostatnost, změna vnímání výtvarné výchovy, konkrétní instrukce k výuce, málo dětí ve třídě.

B. Záporné stránky

Z odpovědí dominovaly dvě skutečnosti, které vlastně popisují tentýž problém:

1. neznalost prostředí
2. 2. neznalost žáků

Tyto skutečnosti byly prezentovány po prvním roce řešení a vedení projektu na ně reagovalo úpravou celkového harmonogramu, kde byl přidán prostor pro seznámení se třídou formou náslechlů u cvičné učitelky. Tato forma se osvědčila a je součástí výsledného návrhu praxe. (podrobněji viz kap. 4.).

Mezi další opakované odpovědi patří: nutnost realizace velkého počtu aktivit v hodinách, hodně papírování, praxe byla dříve než výuka didaktiky hudební výchovy, natáčení videa, málo kontaktů s dětmi, používání smajlíků při hodnocení hodiny žáky, rozpory didaktiků a cvičných učitelů, zmatek a stres v organizaci, časová náročnost.

Ojedinele byla prezentována tato negativa: finanční náročnost (tisk materiálů a doprava), nedostatek učebnic, nedostatečná zpětná vazba, měnící se požadavky, složitý formulář pro hodnocení náslechlů, volba špatně dostupných škol.

C. Náměty na zlepšení

Základním požadavkem, který vyskytoval v prvním roce projektu, bylo zařazení náslechlů před praxí. Tento požadavek byl v druhém roce realizován ke spokojenosti studentů.

Další opakované náměty jsou: prodloužit praxi, změnit způsob hodnocení aktivit žáků, více cíleně zaměřit reflexi, méně požadovaných aktivit v hodinách.

Ojedinele se vyskytly tyto náměty: lépe vysvětlit zapojení motivace, kreativity a mezipředmětových vztahů do praxe, lepší seznámení studentů a cvičných učitelů s projektem, lepší komunikace a informovanost, znalost individuálních potřeb žáků před praxí, změnit náslechový arch, praxe v menších skupinách, výuka všech ve stejném ročníku, individuální reflexe s oborovými didaktiky.

D. Celkové zhodnocení přínosů praxe

Hodnocení studentů bylo doplněno o formalizované šetření, kde studenti hodnotili, jaký osobní přínos ro ně měly vybrané dílčí složky praxe. K hodnocení byla použita semikvantitativní stupnice od 1 (žádný význam) až do 5 (mimořádný význam). V následujících tabulkách jsou uvedeny počty studentů (%) s daným názorem a aritmetický průměr bodového hodnocení pro danou složku praxe. Samostatně jsou uvedeny výsledky pro první (2022) a druhý (2023) rok projektu. Barevně – zeleně a modře – je vyznačen modus (nejčastější odpověď).

Jaký přínos pro Vás osobně měly jednotlivé dílčí složky praxe a praxe jako celek?

První rok řešení (2022)

Tabulka 3: Procentuální vyjádření přínosu reflektované praxe pro studenty v roce 2022

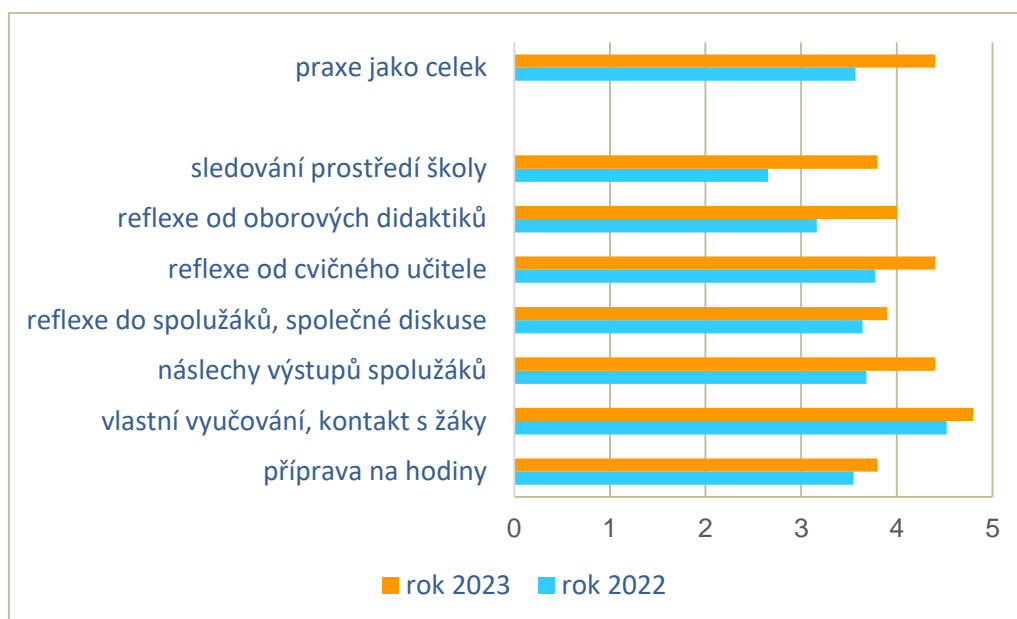
	Dílčí složky praxe	Počet studentů (%) s tímto názorem					průměr bodů
		1 žádný	2 malý	3 střední	4 velký	5 mimořád.	
a	příprava na hodiny	0,0	9,7	32,3	51,6	6,5	3,5
b	vlastní vyučování, kontakt s žáky	0,0	3,2	0,0	38,7	58,1	4,5
c	náslechy výstupů spolužáků	0,0	3,2	38,7	45,2	12,9	3,7
d	reflexe do spolužáků, diskuse	0,0	6,5	32,3	38,7	12,9	3,6
e	reflexe od cvičného učitele	0,0	12,9	22,6	38,7	25,8	3,8
f	reflexe od oborových didaktiků	0,0	29,0	32,3	32,3	6,5	3,2
g	sledování prostředí školy	3,8	53,8	19,2	19,2	3,8	2,7
i	praxe jako celek	0,0	3,2	41,9	45,2	6,5	3,6

Druhý rok řešení (2023)

Tabulka 4: Procentuální vyjádření přínosu reflektované praxe pro studenty v roce 2023

	Dílčí složky praxe	Počet studentů (%) s tímto názorem					průměr bodů
		1 žádný	2 malý	3 střední	4 velký	5 mimořád.	
a	příprava na hodiny	0,0	0,0	27,3	68,2	4,5	3,8
b	vlastní vyučování, kontakt s žáky	0,0	0,0	0,0	22,7	77,3	4,8
c	náslechy výstupů spolužáků	0,0	0,0	13,6	36,4	50,0	4,4
d	reflexe do spolužáků, diskuse	0,0	0,0	31,8	45,5	22,7	3,9
e	reflexe od cvičného učitele	0,0	4,5	9,1	31,8	54,5	4,4
f	reflexe od oborových didaktiků	4,5	4,5	4,5	63,6	22,7	4,0
g	sledování prostředí školy	0,0	4,5	31,8	40,9	22,7	3,8
i	praxe jako celek	0,0	0,0	4,5	45,5	50,0	4,4

Aritmetické průměry bodového hodnocení pro oba roky jsou porovnány na obr. 15.

Obrázek 15: Hodnocení přínosů jednotlivých aspektů praxe studenty v letech 2022 a 2023 (aritmetický průměr bodového hodnocení)

Z uvedených výsledků vyplývá výrazný pozitivní posun v hodnocení studentů této praxe. Je to patrné z rozdělení četností odpovědí studentů, kdy ve druhém roce jsou nejčastěji zvolené odpovědi pouze v kategorii přínos je velký nebo mimořádný. Stejně tak je to patrné z grafu porovnávajícím aritmetické průměry přínosů, kde ke zlepšení došlo ve všech složkách. Tento celkový posun je důsledkem systematického přístupu k řešení projektu, kdy po prvním roce pilotního ověření byly podrobně sledovány a rozebírány připomínky a náměty jednotlivých účastníků projektu a byla přijata vhodná optimalizační opatření.

3.2.2 Hodnocení z pohledu cvičných učitelů

Projektu se zúčastnily cvičné učitelky ze základní školy v Českém Dubě a základní školy v Hodkovicích nad Mohelkou. Jejich názory byly diskutovány v průběhu celé praxe a na metodických společných setkáních. Zde je uvedena celková sumarizace.

A. Kladné stránky

- Spolupráce přínosná pro obě strany (motivující a obohacující...).
- Většinou dobrá atmosféra, studenti si pomáhají, vznikaly citové vazby mezi studenty a žáky.

B. Záporné stránky

- Studenti hodnotili praxi jako náročnou, (naplnění všech zadaných úkolů, zařazení všech tří požadovaných složek atd.), ne u všech oborů již prošli didaktickou přípravou.

- Na první praxi studenti neznali třídu, žáky, problémy, zvláštnosti, někteří měli problém se rychle zorientovat.
- Pro studenty je těžké soustředit se na zařazení všech 3 požadovaných složek (motivace, kreativita, mezipředmětové vztahy), mnohdy snaha vše zařadit převládla nad obsahem hodiny, složky často nepropojené, často na úkor cíle, studenti se až úzkostlivě drželi zadání vše zařadit, někdy se vytrácela radost a lehkosti.
- Studenti často zasílali přípravy ke kontrole těsně před víkendem, popř. těsně před výukou, učitelé neměli již možnost příliš ovlivnit, poradit atd.
- Přípravy nenavazovaly, opakovala se témata i aktivity i v rámci jednoho dne.
- Studenti neudrželi kázeň po celou dobu praxe (sestupná tendence) někdy mluví nevýrazně, nemají kontakt se třídou.
- Studenti často nevhodně / nepřesně zvolí cíl, často vytyčený cíl svými činnostmi nenaplnují.
- Studentům dělá problém dodržet časový limit, některé aktivity se protahovaly, neumí včas zareagovat, bojí se improvizovat, aby neudělali chybu.
- Studenti ne vždy přijímali rady učitelek, někteří byli nekritičtí ke své práci, nevyhodnocují svůj výkon objektivně.
- Ve výtvarné výchově mnoho zajímavých / netradičních aktivit, studenti se zdráhají zařazovat některé aktivity běžně užívané ve výuce na 1. stupni ZŠ (použití šablon, názorné ukázky výsledku/vzoru, jak má vypadat cíl, přesnější návody, jak pracovat), někdy příliš prostoru pro fantazii – problém pro méně zkušené žáky.
- Hospitační archy jsou příliš složité.
- Studenti se často vyhýbají hře na nástroj a zpěvu.
- Není čas před výukou na konzultaci, ani po výuce na hlubší reflexi (studenti musí odjíždět, některé učitelky musí na odpolední výuku).

C. Náměty na zlepšení

- Náslechy v hodinách cvičných učitelek 2 týdny náslechy (místo přednášek oborových didaktiků).
- Není nutné do 1 hodiny zařazovat vždy všechny 3 složky (motivace, kreativita, mezipředmětové vztahy), cíl musí být nadřazen a uvedené složky jsou pouze prostředkem k plnění cíle hodiny.
- Vysvětlit studentům, že jde o tvořivost v přístupu studenta k plnění cíle, nikoli, že žáci musí „tvořit“.
- Vyřešit včasné zasílání a kontrolu příprav, stanovit pevné termíny x nechat na dohodě učitelky se studenty.
- Je třeba zaměřit se na 1 základní cíl, který sledovat a snažit se jej naplnit.
- Rozepsat předem všechna témata, studenti by se měli vzájemně domlouvat, aby nedublovali aktivity.
- Didaktici: nabídnout různá řešení, co dělat, když zjistí, že špatně odhadli čas, aktivita se nevede, je obtížná, špatně odhadnutá atd.

- Posilovat výrazný projev a výraznou mluvu.
- Zdůrazňovat důležitost si řádně nastudovat předmět výuky, ověřovat poznatky.
- Návrh pro didaktiky VV: vysvětlit, jak lze toto řešit, rozumné propojení fantazie a reality, nácvik techniky atd.
- Zjednodušit hospitační archy.
- Naučit studenty předem pracovat s natáčením videa.

3.2.3 Hodnocení z pohledu oborových didaktiků

Projektu se zúčastnilo 6 oborových didaktiků. Jejich hodnocení celého projektu praxe je uvedeno v následující části. V hodnocení jsou uváděny i problémy prvního roku řešení, které byly následně řešeny. Sumarizace všech námětů byla podkladem pro konečný návrh projektu.

Literární výchova

Mgr. Věra Dubcová, PhDr. Jana Johnová, Ph.D.

A. Kladné stránky

- Studenti si vyzkoušeli učit výchovy (téma hodiny si většinou volili podle své záliby, nemuseli navazovat na předešlou látku, mohli vyzkoušet aktivizující metody učení).
- Praxe probíhala v jiných než libereckých školách.
- Studenti se mohli radit s oborovými didaktiky i se cvičnými učitelkami.
- Studenti byli rozděleni do skupin, které si sami nevybírali – viděli tak při práci kolegy, se kterými dosud nespolupracovali.
- U studentů došlo (v porovnání se zkušenostmi z praxí z minulých let) ke skutečné práci s textem.
- Výrazná změna je i ve využití interdisciplinárních vztahů, které se mnohým podařilo začlenit i do motivace.
- Z výše uvedeného vyplývá, že studenti daleko více přemýšlejí nad výukou literární výchovy a nepovažují ji za pouhou povinnost přečíst s dětmi článek z čítanky.
- Kreativita studentů v LV povede k vyšší motivaci žáků k četbě.
- Přínos ve výuce didaktiky LV – při sledování videí vidí i didaktik možné klady a zápory při výuce studentů a může je tak v dalších letech zahrnout do své výuky.

B. Záporné stránky

- V prvním roce neměli studenti možnost poznat žáky před začátkem praxe. Letos náslechové hodiny velmi ocenili.
- Hodně administrativní zátěže pro studenty i cvičné učitelky.
- Potíže s pořizováním videa a následné ukládání na classroom.
- Dojíždění do vzdálenějších ZŠ.
- Nelze organizačně zvládnout přímé náslechy didaktiků u každého studenta.

C. Náměty na změny

- Zjednodušit tabulku pro přípravu.
- Nepožadovat hospitační záznamy od kolegů – cvičných učitelů.
- Klást větší důraz na sebereflexi – sestavit pomocnou osnovu.
- Natáčet celé hodiny.

D. Další komentáře

Praxe studenty bavila. Brzy překonali odpor k rannímu vstávání, dojíždění. Mezi studenty vznikly nové sociální vazby a vytvořil se spolupracující tým. Velmi oceňovali vstřícnost cvičných učitelek.

Prvouka

Mgr. Věra Šulcová

A. Kladné stránky

- Studentkám praxe přinesla možnost vyzkoušet si řadu příkladů, jak motivovat žáky, jak vytvářet mezipředmětové vztahy a jak realizovat tvořivost.
- Přínosem byla možnost shlédnout výstupy ostatních.
- Studentky se naučily vzájemně si pomáhat.

B. Záporné stránky

- Praxe probíhala v období, kdy studentky ještě neprošly semináři didaktiky prvouky.
- Ve vyučovacích hodinách jim některé znalosti z oboru ještě chyběly.

Přírodověda

Mgr. Martina Růžičková

A. Kladné stránky

- První zkušenosti studentů s výukou přírodovědy, někdy se stane, že za celou praxi se k její výuce nedostanou.
- Zlepšení v začlenění náslechnů (přidané 2 týdny v roce 2023) a zhlédnutí výuky přírodovědy cvičným učitelem.
- Vyzkoušení možnosti vhodných propojení s dalšími předměty. V běžné praxi se studenti soustředí na učivo daného předmětu a mezipředmětové vztahy nezařazují.

B. Záporné stránky

- Začleňování tří pilířů odděleně, proto mnoho činností a zbytečné vyplývání času na tyto aktivity, studenti zatím mají problém např. motivaci spojit i s mezipředmětovými vztahy.
- Nejistoty v základních znalostech přírodních věd u některých studentů.

C. Náměty na změny

- Více času věnovat základním znalostem přírodovědy (nedostatky pochází většinou již ze ZŠ).
- Celkově promyslet systém praxí, aby studenti měli příležitost odučit hodiny ČAJŠ nebo se alespoň účastnit náslechnů.

Hudební výchova

MgA. Jana Konvalínková, Ph.D.

A. Kladné stránky

- Studenti získávají reálnou představu výuky HV.
- Studenti se učí pracovat s 45minutovou vyučovací hodinou HV.
- Studenti získávají zkušenosti a z toho vyplývající motivaci sebe rozvoji v oblasti HV.

B. Záporné stránky

- Bez možnosti studentů mít hlubší zkušenosti.
- V počátku bez možnosti studentů si vzájemně vypomáhat (doprovody písní apod.)

C. Náměty na změny

- Představení plánu reflektované praxe studentům již v ZS.
- V zimním semestru vyzkoušet během praxí vstupy Hv.
- Informace studentům o plánu reflektované praxe a odučení hodiny HV i v předmětu Hudební praktikum.

D. Další komentáře

Studenti by měli znát s velkým předstihem informaci o tom, že během reflektované praxe odučí celých 45 minut hodinu HV. Měli by možnost se zaměřit systematictěji na různorodé aktivity jako je hra na klavír, zpěv, případně se na tyto aktivity dopředu připravit. Tyto aktivity nesouvisí s kreativitou, patří k dovednostem, které by učitel v hodině Hv měl umět použít. Má-li student potíže v těchto oblastech i jeho tvořivost je značně limitovaná.

Výtvarná výchova

PhDr. Hana Valešová, Ph.D.

A. Kladné stránky

- Propojení teoretické výuky a praktického ověření v praxi
- Pro studenty možnost vyzkoušet si výuku také v průběhu studia

B. Záporné stránky

- V některých případech nesoulad mezi aktuálními požadavky na výuku vv a skutečností v praxi
- Náročnost a nepřipravenost – studenti se o metodice a teorii vyučování dozvídají až v průběhu praxe (částečně je to i kladem)
- Enormní časová náročnost pro pedagoga

C. Náměty na změny

- Více času na reflexi praxe (doháněli jsme to ve výuce Didaktiky)

D. Další komentáře

Způsob nahrávání videí v roce 2023 byl mnohem vhodnější než v roce 2022

4 POJETÍ PŘÍPRAVY NA VYUČOVACÍ HODINU A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Obsah:

- 4.1 Příklady dobré praxe – literární výchova
- 4.2 Příklady dobré praxe – prvouka a přírodověda
- 4.3 Příklady dobré praxe – hudební výchova
- 4.4 Příklady dobré praxe – výtvarná výchova

4.1 Příklady dobré praxe – literární výchova

Přiložené přípravy studentů jsou určené pro výuku nejmladších žáků (1. a 3. ročník) základní školy. Všechny hodiny splnily požadavek účinné motivace dětí, kreativních činností a podporovaly mezipředmětové vztahy. Přidáváme ukázkou sebereflexe studentky k odučené hodině, která uvádí i příklad zdařilého využití okamžitého nápadu.

Motivace v uvedených přípravách zaujala žáky a vzbudila zájem. Velkým překvapením pro prvňáčky bylo zaklepání na dveře a nález krabice s nejrůznějšími předměty. To byla od paní učitelky mistrovsky sehraná scénka. Pozadu nezůstala ani kolegyně, která dětem představila tři úplně ne typické indicie k pohádce Dlouhý, Široký a Bystrozraký. Motivací pro zájem o četbu může být i využití nahrávky uměleckého slova Z. Svěráka.

Kreativitu spatřuji ve všech uvedených přípravách. Jednotlivé části hodiny na sebe plynule navazovaly a stále přinášely dětem zajímavé úkoly. Ať už vymýšlení příběhů, předvídání děje nebo respekt a vzájemná součinnost při stavbě hradu. Tyto příklady dobré praxe dokumentují, že děti jsou tvořivé a je třeba jim k tomu v hodinách nechávat prostor.

Mezipředmětové vztahy byly nejčastější ve spojení s dalšími výchovami. Jak je patrné z ukázkové přípravy lze žákům nenásilnou formou připomenout i matematiku a rozřadit je tak do skupinek. Zdařilá aktivita byla i s využitím učiva prvouky – poznávání jarních rostlin.

Závěrem bych ráda zdůraznila, že mě velmi potěšila pečlivost, s jakou studentky své hodiny připravovaly. Oceňuji výběr různých literárních žánrů a metod práce. Též připravené pracovní listy, prezentace a videa svědčí o kvalitě budoucích učitelek.

Dále prezentované přípravy studentů jsou ponechány v původní originální podobě, neprošly jazykovou ani stylistickou úpravou.

PŘÍPRAVA NA HODINU REFLEKTOVANÉ PRAXE

Jméno studenta/ky: _____ Jméno cvičného učitele: _____
Název předmětu: Literární výchova Ročník ZŠ: 1. Datum: _____

TÉMA HODINY: DLOUHÝ, ŠIROKÝ A BYSTROZRAKÝ

Cíl: žák sestaví obrázkovou osnovu a převede nosné téma pohádky – vzájemná pomoc do praktického života

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplňovaný částečně): žák aktivně naslouchá příběhu, dokáže zjednodušeně převyprávět pohádku, seřadí ilustrace dle dějové posloupnosti

zařazené mezipředmětové vztahy: matematika – spočítání příkladu pro rozdělení do skupin; pracovní výchova – skládání hradu z kostek

Pomůcky: kartičky příběhu na seřazení, rozřazovací kartičky s příklady, barevné čtverečky a trojúhelníky

Část	KONKRETIZACE PŘÍPRAVY		MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY
	Název aktivity + MOTIVACE	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka	
1.	Motivace – Vytvoř příběh	Činnost učitele: - dá pokyn k tomu, aby se žáci přesunuli do komunikačního kruhu u tabule - doprostřed kruhu položí 3 předměty: nafouklý balónek (můžeme nafouknout i před žáky pro lepší efekt), rozkladací metr a šátek - tyto předměty jsou indicie k tomu, abychom zjistili, jakou pohádku si dnes budeme číst - budeme se povídat o tom, jaké tyto předměty mají vlastnosti - učitel říká: „dnes si přečteme o třech chlapících, kteří právě tyto vlastnosti mají – jeden se umí rozšiřovat, druhý natahovat a ten třetí vidí i přes šátek. Znáte někdo o nich tu pohádku?“ Činnost žáků: - žáci se přesunou před tabuli a vytvoří kruh - žáci říkají své nápady (cílem této motivace je zjistit, jaké vlastnosti dané věci mají – balónek se rozšiřuje, metr natahuje, přes šátek nevidíme, od kterých můžeme odvodit vlastnosti 3 hlavních postav z pohádky) - buďte žáci poznají pohádku Dlouhý, Široký a Bystrozraký anebo ji nepoznají, a tak máme o to větší důvod si o těchto chlapících přečíst	
2.	Čtení pohádky Dlouhý, Široký a Bystrozraký	Učitel: - učitel čte pohádku - ptá se žáků na otázky (vždy po přečtení určité části textu): 1. Jak se jmenují princovi pomocníci a co umí? 2. Co myslíte, podaří se jim princeznu vysvobodit? 3. V co se proměnila princezna v 1., 2., 3. úkolu (ptáme se postupně) 4. Zůstali Dlouhý, Široký a Bystrozraký u prince? Žáci: - pozorně poslouchají a odpovídají na otázky	
3.	Skupinová práce – seřazení ilustrací z pohádky dle posloupnosti příběhu + rozřazení do skupin	Učitel: - rozdá žákům kartičku s příkladem, který musí žáci vypočítat, dle výsledku se rozřadí do 5 skupinek - do každé skupinky dá kartičky s ilustracemi z příběhu a žáci je mají za úkol seřadit za sebou - posloupnost ilustrací si společně zkontrolujeme Žáci: počítají příklad a rozřadí se do skupin dle výsledku příkladu - seřadí kartičky s ilustracemi z pohádky, jak šel příběh	Matematika – sčítání a odčítání do 5

4.	Komunikační kruh	Učitel: - dá pokyn žákům k vytvoření kruhu před tabulí Budeme si povídat o tom, kdo komu a jak v pohádce pomohl a jak je důležité si pomáhat i v životě. Jestli žáci také pomáhají například doma mamince nebo tatínkovi...	
5.	Tvořivost – společný hrad	Učitel: „Před chvílí jsme se bavili o tom, jak díky tomu, že si přátelé pomáhali navzájem, dokázali vysvobodit princeznu. A nyní budeme také spolupracovat, abychom vytvořili hrad princezny.“ - každý žák dostane 2 čtverečky či trojúhelník z barevného papíru (hradební kameny, hradební stříška) a budou spolupracovat na vytvoření společného hradu, který nalepí na velkou čtveřku - společný hrad pak vystavíme ve třídě	Pracovní výchova
6.	Závěr	Hodnotíme – jak se dětem společně pracovalo, jestli si navzájem pomáhaly, jako hlavní postavy v pohádce	

Autoevaluace studentky po realizaci hodiny

Z mého pohledu dnes vyšla hodina literární výchovy velmi dobře. Když jsem si přípravu na tuto hodinu teprve vymýšlela, napadla mě motivace s balónkem, metrem a šátkem, ale až přímo na hodině se motivace zformulovala do finální podoby. Myslím, že se mi motivace vydařila ještě lépe, než jsem si představovala. Při čtení byly děti hodné, poslouchaly, některé se aktivně zapojovaly některé méně. Myslím, že jsem zvolila vhodný text pro děti - pohádku o Dlouhém, Širokém a Bystrozrakém, ale příště bych možná přečetla nějakou kratší verzi pohádky či obecně kratší text. Myslím, že jediný problém z mé strany byla práce s časem, kterého už moc ke konci hodiny nezbylo. Pak aktivity, které by mohly trvat déle, byly ke konci hodiny příliš uspěchané.

Obrázek 16: Příprava na hodinu literární výchovy pro 1. ročník ZŠ

PŘÍPRAVA NA HODINU REFLEKTOVANÉ PRAXE

Jméno studenta/ky: _____ Jméno cvičného učitele: _____
Název předmětu: Literární výchova Ročník ZŠ: 1. Datum: _____

Téma hodiny: Kde vzaly jarní květiny barvy?

Cíl: Žák vymyslí příběhu název.

Žák posoudí, zda je postava v příběhu dobrá (hodná), nebo zlá.

Žák vybere potřebné informace z textu a odpoví na otázky.

Žák na základě přečteného textu ilustruje vlastní příběh.

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplňovaný částečně): - vyjadřuje své pocity z přečteného textu

- porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti

Zařazené mezipředmětové vztahy: Prvouka = roční období, jarní rostliny

Výtvarná výchova = barvy jarních květin, ilustrace, kresba

Český jazyk = dělení slov na slabiky

Pomůcky: balicí papír/větší arch čtverky (A3), psací potřeby, pastelky, fixy, dřívko, mazací tabulky + fixy

Box = živá rostlina fialky, obrázek šlumička, obrázek královny, plyšák pejska, obrázek Vesny, ilustrace k příběhu o fialce, kartičky s obrázky jarních rostlin na rozdělení do skupin, obrázky jarních rostlin (narcis, červený tulipán, petklíč, sněženka, krokus), text příběhu "Beze jména."

Jiné důležité poznámky k realizaci (např. výuka venku aj.):

Skupin bude 5 po 4 žácích. Na ilustraci a vymýšlení příběhu/pohádky budou mít žáci cca 10 minut.

POZNÁMKY K VIDEOZÁZNAMU (co natáčet, na co se zaměřit aj.):

část	poznámka
1.	motivace
2.	čtení příběhu „Beze jména“
3.	tvorba vlastních příběhů či pohádek
4.	prezentace skupinových prací

část	KONKRETIZACE PŘÍPRAVY		MEZIPŘED MĚTOVÉ VZTAHY
	Název aktivity + MOTIVACE	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka	
1.	Uvedení hodiny + motivace: „záhadná zásilka“	Činnost učitele: Stručně žáky seznámím s plánem hodiny. Dále se děti optám na nějakou krátkou otázku na navození přátelské atmosféry: „Kdo se dnes těšil do školy?“, „Jak se dneska máte?“ či cokoliv jiného. Mezitím se ozve zaklepání (vypomohou spolužačka či paní učitelka), které začne mou motivaci. Sehraji scénku, při které budu dělat nic netušící a vyzvu „toho za dveřmi“ dál. Nikdo dovnitř nevzkročí, a tak půjdu otevřít já. Najdu za dveřmi box s obsahem popsáním výše. Budu před dětmi hrát nevědomost, krabici otevřu a naleznu v ní instrukce. Činnost žáků: Žáci pozorně naslouchají plánu hodiny a odpovídají na mou otázku. Odpovídat se bude pomocí gest (palec nahoru/dolu/mezi), popř. na vyzvání učitele slovně.	

2.	Klíčová slova (s černou ovci) + četba „Příběhu, beze jména.“ – čtení s předvidáním	Činnost učitele: Z krabice vytáhnu několik předmětů, které souvisí s příběhem, který budu následně číst. Žáky vyzvu k pojmenování jednotlivých předmětů a sdělím jim, že je příběh zrovna o těchto předmětech. Začnu předčítat. Příběh nemá jméno (název), a tak se podívám. S dětmi se dohodneme, že mu jméno vymyslíme. Mezi předměty bude jeden úplně mimo, a tak na závěr (po přečtení příběhu) se žáků zeptám, zda byl příběh opravdu o všech předmětech z krabice. Do příběhu nebude patřit pejssek. Přes něj se děti zeptám na jiné pohádky či příběhy, kde pejssek vystupoval (odkud se nám zatoulal). Činnost žáků: Žáci pojmenovávají předměty, které vidí, a pozorně naslouchají četbě textu. Odpovídají na otázky v průběhu četby, a nakonec se pokusí vymyslet příběhu název. Naleznou černou ovci (pejska) a zapíší si jednoslovně na mazací tabulku, kterou mi ukážou. Nakonec vyjmenují jiné pohádky či příběhy, kde pejssek vystupoval.	Prvouka: střídání ročních období a jarní rostliny
3.	Kde vzaly (ostatní) jarní květiny barvu?	Činnost učitele: Navážu na příběh o fialce, ukážu dětem další jarní květiny, u kterých nám není úplně známo, kde a jak ke své barvě přišly. Zahrajeme si s dětmi na vypravěče a ilustrátory. Dětem rozdám kartičky s rostlinami, dle kterých si vytvoří skupiny. Ještě před přesunem do skupin dětem vysvětlím zadání úkolu. Úkolem bude ve skupině vymyslet příběh o tom, jak přišla jejich květina ke své barvě. Může se jednat o příběh, ale i pohádku. Jelikož neumíme ještě tolik psát, tak děm příběh/pohádku ilustrují na větší arch papíru. Činnost žáků: Žáci pojmenují květiny na obrázcích, vyteskají jejich názvy, spočítají slabiky a počet vyjádří pomocí prstů. Dále žáci naslouchají instrukcím, doptávají se v případě nejasností, vytvoří skupiny na základě kartiček a přesunou se na své stanoviště. Zde budou společně vymýšlet a ilustrovat (pomocí pastelek a fixů) příběh o jejich květině a o tom, jak podle nich přišla ke své barvě.	Prvouka: jarní rostliny Výtvarná výchova: kresba, ilustrace příběhu, barvy Český jazyk: dělení slov na slabiky (Matematika: numerace v číselném oboru 0-5)
4.	Prezentace skupinových prací	Činnost učitele: Usadím žáky bez prací na svá místa a vysvětlím jim velmi jednoduše: Co je to prezentování, co je při něm důležité, a že si ho také teď zkusíme. Po prezentaci se žáků velmi krátce zeptám na to, čím byli pro skupinu užiteční. Jak se na společné práci podíleli. Činnost žáků: Po vyzvání si dojde skupina žáků pro svou ilustraci a následně spolužákům povypráví o tom, co vymysleli. Mohou se ve vyprávění střídát, ale i si zvolit skupinového mluvčího. Na závěr svého vystoupení zhodnotí svou činnost ve skupině. „Jak jsem se na práci podílel?“	
5.	Hodnocení hodiny	Činnost učitele: Pomocí otázek shrnu celou hodinu. Budu se žáků ptát přibližně na: „Co vás děti bavilo/nebavilo? Co pro vás bylo těžké, co vám dělalo problém? Co jste se dozvěděly nového? Diskuzi budu řídit pomocí dřívka, mluví ten, kdo má dřívko. Činnost žáka: Žáci odpovídají na učitelovy otázky a hodnotí hodinu.	

Obrázek 17: Příprava na hodinu literární výchovy pro 1. ročník ZŠ

Přílohy:

Příběh, beze jména

Bylo nebylo, dávno tomu. To ještě vládla pevnou rukou Zimní Královna a celý kraj přikrývala velká sněhová peřina. Uprostřed lesa pod sněhovou přikrývkou zatím odpočívala malá Fialka. Čekala totiž na Sluničko, až ji probudí a ona na kraji lesa rozkvetne spolu se svými kamarádkami, jinými polními květinami. Jen jedno ji trápilo. Nevěděla, jestli ji sluničko splní její přání. „Moc bych si přála modrou sukénku, tak modrou jako je nebe nad hlavou!“ posteskla si. „A co teprve se zelenými listky, to by byla sukénka krásně nazdobená. S přesně takovou by se mi dobře tančilo.“ pomyslela si.

A tak zatím, co Fialka ještě na chvíli ulehla ke spánku, začala Sluničko pěkně hrát. Snažilo se totiž zahnat Zimní Královnu do jejich rodných severních krajín, tam panovala celý rok. Sluničko si přálo, aby se pomalu probouzela jarní vila Vesna a svým veselým šatem probudila všechny květiny na louce... i tu nedočkavou Fialku. A jak tak Sluničko přemýšlelo, začalo více hrát. Hřálo a hřálo, až nakonec Zimní Královnu opravdu zahnal. Bylo jí takové horko, že raději utekla do svého království. Společně s ní zmizel i sníh, ten se jednoduše rozpustil a voda z něj si našla cestu do nedalekého potůčku. Sluneční paprsek se dostal i do postýlky, ve které Fialka spala, a lehce ji polechtal, aby se probudila. Fialka napřed vykoukla jen svými zelenými listky. Chtěla se totiž podívat, jestli Sluničko nezapomnělo na svůj slib s modrou sukénkou. Už se nemohla dočkat, a tak vystrčila z hlíny i hlavičku.

„Tak co, Sluničko, nezapomnělo jsi na mě? Já bych tak ráda modrou sukénku.“ volala fialka na Sluničko. A Sluničko se usmálo a kývalo na Fialku: „Jen se neboj a pojď na louku. Budeš mít modrou sukénku, jak sis přála. Jen abys Fialkou zůstala.“ Fialka se zaradovala a běžela rychle probudit i své kamarádky. „Vstávat, vstávat! Jaro je tu, musíme honem na louku!“ volala na všechny Fialku.

Mezitím Sluničko vzalo modrý mráček a všemhu jeho modrou barvu na Fialku a její kamarádky z mráčku vylilo. Jenže chyba byla v tom, že Fialka běhala po louce a modrá barva se proto na všech sukénkách nezachytila stejně. A tak měly některé fialky sukénku modrou, některé bledě modrou a některé dokonce zůstaly bílé. Nevěříte?

Tak až půjdete na jaře na louku a uvidíte rozkvetlé fialky, přesvědčte se, že jejich sukénky nejsou všechny stejně modré. Také některé voní více a některé méně. Jsou ale všechny krásné a připomínají nám, že Jaro už přišlo a Zimní Královna odjela do svých krajín. A všem těmto fialkám se od té doby říká viola vonná.

Otázky:

1. Co je myšleno sněhovou peřinou? Mohu se touto peřinou přikrýt?
2. Na koho čekala Fialka a proč?
3. Jak se mohly její kamarádky ostatní luční květiny jmenovat? Jaké jiné jarní květiny znáš?
4. Kde je zima po celý rok? Kde vládne Zimní Královna celý rok?
5. Jak se podařilo Sluničku vyhnat Zimní Královnu?
6. Kde vzalo Sluničko modrou barvu?
7. Jak to, že jsou některé fialky modré a některé bílé? Co se pokazilo?
8. Byla Zimní Královna zlá nebo hodná? Proč si to myslíš?
9. Jak bys pojmenoval příběh, který nemá jméno?
10. Jak se jmenuje fialka svým pravým jménem?
11. Co jsem se zajímavého z příběhu dozvěděl/a? (nového)

Zdroj příběhu: <https://duhovaskolkaberoun.cz/wp-content/uploads/2021/03/Jarni-pohadka.pdf>

- Autorka se podepsala pouze iniciály A. P.
- Příběh jsem trochu pozměnila a upravila.
- Toto označení znamená část na předvidání.

Obsah boxu:

Obrázek 18: Příloha k přípravě na hodinu literární výchovy pro 1. ročník ŽŠ

Hodnoti se hodina jako celek – samostatně činnost učitele a reakce žáků.

Hodnocení se provede udělením počtu bodů podle uvedené stupnice.

	velmi slabě	podprůměrné	průměrné	nadprůměrné	výborné
učitel	1	2	3	4	5
žáci	1	2	3	4	5

6. Komentáře a poznámky (nepovinné)

S celkovým plánem hodiny jsem velmi spokojená, myslím si, že výběr aktivit byl pro děti obohacující a zábavný. Samotná realizace byla už trochu těžší, protože jsem byla nervózní z mnoha faktorů, ale dle videozáznamů můj výstup nervózně tolik nepůsobil, takže jsem moc ráda. Motivace vyšla dle mých představ, původně jsem myslela, že poprosím spolužačky vzadu, aby mi na určitý signál jednoduše zakleply třeba na židli. Klepání na židli však nebylo tolik slyšet a žáci by poznali, že zvuk nešel od dveří. Osvědčilo se mi tedy předstírat, že mám něco připraveného pro děti na tabuli a zároveň v ten moment zaklepat. Tímto se dost zklidnilo i klima ve třídě, žáci byli zvědaví, co se děje. Zásilka byla plná pomůcek a materiálů do hodiny, takže stačilo jen vytahovat. V boxu jsem měla pouze jeden vzkaz, ale při motivaci do hlavní činnosti (samostatná tvorba dětí) mě napadlo si vymyslet druhý. Na žáky zafungovalo to, že nám dále zimní královna posílá fotografie květin, o kterých nezná jejich příběh o tom, jak přišly ke své barvě. S radostí ji chtěli žáci pomoci.

Co se týče samotného předčítání, tak si osobně myslím, že jsem mohla dát do přednesu mnohem více. Sice si toho jsem vědoma a myslela jsem na to, ale i tak jsem si s hlasem nehrála dle svých představ. Text/příběh jsem převzala od autorky z internetu, prošel úpravami, aby se mi lépe četl. Musela jsem do něj přidat několik přímých řečí, aby byl živější. Sam o sobě splnil jistě účel, avšak pro příště bych ho zkrátila. Byl na žáky docela dlouhý, myslím si, že druháci by ho v této délce už zvládli, ale prvníáci by ho potřebovali kratší. Možná to bylo i tím, že jsem příběh prokládala otázkami, ať už na předvídaní, tak i na porozumění.

Otázek mám u textu také zbytečně moc, ve výsledku jsem využila opravdu zlomek z nich. Hlavně jsem se zaměřila na to, abych splnila své cíle, takže jsme probírali charakter královny (zlá/hodná) a pocity z četby. Jsem ráda, že se našly i děti, které královnu za zlou nepovažovaly, protože v příběhu vlastně nic zlého neudělala. Moc se mi líbil názor, že si i příroda potřebuje někdy odpočinout, tak proto je zimní královna vlastně hodná, protože pomáhá přírodě.

Při činnosti „Klíčová slova s černou ovci“ jsem žáky naučila dva nové pojmy, a to jména zimní bohyně (Morana, Morena) a jarní bohyně (Vesna). Pejska bez problému našli a zapsali. Žáci mě překvapili i množstvím pohádek, které s pejskem znali.

Myslím si, že s vysvětlením hlavní činnosti (ilustrace a vymýšlení příběhu) jsem neměla problém, po mně zadání úkolu zopakovaly děti, takže jsem měla jistotu, že všechny pochopily. Pro žáky to byla příjemná změna formy i metody, bylo hezké je při práci ve skupinách sledovat. Klasicky se zde ukazovalo, kdo má jakou roli, kdo rád velí, kdo se moc nevyjadřuje a kdo dělá, co se mu řekne. Ale probíhaly zde i hezké diskuse o příběhu, takže jsem byla velmi mile překvapená. Bylo mi akorát líto, že jsem dětem nemohla poskytnout na tvorbu více času, protože nám hodně sebral samotný příběh. Na tvorbu měli žáci cca 10 minut, uměla bych si příště představit více. Průběžně jsem je však upozorňovala, takže si čas mohli žáci rozvrhnout, začali si totiž práci rozdělovat. Prezentace tvorby před třídou byla nutností, protože jen tam se dalo ověřit, zda příběh žáci vymysleli. Byla jsem nadšená, až na jednu skupinu, která moc nevěděla (ale třída pomohla s nápadem), všechny skupiny měly příběh. Některé byly velice originální, nemůžu z hlavy vymazat skupinu „Petříčků“, kde žáci vymysleli příběh o citrónovém namuku, který se roztekl a spadl na petrklíč. Některé skupiny

vynikaly nápadem, ale zase tolik třeba nevyprávěly. Objevily se zde ale i skupiny, ve kterých děti vyprávěly svůj příběh, jako by ho četly z knihy. Takže za mě spokojenost. Zhodnocení hodiny jako celku se nestihlo dle mých představ, protože nezbyl čas. Musela jsem žáky požádat o 2 minutky z jejich přestávky (naštěstí byla svačtinová = delší), aby mohla prezentovat i poslední skupina. Zeptala jsem se tedy děti jen na to, jak je činnost zaujaly, jestli se jim vše líbilo či naopak. Reakce byly většinou velmi pozitivní a radostné, jen jeden chlapec celkem váhal. Prý ho nezaujala činnost ve skupinách, protože, dle jeho slov, neumí kreslit.

Ilustrace žáků:

Obrázek 19: Sebereflexe studentky po realizaci vyučovací hodiny literární výchovy pro 1. ročník ZŠ

PŘÍPRAVA NA HODINU REFLEKTOVANÉ PRAXE

Jméno studenta/ky: _____ Jméno cvičného učitele: _____
Název předmětu: Literární výchova Ročník ZŠ: 3. ročník Datum: _____

TÉMA HODINY: POHÁDKY

Cíl: Žák porozumí čtenému textu a dále s ním pracuje. Žák dokáže využít syntézu (pomocí několika prvků určí celek).

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplňovaný částečně): Žák poslouchá čtený text s porozuměním přiměřeného rozsahu a náročnosti. Respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru. Píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení. Pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností.

Zařazené mezipředmětové vztahy: výtvarná výchova

Pomůcky: učitel: záznam čteného textu, pracovní arch, obrázky pohádek v počítači, žák: psací potřeby

Čas t	KONKRETIZACE PŘÍPRAVY		MEZIPŘED MĚTOVÉ VZTAHY
	Název aktivity + MOTIVACE	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka	
1.	hádkanka- literárního útvary pohádky	Činnost učitele: Zadám žákům hádkanku: Čtou mě maminky dětem na dobrou noc, jsem plná nadpřirozených bytostí a kouzelných předmětů a mám dobrý konec...Co jsem? Činnost žáků: Úkolem žáků je rozklíčovat hádkanku a díky tomu zjistit téma hodiny.	
2.	Hotelová pohádka – metoda čtení s předvídaním	Činnost učitele: Žákům pustím desetiminutový záznam čtené moderní pohádky. Postupně budu záznam zastavovat a žáci si zapíší svou odpověď. Po každé otázce si rovnou uděláme kontrolu. Činnost žáků: Žáci budou zapisovat do svých archů odpovědi na otázky. Budou se snažit zjistit, jak bude pohádka pokračovat.	
3.	Odpovědi k pohádce	Činnost učitele: Na stejný arch napíši otázky, které se týkají čteného textu. Před posledním úkolem pustím žákům ještě jednu část pohádky, kde je popis ramínka. Poté opět následuje společná kontrola. Činnost žáků: Žáci mají za úkol odpovědět na otázky. V poslední otázce nakreslí, jak podle nich vypadají postavy z pohádky.	Výtvarná výchova- kreslení postav + kreativita žáků
4.	Poznáš pohádku?	Činnost učitele: (když zbyde čas) Žákům pomocí projektoru promítnu obrázky pohádek a symboly, podle kterých se budou snažit rozluštit, o jakou pohádku se jedná. Poté provedeme společnou kontrolu. Činnost žáků: Žáci si budou individuálně zaznamenávat, názvy pohádek.	
5.	Hodnocení + rozhovor s žáky	Činnost učitele: Povedu rozhovor na dané téma a pomocí otázek budu rozvíjet diskuzi. Jak poznáme pohádku? O jakých pohádkách jsme si dnes povídali? Jaká aktivita se vás nejvíce zaujala? Činnost žáků: Žáci budou odpovídat na otázky a dále rozvíjet rozhovor.	

Hotelová pohádka – Zdeněk Svěrák

Čtení s předvídaním, čtení s tabulkou předpovědí

	otázka	moje předpověď	skutečnost
1.	Proč se jmenoval Provazníček?		
2.	Co to bylo za předmět?		
3.	Kdo je ta žena? (její povolání)		
4.	Co vydávalo syčivý zvuk?		
5.	Kdo píchnul ramínko?		

Otázky po přečtení pohádky (zadáva učitel ústně):

Kdo dětem vyprávěl pohádku?

Jak se jmenovala všechna ramínka v pohádce?

Jak se chovalo nafukovací ramínko?

Nakresli, jak si představuješ, že ramínka vypadají.

Obrázek 20: Příprava na hodinu literární výchovy pro 3. ročník ZŠ

4.2 Příklady dobré praxe – prvouka a přírodověda

S obsahem vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět si studenti dobře poradili. Připravili hodiny zajímavé pro žáky a dobře hodnocené jak oborovými didaktiky, tak cvičnými učitelkami. Po realizaci přípravy v hodinách prvouky nebo přírodovědy často přetrvával zájem dětí o probíranou látku po dobu celého vyučování. O přestávkách se žáci často vraceli k tématu a přidávali své zkušenosti. Zařazení mezipředmětových vztahů podporovalo vytyčené cíle hodin. Jednotlivé části hodiny byly dobře provázané a nutily žáky k aktivitě.

Dále prezentované přípravy studentů jsou ponechány v původní originální podobě, neprošly jazykovou ani stylistickou úpravou.

PŘÍPRAVA NA HODINU REFLEKTOVANÉ PRAXE

Jméno studenta/ky:

Jméno cvičného učitele:

Název předmětu: Prvouka

Ročník ZŠ: 1.

Téma hodiny: Domácí mazličky a péče o ně

Cíl: Žák vyjmenuje konkrétní příklady potřeb nutných k péči o domácího mazlička.

Žák dokáže krátce vyprávět o svém domácím mazličkovi.

Žák dokáže pracovat s knižním zdrojem informací, hledá v něm a vybírá důležité informace.

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplněný částečně): - žák provádí pozorování přírody, zaznamenává a zhodnotí výsledky pozorování (na základě práce s textem)

- žák provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly

Zařazené mezipředmětové vztahy: Matematika – početní operace v číselném oboru do 20, finanční gramotnost

Výtvarná výchova – kresba, koláž, stříhání, lepení → tvorba plakátů

Český jazyk a literatura – práce s textem, čtení s porozuměním

Pomůcky: prezentace, fotky/obrázky domácích mazlíčků (donesou si žáci z domova), psací potřeby, pastelky, fixy, lepidla, nůžky, archy papíru minimálně A2 → plakát, nabídkové letáky ze supermarketů, obrázky zvířat (k tvorbě koláží na plakátech), barevné karty na dělení do skupin, dětské encyklopedie (o konkrétním domácím mazličkovi), reálné potřeby pro mazličky (jídlo, pamlsky, hygiena, vodítka, hračky, ...), větší šátek na schování předmětů, falešné české mince a bankovky z papíru, papírová cedule s nápisem „ZVERIMEX“, mazací tabulka s fixem = každý žák

Jiné důležité poznámky k realizaci (např. výuka venku aj.):

Třída bude v obvyklém rozmnění s tím, že bude nutné si před hodinou připravit "zverimex". Ten se bude skládat z dvou lavic (nebo jedné delší), na kterých budou rozmístěny předměty s cenovkami. V lepším případě předměty zakryjeme šátkem, ale není to nutné – motivační účinek (dětská zvědavost).

POZNÁMKY K VIDEOZÁZNAMU (co natáčet, na co se zaměřit aj.):

část	poznámka
1.	Motivace (povídání o vlastních mazličcích)
2.	Zverimex
3.	Tvorba plakátů
4.	Prezentace prací

část	KONKRETIZACE PŘÍPRAVY		MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY
	Název aktivity + MOTIVACE	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka	
1.	Plán hodiny + motivace (povídání o našich mazličcích)	Činnost učitele: Na začátku hodiny krátce uvedu a seznámím žáky s plánem. Poté dojde na fotografie a obrázky domácích mazlíčků, které si žáci měli za úkol do školy přinést. Pokud žák doma žádného mazlička nemá, tak si přinese fotografii/obrázek zvířete, které by si doma přál. Pro zapomnělivce budu mít připravené univerzální obrázky mazlíčků, aby bylo případně z čeho vybírat. S představením svého mazlička začnu já a žáci budou jednotlivě před tabulí pokračovat. Ukážu dětem fotografii, sdělím jim, co je to za zvíře a jeho jméno. Poté už stačí jen jedna krátká informace dle libosti. Každému, kdo odprezentuje svého mazlička, dám barevnou kartičku, která ho později přidělí do skupiny.	

		Činnost žáků: Žáci mzlouchají plám hodiny. Dále povidají spolužákům o svých domácích mazličcích před tabulí a ukazují si fotografie (posílají se po lavicích).	
2.	Nákupy ve zverimexu	Činnost učitele: Společně s dětmi vyvodíme to, že péče o domácí mazličky je velká zodpovědnost a je k ní potřeba sponu věcí. „Kde můžeme tyto věci pořídit/zakoupit?“ (zverimex) Jeden takový budu mít již připravený před tabulí, takže ho pouze odkryji. Na stůl připevním ceduli s nápisem „ZVERIMEX“ a odtud budu krmit paní prodávku. Po skupinách budu žáky volat (dle lístečků) do svého zverimexu, kde si i nakoupí. Každý ze skupiny či celá skupina bude nakupovat pro zvíře dle svého zadání. Počet zakoupených věcí také upřesním až u tabule individuálně. Společně si cenu za nákup následně spočítáme. „Co si svému mazličkovi koupil? Na co to je dobré? Kolik by nákup stál? Jakou minci/bankovku budeme potřebovat na zaplacení?“ (zapokujeme si je společně) Takto vyřídím všech 7 skupin. Se líkovnějšími skupinami vyzkouším i výběr předmětů pro konkrétního mazlička do limitu (20,-). Činnost žáků: Žáci jdou na vyzvu paní učitelky do obchodu nakoupit. Počítají ceny nákupů, píší své výsledky na mazací tabulku a přemýšlí nad tím, kterou minci/bankovkou mohou zaplatit. Dále také rozlišují a vybírají produkty, které jsou pro jejich (zadané) zvíře od produktů pro jiné mazličky. Někteří nakupují pro konkrétní zvíře do určitého limitu peněz.	Matematika = početní operace v číselném oboru do 20, finanční gramotnost
3.	Tvorba plakátů (Co vše potřebuje k životu?)	Činnost učitele: Jelikož náš zverimex byl jen taková ochutnávka a všechny potřeby v něm ke koupi rozhodně nebyly, tak budeme zjišťovat to, co ještě naše (konkrétní) zvířátko potřebuje. Žáky rozdělím do skupin podle barevných lístečků po 2-3 členech. U kolem děti bude vytvořit plakát, který bude obsahovat všechno, co potřebuje jejich zadané zvíře k životu. Konkrétně budeme hledat informace k těmto zvířatům: pes, kočka, kůň, andulka, potkan, křeček, králik. Skupin bude tedy 7. Žákům poskytnu dětskou encyklopedii o jejich zvířeti, alespoň jeden leták s potravinami, obrázky z jejich zvířetem k vystřihnutí a nalepení na plakát →koláž. Činnost žáků: Žáci se dle kartiček rozdělí do skupin a dostanou přiděleného mazlička. Na své stanoviště si vezmou pouze peněz s psacími potřebami, nůžkami a lepidlem (zbylé věci dostanou od paní učitelky). Společně ve skupině vytvoří plakát, na který budou kreslit všechno to, co potřebuje jejich mazliček k životu. Jako informační zdroj jim budou sloužit jejich dosavadní zkušenosti a dětská encyklopedie o jejich živočichovi. Svůj plakát doplní obrázky mazlička, které vystřihají a na plakát nalepi (mohou samozřejmě mazlička i kreslit sami). Potřeby budou moc doplnit i konkrétními obrázky produktů z letáku, pokud to bude výběrově vhodné.	Výtvarná výchova = koláž, stříhání, lepení Český jazyk a literatura – práce s textem, čtení s porozuměním
4.	Prezentace skupinových prací + doplnění informací z mé prezentace	Činnost učitele: Po dokončení plakátů vyzvu žáky, aby po sobě uklidili, nechali své plakáty na místě a šli se posadit. Skupiny budu jednotlivě volat k tabulí (dle pořadí v mé prezentaci), kde nám žáci odprezentují své výsledky. Výsledky skupiny vždy porovnáme s mou prezentací. Shodujeme se? Mám něco navíc? Měla něco navíc skupina? Činnost žáků: Žáci si po sobě uklidí stanoviště, na kterém pracovali. Na pokyn učitele jdou jako skupina se svým plakátem před tabulí a krátce ostatním spolužákům odprezentují své výsledky. Jaké zvíře jsme měli? Co všechno náš mazliček potřebuje k životu? Vše bude podpořeno ukázkou jejich plakátů. Na závěr dojde k porovnání skupinových výsledků s potřebami v prezentaci paní učitelky.	

Obrázek 21: Příprava na hodinu prvouky pro 1. ročník ZŠ

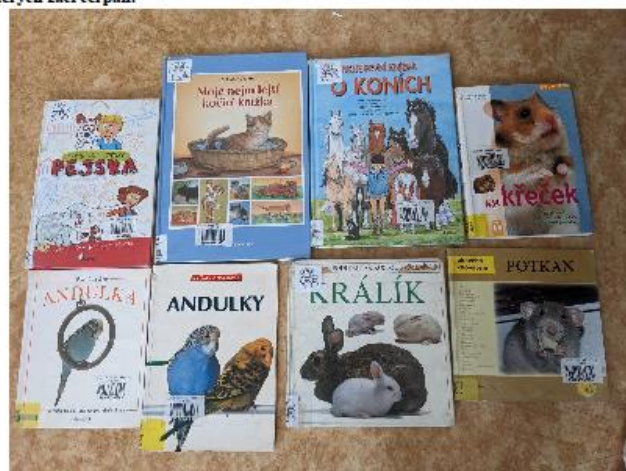

	<p>pouze věci (materiální potřeby)? - <i>Zvířátko potřebuje i lásku, péči, pozornost a strávený čas.</i></p> <p>Co jsem se dnes na hodině dozvěděl/a nového? Bylo pro mě něco složité/těžké? Proč? Jaká činnost se mi v hodině líbila/nelíbila? Proč?</p> <p>Činnost žáků: Žáci s paní učitelkou reflektují hodinu a na základě svých dojmů ji a své schopnosti hodnotí.</p>
--	--

Pomůcky k hodině (obálky s obrázky k rozstříhání → koláž):

Knihy, ze kterých žáci čerpali:

Zverimex:

Obrázek 22: Příloha k přípravě na hodinu prvouky pro 1. ročník ZŠ

PŘÍPRAVA NA HODINU

Jméno studenta/ky: _____ Jméno cvičného učitele: _____
Název předmětu: Přírodověda Ročník ZŠ: 4. ročník Datum: _____

Téma hodiny: Ekosystém park

Cíl:

Žák dokáže svými slovy říci, co je to park.
Žák určí funkce parku v zastavěných oblastech.
Žák ví, jaké rostliny mohou růst v parku.
Žák pozná rostliny rostoucí v parku.

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplňovaný částečně):

Žák volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru.
Žák provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel.
Žák zaokrouhluje přirozená čísla.
Žák rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se nemůže tolerovat.
Žák zkoumá základní ekosystém.
Žák zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškodovat.

Zařazené mezipředmětové vztahy: matematika, vlastivěda, český jazyk

Pomůcky: Učitel: PL, šifra, obrázky na poznávačku (popřípadě další hry), výuková prezentace, list s pětilistkem, papír na brainstorming, áci: tužky/ pera, pastelky.

Část	Realizovaná aktivita		Mezipředmětové vztahy	Poznámky k videozáznamu (co natočit, na co se zaměřit aj.)
	Název aktivity + popis dílčí motivace (je-li)	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka		
1.	Úvodní motivace Šifra	Činnost učitele: rozdává obálky s připravenou šifrou. Vysvětluje postup – vypočítejte příklady, seřaďte výsledky od největšího po nejmenší, následně podle šifry doplň písmena. Činnost žáků: utvoří skupinu max po 5, počítají příklady, vyloučí šifru → o čem se budeme bavit? O Parcích.	matematika	Motivace + mezipředmět. vztahy
2.	Brainstorming	Učitel: rozdává prázdný papír a zadá téma park. Odměří minutu a půl. Poté děti přečtou, co mají napsané. Žáci: žáci píšou v časovém limitu vše, co o parku vědí a znají.		Kreativita
3.	Prezentace	Učitel: promítá prezentaci, říká základní informace o ekosystému, pokládá žákům otázky. Malá poznávačka rostlin, které mohou růst v parku a jejich základní rysy. Žáci: Odpovídají na otázky, určují rostliny podle obrázků.	vlastivěda	

4.	Botanický expert	Učitel: po třídě rozmístí obrázky s dřevinami a bylinami. Žáci: chodí po třídě od obrázku k obrázku a přiřazují k číslům obrázku jejich názvy z tabulky.		
5.	PL	Učitel: chodí po třídě, je nápomocný, pokud někdo potřebuje. Žáci: vyplňují samostatně pracovní list. Odevzdávají.		
6.	Pětilistek reflexe	Učitel: rozdává dětem pětilistek. Následně si některé přečteme nahlas. Žáci: vyplňují, co si o parku zapamatovali.	Český jazyk	Kreativita

Část	Aktivity, pokud bude čas	Popis aktivity	Mezipředmětové vztahy	Poznámky k videu
1.	Kdo jsem?	Učitel: dá do skupinky jeden obrázek s rostlinou. Pomáhá při odpovídání či kladení otázek. Žáci: utvoří skupinky, jedna skupinka je nějaká rostlina a ostatní se po otázce střídají. 1. skupinka odpovídá jen ANO/NE.	Komunikační výchova	
2.	Kimova hra	Učitel: dá na tabuli 6 obrázků. Odměří časový limit 1 min. poté obrázky zakryje. Kontroluje, jak se práce dařila. Žáci: snaží si zapamatovat všechny obrázky a jejich pořadí. Po přikrytí píšou na papír, co si pamatují.		

Přílohy: 1. ekosystém park

2. výuková prezentace PARKY

3. šifra

Obrázek 23: Příprava na hodinu přírodovědy pro 4. ročník ZŠ

PŘÍPRAVA NA HODINU

Jméno studenta/ky:		Jméno cvičného učitele:	
Název předmětu:	Přírodověda	Ročník ZŠ: 5.	Datum: 12. 4. 2022

Téma hodiny: Lebka

Cíl:

- Žák se seznámí s podobou a vývojem lidské lebky
- Žák dokáže zazpívat píseň Hýbněte kostrou

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplněvaný částečně):

- ČJS-5-5-01: využívá poznatky o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a k podpoře vlastního zdravého způsobu života

Zařazené mezipředmětové vztahy: hudební výchova, vlastivěda

Pomůcky: učitel: anketní listky, kancelářský papír, kytara
žáci: text písně, psací potřeby, školní sešit

Jiné důležité poznámky k realizaci (např. výuka venku aj.):

část	Realizovaná aktivita		Mezipředmětové vztahy	Poznámky k videozáznamu (co natočit, na co se zaměřit aj.)
	Název aktivity + popis dílčí motivace (je-li)	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka		
1.	Úvodní motivace	<p>Činnost učitele: Vyučující začne hodinu otázkou, zda žáci znají nějakou písničku nebo říkadlo na protažení těla. Cílem je, aby se mezi nápady objevila píseň „Hlava, ramena, kolena, palce“. Následně dá prostor vyvolanému žákovi. Poté doprovází a zpívá se žáky píseň Hýbněte kostrou</p> <p>Činnost žáků: Navrhují písně a říkadla spojené s protažením těla. Jakmile jeden ze žáků vysloví hledanou odpověď, postaví se před tabuli a společně se žáky předvede všechny známou píseň „Hlava, ramena, kolena, palce“ Poté žáci s vyučujícím zpívají píseň Hýbněte kostrou.</p>	Hudební výchova	Motivace a MPV (natočit)
2.	Lebka	<p>Činnost učitele: Vyučující představí žákům na obrázcích dvě lebky. Položí jim následující otázku – „Komu si myslíte, že patří tyto lebky?“ Následně požádá žáky, aby se snažili najít co nejvíce rozdílů mezi těmito dvěma lebkami. Po krátké diskusi žákům vypráví o určitých změnách a jejich vlivu na člověka.</p> <p>Činnost žáků: Porovnávají rozdíly mezi lebkou pravěkého člověka a člověka moderního. Vedou s vyučujícím diskusi o tom, co všechno tyto změny přinesly.</p>	Vlastivěda	MPV (natočit)

3.	Anketa	<p>Činnost učitele: Vyučující rozdá do lavic anketní listky. Žákům položí otázku, zda si ráno čistí zuby před snídaní nebo po snídani. Po zodpovězení sesbírá odpovědi. Na tabuli napíše uvedené možnosti a vybere 2 dobrovolníky, kteří budou zapisovat výsledky.</p> <p>Činnost žáků: Na anketní lističky zapisují buď PŘED nebo PO. Následně sledují sčítání odpovědí a vyhlášení výsledků.</p>		
4.	Skupinová práce	<p>Činnost učitele: Rozdělí žáky do skupin a sdělí zadání práce.</p> <p>Činnost žáků: Žáci se rozdělí do skupin po 4 – 6 (dle počtu žáků). Skupinu vždy pouze žáci se stejným názorem – čistění zubů PŘED/PO snídání. Ve skupině diskutují a zapisují myšlenky, proč je lepší si čistit zuby PŘED/PO snídání. Po uplynutí časového intervalu představí své nápady ostatním skupinám.</p>		Kreativita (natočit)
5.	Zápis informací	<p>Činnost učitele: Vyučující vykládá žákům informace o lebce a sestavuje krátký zápis pro žáky do sešitu. Výklad se snaží opřít o vědomosti žáků.</p> <p>Činnost žáků: Žáci kompletují základní informace s dopomocí výkladu vyučujícího a zapisují si poznámky do sešitu.</p>		
6.	Závěrečná reflexe	<p>Činnost učitele: Vyučující se dotáže žáků, co je na hodině zaujalo, co si z ní pamatují, nebo co se nového dozvěděli.</p> <p>Činnost žáků: Žáci postupně odpovídají na otázky vyučujícího.</p>		

Obrázek 24: Příprava na hodinu přírodovědy pro 5. ročník ZŠ

4.3 Přípravy dobré praxe – hudební výchova

Z příprav studentů na hodiny hudební výchovy jsou vybrány ukázky, které si kladou za cíl poslech hudby, vnímání rytmu a zpěv. V každé hodině pracovali žáci aktivizujícími metodami, byli účinně motivováni a připomněli si znalosti z jiných předmětů nebo je rozvíjeli. Studenti využili své kreativity a dokazují, že hodiny hudební výchovy mohou být dynamické a plně aktivního tvoření.

Motivace příprav studentů představují různorodost pojetí motivace, ať už dramatizací, poslechem, vyvozováním nebo prací s reálným materiálem. Dokazují, že různorodost v motivacích je možná, že má mnoho možností a prostředků. Studenti prokázali vysokou míru zaujetí pro téma. Toto zaujetí je vedlo i k vhodným prostředkům motivačním, které žáky zaujaly.

Kreativita je důležitým předpokladem pro vhodně realizovanou hodinu hudební výchovy. Hudba a její podněty přímo vybízí ke kreativním postupům a studenti se tohoto úkolu zhostili velice dobře. Ve svých kreativních postupech využívají dramatickosti, zvnitřnění v poslechu, aktivity rytmické, práce s písní a další. Vše na sebe vhodně navazuje a „drží“ žáka sálem v pozitivní aktivitě. Žák vnímá, že činnost má smysl, že je provázána se skutečným světem, žák se obohacuje o nové poznatky a je aktivně zapojen.

V mezipředmětových vztazích studenti propojili hudební aktivity s historií, mýty českých dějin a dotkly se pravěku, vše s provázaností na výuku, která právě u žáků probíhala. Přírodovědné poznatky a vše kolem vody bylo vhodným prostředkem, jak téměř žít život kolem vody a vnímat společenstva živé přírody.

Pečlivost, nápaditost, zaujetí a radost z tvoření, to jsou signály, které studenti poslali do realizace výuky. Cenné také je, že své záměry dokázali zrealizovat a tvořit své záměry společně s žáky.

Dále prezentované přípravy studentů jsou ponechány v původní originální podobě, neprošly jazykovou ani stylistickou úpravou.

PŘÍPRAVA NA HODINU

Jméno studentky: _____ Jméno cvičného učitele: _____
Název předmětu: Hudební výchova Ročník ZŠ: 2. ročník Datum: 29. 3. 2022

Téma hodiny: Jedeme na vodu!

Cíl:

- Žáci dramaticky ztvární plavbu na vodě.
- Žáci se naučí poznávat volavku a čápa.
- Žáci zopakují po učiteli daný rytmus.
- Žáci se pokusí říct, co daná hudba vyjadřuje.

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplněný či částečně):

- Žák využívá jednoduché hudební nástroje.
- Žák reaguje pohybem na znějící hudbu.
- Žák zpívá jednoduché písně.
- Žák pozorně vnímá jednoduché skladby.

Zařazené mezipředmětové vztahy: dramatická výchova, prvouka – řeky, ptáci

Pomůcky: pádlo, prezentaci s fotkami pro dramatizaci, špejle, marshmallow, obrázky princezny a princů, hudba pro poslech, dřívka

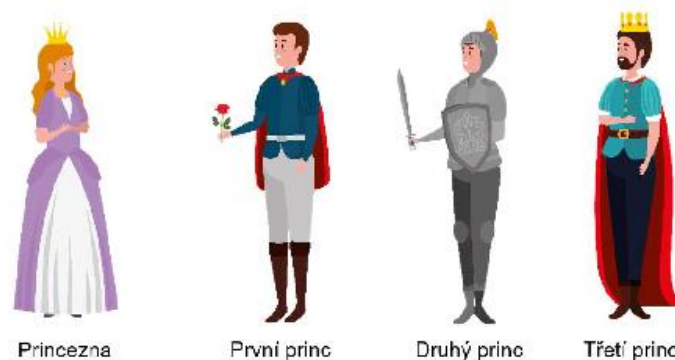
Uspořádání třídy – Na začátku jsou lavice po stranách třídy a židle v půlkruhu, tak, aby žáci, sedící na židlích, viděli na tabuli. Dále se uspořádání bude měnit podle aktivit, viz níže.

část	Realizovaná aktivita		Mezipředmětové vztahy	Poznámky k videozáznamu (co natočit, na co se zaměřit aj.)
	Název aktivity + popis části motivace (je-li)	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka		
1.	Úvodní motivace: Dramatická scénka učitele	<i>Činnost učitele:</i> Předstoupí před žáky s pádlem v ruce a bude tvrdit, že to někde našel, ale neví, k čemu slouží. Snažil se to použít jako lopatu, ale všechen písek mu z ní popadal. Ptá se žáků, jestli nevědí, k čemu ta věc je. <i>Ptá se děti, jestli někdy splouvali nějakou řeku a jestli by nechtěli vyrazit na vodu. Dále se děti ptá, jaké vybavení budou potřebovat.</i> <i>Činnost žáků:</i> Žáci odpovídají.	dramatická výchova	natočit
2.	Kam pojedeme na vodu?	<i>Činnost učitele:</i> Vytleskáváním se ptá žáků: „Ja-kou ře-ku znáš?“ <i>Činnost žáků:</i> Vytleskáváním odpovídají: Já znám ... (a doplní například Vl-ta-vu). Na interaktivní tabuli promítneme mapu České republiky s vyznačenými řekami, aby žáci měli před sebou nápovědu. Všichni společně usoudíme, že pojedeme na Jizeru, kterou máme kousek.	prvouka	část vytleskávání natočit

3.	Nasedat, vyplouváme! Dramatizace	Žáci se rozdělí do dvojic, každý z nich si vezme židli a posadí se za sebe (tak aby to vypadalo, že jedou spolu v kánoji). Spustí se video s fotkami, kde každá fotka bude spojená s jednou dramatickou scénkou. Scénky žáci předvádějí podle učitele. Fotky: Řeka – učíme se držet pádlo a pádlovat. Křoví – nakloníme se na jednu stranu, abychom ve vyhmli křoví. Začíná pršet – reakce na déšť a zpěv písně Prší, prší. Abychom nezmokli, zakotvíme u břehu v lese a slyšíme kukačku.	dramatická výchova	
4.	Hra na kukačku.	Postavíme židle do kruhu, tak aby se žáci sedící na židlích dívali ven z kruhu. Židli bude o jednu méně, než je žáků ve třídě. Zeptáme se žáků, co vědí o kukačce, případně je navedeme k tomu, že kukačka klade vejce do cizích hnízd. Židle budou představovat hnízda a žáci budou kukačky. Pokud bude hrát hudba (Prší, prší) kukačky létají dokola kolem hnízd. Když hudba přestane hrát, úkol kukačky je si obsadit nějaké cizí hnízdo. Kdo si nenajde hnízdo, na jedno kolo se hry nezúčastní a může například stopovat hudbu. Odstraníme jednu židli a hrajeme další kolo. (Židli odstraníme jen jednou, a to pouze v prvním kole.) Ve hře můžeme pokračovat, dokud to žáky baví a také podle časových možností.	prvouka	
5.	Hra na strakapouda.	V dále uslyšíme strakapouda, jak ťuká do stromu. Vezmeme si dřívka a budeme mu odpovídat. Činnost učitele: Dřívky vyťukává určitý rytmus. Činnost žáků: Žáci opakují rytmus. Dalším úkolem pro žáky bude, aby našli strakapouda ještě někde ve třídě (mají ho na plakátu v zadní části třídy).	prvouka	
6.	Plujeme! Pokračování v dramatizaci.	Naložíme se zpátky do loď a plujeme dál. Strom přes řeku – skřeme se. Volavka – „Děti podívejte se, támhle něco letí. Víte, co to je?“ Vysvětlíme dětem, jak poznají letící volavku od čápa. Volej (stojatá voda v řece) – „Děti, tady je to samej volej, ta řeka vůbec neteče. Co kdybychom si něco zazpívali, aby nám ta cesta lépe utekla? Co si chcete zazpívat? => Zpěv písně na přání dětí.	dramatická výchova, prvouka	natočit část s volavkou

		<p>Zřícenina hradu Vranov – Pohádka s poslechem o princezně, která na hradě kdysi žila (viz níže)</p> <p>Jez – „Děti, slyšíte to? Co to támhle v dálce je?“ Žáci odpoví: „To je jez!“ Rychle pádlujeme.</p> <p>Převrácená loď – cvakli jsme se, musíme doplvat na břeh.</p> <p>Kemp – kotvíme a vysedáme z lodi.</p>	
7.	Pohádka o princezně	<p>Žákům ukážeme obrázek princezny a budeme vyprávět, jak kdysi žila na hradě. Pro to, aby žáci zjistili, jaká princezna byla, pustíme začátek Elizabethan Serenade (https://www.youtube.com/watch?v=u4Xgb1h1Ovk). Žáci mají za úkol říct, jaká princezna asi byla.</p> <p>Pohádka pokračuje tím, že za princeznu přišli 4 princové a ucházeli se o její ruku.</p> <p>Před žáky postavíme 4 obrázky princů (jeden vypadá romanticky, jeden bojovně a jeden šlechtěně).</p> <p>Žákům postupně pouštíme hudbu, podle toho, jak se princové o princeznu ucházeli.</p> <p>První princ – romantická hudba: https://www.youtube.com/watch?v=Ptk_1Dc2iPY&list=P_LmdQXBq70-dpd6XUURwLP;ObFIGO2uYX&index=3</p> <p>Druhý princ – rytířská hudba https://www.youtube.com/watch?v=TWnz81dxigg</p> <p>Třetí princ – vznešená hudba https://www.youtube.com/watch?v=klPZIGOrHA</p> <p>Žabí princ – Trojan, Žabák: https://www.youtube.com/watch?v=uK5Cvhp0Jg0</p> <p>Žáci mají podle hudby poznat pořadí princů, jak se o princeznu ucházeli. A následně doporučit princezně, koho by si měla vzít.</p>	
8.	Konec vodáckého dne. Zpívání u ohně a opékání marshmellow. Zhodnocení dne.	<p>Židle dáme do kruhu, tak aby to vypadalo, že sedíme kolem ohně.</p> <p>Žákům rozdáme špejle a marshmellow, které si mohou napíchnout na špejli a jako opékat na ohni.</p> <p>Zazpíváme si píseň Masožravá kytka a cvrček. Případně další písně na přání dětí.</p> <p>Zeptáme se dětí, jak se jim den na vodě líbil, na co budou vzpomínat, co se jim naopak nelíbilo, ...</p>	natočit opékání marshmellow

Obrázek 26: Příprava na hodinu hudební výchovy pro 2. ročník ZŠ

Princezna

První princ

Druhý princ

Třetí princ

Příloha 1

Žabí princ

Příloha 2

<https://www.uschovna.cz/zasilka/KT9FKLUFM8WVTK3T-BUJ/>

Obrázek 25: Příloha k přípravě na hodinu hudební výchovy pro 2. ročník ZŠ

PŘÍPRAVA NA HODINU

Jméno studenta/ky: _____ Jméno cvičného učitele: _____
Název předmětu: Hudební výchova _____ Ročník ZŠ: 4. ročník Datum: _____

Téma hodiny: Pověst o Krokovi a jeho dcerách

Cíl:

Žák umí vyhledávat v mapě.

Žák dokáže určit, jaká tvrzení nejsou pravdivá.

Žák umí zpívat píseň s doprovodem.

Žák se pokusí popsat, co hudba vyjadřuje.

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplňovaný částečně):

Žák rozeznává současné a minulé.

Žák zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase.

Žák ztvárňuje hudbu pohybem.

Zařazené mezipředmětové vztahy:

Vlastivěda, dramatická výchova, literatura

Pomůcky:

Učitel: kytara, text písně, nahrávky klasické hudby, Hurvínkovy staré pověsti, prezentace

Žák: mazací tabulky

Jiné důležité poznámky k realizaci (např. výuka venku aj.):

část	Realizovaná aktivita		Mezipředmětové vztahy	Poznámky k videozáznamu (co natočit, na co se zaměřit aj.)
	Název aktivity + popis dějčí motivace (je-li)	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka		
1.	Úvodní motivace Zpřeházená písmena	Činnost učitele: Na tabuli napíše zpřeházené Staré pověsti české (rtsae ostivěp esčké) Činnost žáků: Snaží se přijít na zašifrovaná slova. Kdo si myslí, že ví, pošeptá mi to.	Literatura, vlastivěda	Natočit motivaci
2.	Myšlenková mapa	Učitel: ptá se děti jaké pověsti znají. Píše na tabuli. Žáci: Diktují učiteli, jaké všechny pověsti od Jiráska znají.	Vlastivěda	
3.	Hurvínek – částečná motivace	Učitel: pustí žákům nahrávku s pověstí o Libuši a jejich sestřích. Ptá se na otázky k nahrávce. Žák: Poslouchají nahrávku a odpovídají na otázky.		Natočit motivaci (část nahrávky s otázkami)
4.	Přiřazení vlastností podle poslechu	Učitel: Cte krátký text o každé ze sester. Pouští ukázky klasické hudby → jaké sestry asi byly podle poslechu? Ptá se, jestli děti něco vědí o opeře Libuši od B. Smetany. Žák: Podle poslechu se snaží určit, jaké sestry byly (jemná, vznešená, zasněná atd.) – píší na mazací tabulky.		Natočit kreativita

5.	Dramatizace	Učitel: rozdělí řadám jednu ze sester. Následně je nechá se domluvit. Žáci: Domlouvají se, jak dramaticky ztvární danou sestru – odráží se od textu a hudby, které již slyšeli. Předvedou ukázkou ostatním.	Dramatická výchova	
6.	Rozezpívání a naučení se melodie písně	Učitel: Rozezpívání na melodii písně – fjú (fouká vítr), brum (potkali jsme medvěda), je (máme strach a utíkáme pryč). Žáci: opakuji po učiteli a zpívají na slabiky písně.		
7.	Zpěv písně	Učitel: projde si s žáky text (zda všemu rozumí), hraje na kytaru a zpívá s dětmi. Když již píseň umí zkusi ji i s dramatizací, kterou si předtím žáci připravili. Můžeme přidat také tleskání či hrani na dřívka. Žáci: Zpívají píseň. Předvádějí ji s dramatizací.		Nahrát výslednou píseň i s předváděním
8.	Reflexe	Učitel: Zhodnotí hodinu. Ptá se žáků na jejich reflexi. Žáci: Hodnotí.		

Možné další aktivity:

1. práce s mapou

Učitel: Pustí prezentaci (vydáme se spolu na vodu) – Po proudu řeky Berounky a Vltavy najdeme společně najdeme Tetín, Kazím i Vyšehrad (navazuje na Hurvínka).

Žák: Hledají ve dvojicích na mapě a odpovídají učiteli na otázky.

2. vlastní volby kněžny

Učitel: Nechá děti hlasovat o tom, koho by si zvolily ony. Následně rozvine debatu.

Žáci: Žáci hlasují a odpovídají, proč by si zvolili zrovna tu dceru, kterou si vybrali.

Obrázek 27: Příprava na hodinu hudební výchovy pro 4. ročník ZŠ

Příloha 1

Kazí, Teta, Libuše

1. Krok byl otec moudrý a neměl stínu na duši.

Vychoval tři dcery Kazí, Tetu, Libuši.

Důvá, důvá. Kazí, Tetu, Libuši.

Důvá, důvá. Kazí, Tetu, Libuši.

2. Ty si spolu hrály a tatínka neruše,

vesele se smály Kazí, Teta, Libuše.

Důvá, důvá. Kazí, Teta, Libuše.

Důvá, důvá. Kazí, Teta, Libuše.

3. Když Krok zavřel oči a na věčnost šla duše.

Zaplakaly dcery Kazí, Teta, Libuše.

Důvá, důvá. Kazí, Teta, Libuše.

Důvá, důvá. Kazí, Teta, Libuše.

4. Kdopak bude vládnout, dbát o životy naše?

Který z nich to bude? Kazí, Teta, Libuše?

Důvá, důvá. Kazí, Teta, Libuše.

Důvá, důvá. Kazí, Teta, Libuše.

Příloha 2

O Krokovi a jeho dcerách

Vojvoda Krok začal vládnout po smrti praotce Čecha. Ze života měl radost, a to především díky jeho třem dcerkám, které se mu narodily. Všechny vynikaly moudrostí a spanilostí. Nejstarší ze všech byla Kazí. Ta byla bylinkářka a uměla léčit lidské nemoci a zranění. Jaká byla? Jemná, hodná, něžná ...

Druhou dcerou vojvody Kroka byla Teta. Jaká byla Teta? Věnovala se především bohoslužbám. Učila lid, jak správně uctívat bohy a to obětinami, zpěvem i tancem.

Nejmladší z dcer byla Libuše. Uměla věštít a byla velice vzdělaná. Jaká byla? Lidé ji velebili, a i drsní bojovníci thumili hlas a mímili slova, když byla poblíž.

Po Krokově smrti začala vládnout právě tato, nejmladší dcera vojvody Kroka – Libuše.

Obrázek 28: Příloha k přípravě na hodinu hudební výchovy pro 4. ročník ZŠ

PRÍPRAVA NA HODINU

Jméno studenta/ky: Pkno
Jméno cvičného učitele: Ročník ZŠ: 4. Datum: 22. 3. 2022
Název předmětu: Hudební výchova

Téma hodiny: Pravěk - počátky zemědělství

Cíl: Žák si utvoří představu o stáří a charakteru hudby v pravěku, uvažuje o životě pravěkých lidí, způsobu života a o dochovaných památkách, žák se naučí text, melodii a rytmus africké písně Sansa kroma i s doprovodným rytmickým tancem

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplňovaný částečně): žák čistě intonuje vyslovuje text písně, žák rozliší rytmy s důrazem buď na 1. nebo na 2. dobu, ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace, správně hospodáři s dechem při interpretaci písní – frázování

Zařazené mezipředmětové vztahy: Člověk a jeho svět - pravěk, lidská obydlí, krajina kulturní a přirozená, proměny krajiny v čase,

Pomůcky: pravěká mazanice, klavír, rytmické pomůcky pro každého žáka, např. kamínek, kelímeček či šiška

Jiné důležité poznámky k realizaci (např. výuka venku aj.): vhodný klavír pro rozezpívání a prostor pro pohyb žáků, např. před tabulí nebo v zadní části třídy na koberci

Část	Realizovaná aktivita		Mezipředmětové vztahy	Poznámky k videozáznamu (co natočit, na co se zaměřit aj.)
	Název aktivity + popis části motivace (je-li)	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka		
1.	Úvodní motivace	<i>Činnost učitele:</i> Ukáže žákům pravěkou mazanici a vyzve je, aby hádali o jaký předmět se jedná a k čemu mohl sloužit. Dává žákům nápovědy, dokud hádanku nerozluští. Zmíní probírané téma v předmětu Člověk a jeho svět - lidská obydlí a zbežně popíše některé příklady lidských obydlí především v době neolitu. <i>Činnost žáků:</i> Hádají, o jaký předmět se jedná, radí se mezi sebou, případně kladou doplňující otázky.	Člověk a jeho svět - lidská obydlí	Úvodní motivace - hádání, o co se jedná
2.	Pantomima, dramtizace, imitace a pohyb v prostoru, dechová cvičení	<i>Činnost učitele:</i> Vyzve žáky k přesunu na volný prostor, zadává situace a časoprostor, ve kterém se žáci nacházejí; vyzve je k mísení a volnému pohybu na ohraničeném prostoru, např. lovcí číhající na kořist, skrývání se před medvědem, seznamování se s členem cizího kmene a pod., provádí s žáky jednoduchá dechová cvičení. <i>Činnost žáků:</i> přesunou se na volný prostor, mísí se a pohybují se dle instrukcí vyučujícího, předvádí pantomimu, vyjadřují pocity, vžívají se do role pravěkých lidí, zvířat či rostlin, regulují dech a řídí se pokynů ohledně dechu.	Dramatická výchova - pantomima, dramtizace	Postupné osmělování žáků a zapojování se do aktivity
3.	Rytmická cvičení na téma život pravěkých lidí - lov, sběr, pěstování plodin.	<i>Činnost učitele:</i> vede rytmická cvičení s pravěkou tematikou a říkadly, modifikuje říkadla na základě podnětů a nápadů žáků k danému tématu. Provádí rytmickou hru na otázku na odpověď s důrazem na dosavadní znalosti o pravěku.	Člověk a jeho svět - pravěk, závislost člověka na	

	výroba keramiky...	<i>Činnost žáků:</i> Odpovídají na otázky vyučujícího, doplňují říkadla o vlastní nápady k tématu, přidávají náměty k rytmizaci, provádí rytmická říkadla	přírodních zdrojích	
4.	Rozezpívání v rytmu písně Samsa kroma	<i>Činnost učitele:</i> Motivace k písni Sansa kroma: z pravěku se nedochoval hudební záznam, ale dochovaly se některé hudební nástroje; při interpretaci hudby se můžeme inspirovat hudbou přírodních národů; přesuneme se do Afriky a naučíme se ghanskou domorodou píseň Samsa kroma etnické skupiny Akanů. Píseň je o jestřábovi, který loví ve svém okolí kuřata. Vyučující realizuje jednoduché rozezpívání v rytmu písně s částí textu a naučí žáky základy písně. <i>Činnost žáků:</i> Rozezpívávají se, důraz je kladen na správnou intonaci, na čistý a správně nasazený tón; případně si pomáhají pohybem ruky dle instrukcí vyučujícího.	Člověk a jeho svět - příroda - jestřáb, způsob života, potrava a hojnost v ČR a ve světě. Člověk a jeho svět - Afrika, Ghana	Rozezpívání již v rytmu písně s textem
5.	Nácvik písně	<i>Činnost učitele:</i> Zazpívá celou píseň a poté opakuje spolu s žáky jednotlivě obě části písně, důraz klade na text písně; po osvojení písně žáky přidá rytmická cvičení a tanec. Obměňuje interpretaci písně změnou dynamiky, nálady a tempa. <i>Činnost žáků:</i> Osvojují si melodii i text písně, po jejím osvojení zapojují dle svých možností rytmická cvičení a tanec.		Zapojení tance a rytmického doprovodu
6.	Závěrečná reflexe	<i>Činnost učitele:</i> Klade žákům otázky ohledně jejich pocitů z uplynulé hodiny, zda se dozvěděli něco nového a zda by chtěli žít v pravěku. <i>Činnost žáků:</i> Reflektují průběh hodiny, hodnotí vlastní zapojení a spokojenost s vyučovací hodinou např. na pomyslné škále pohybem ruky či umístěním ve třídě.		

Obrázek 29: Příprava na hodinu hudební výchovy pro 4. ročník ZŠ

4.4 Přípravy dobré praxe – výtvarná výchova

Uvedené studentské přípravy pro výuku výtvarné výchovy jsou určeny pro 2., 4. a 5. ročník základní školy. Struktura příprav odpovídá standardním požadavkům na efektivní motivaci žáků, rozvíjení kreativity s důrazem na osobní vklad a individuální přístup a začlenění mezipředmětových vztahů. Všechny tři složky se v průběhu výuky vzájemně prolínají.

Motivace ve vybraných přípravách účinně inspiruje žáky k následné výtvarné činnosti a také slouží k povzbuzení zájmu o námět/téma úkolu. Ve druhém ročníku šlo o vyvození námětu činnosti prostřednictvím poslechu písničky (audionahrávka Mravenčí ukolébavka pro úkol *Co se děje na jaře v mraveništi*) a následující brainstorming – návodné otázky (Jak vypadá mravenec, Kde žije, Z čeho se skládá mraveniště) s myšlenkovou mapou. Ve čtvrtém ročníku byli žáci motivováni k úkolu *Architektem na pár chvil* poslechem čteného literárního textu (Kronika města Kocourkova) a diskusí k tématu město/vesnice, při kterém byli všichni žáci velmi aktivní a předháněli se v nápadech. Motivace v pátém ročníku probíhala diskusí a vytvořením myšlenkové mapy na téma jaro, podněty z diskuse žáci mohli využít v doplňující kresbě jarního námětu do „barevného rámu zrcadla“. U všech uvedených příprav je zjevný *důraz na motivační část hodiny, na aktivizaci a zapojení všech žáků, vytvoření společného námětového rámce*, což se v samotné realizaci úkolu ukázalo jako velmi účinné.

Kreativita je obsažena ve všech fázích vyučovací jednotky, v úvodní motivaci, vlastní činnosti i v závěrečné hodnotící a reflektivní fázi. Výtvarné úkoly byly založeny na *inspirujících námětech*, které žáky *podporovaly v přemýšlení a nabízely různá tvůrčí řešení úkolu*. Reflexe probíhaly formou výstavy s individuální prezentací autorů nebo společným hodnocením v kruhu. Hladký průběh hodnotící fáze umožnily *předem připravené otázky*. Při hodnocení studenti oceňovali žáky za vlastní přístup, za nečekaný nápad, za odvahu překročit pomyslnou hranici zažitého (a mnohdy okolím očekávaného) řešení. Právě společnou prezentací, porovnáním, komentářem, vysvětlením záměru či slovním doplněním obrazové výpovědi se rozvíjí tvořivé myšlení žáků a dochází k motivaci pro další výtvarnou činnost či probuzení hlubšího zájmu o probírané téma v rámci mezipředmětového propojení.

Mezipředmětové vztahy byly nejčastější ve spojení s přírodovědnými a vlastivědnými tématy, v rámci motivace úkolu s hudební a literární výchovou. Například příprava pro čtvrtý ročník navazuje tematicky na učivo přírodovědy – téma Ekosystému lidských obydlí a motivuje pomocí literární ukázky (čtená ukázka z Kroniky města Kocourkova od Ondřeje Sekory).

Různorodé ukázky dětských výtvarných prací dokazují účinnost zvolených metod a postupů v souladu se současným směřováním výtvarného vzdělávání.

Dále prezentované přípravy studentů jsou ponechány v původní originální podobě, neprošly jazykovou ani stylistickou úpravou.

PŘÍPRAVA NA HODINU

Jméno studenta/ky: _____ Jméno cvičného učitele: _____
Název předmětu: Výtvarná výchova Ročník ZŠ: 2. ročník Datum: _____

Téma hodiny: CO SE DĚJE NA JAŘE V MRAVENIŠTI

Cíl:

- Žák dokáže v tvorbě uplatnit své znalosti.
- Žák rozvíjí fantazii a představivost.
- Žák ví, jak pracovat se zvolenými pomůckami.
- Žák je schopen představit své výtvarné dílo spolužákům.
- Žák dbá na bezpečnost svého pracovního místa.
- Žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku – v plošném vyjádření linie a barevné plochy.

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplňovaný částečně):

- Žák zvládá základní dovednosti pro vlastní tvorbu.
- Žák uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech, je schopen výsledky své činnosti sdělit svým spolužákům.
- Žák rozpoznává, pojmenovává a porovnává linie, barvy, tvary, objekty ve výsledcích tvorby vlastní, tvorby ostatních i na příkladech z běžného života (s dopomocí učitele).

Zařazené mezipředmětové vztahy: Prvouka, hudební výchova

Pomůcky: Čtvrťka A3, voskovky, vodové barvy, kalíšek s vodou, hadřík, ubrus, štětec, zástěrka, interaktivní tabule, tabule, psací potřeby.

Jiné důležité poznámky k realizaci (např. výuka venku aj.):

číslo	Realizovaná aktivita		Mezipředmětové vztahy	Poznámky k videozáznamu (co natočit, na co se zaměřit aj.)
	Název aktivity + popis dílčí motivace (je-li)	Popis aktivity, rozepsaná činnost učitele, činnost žáka		
1.	Úvodní motivace Píseň (4 minuty)	<p><i>Činnost učitele:</i> Učitel se pozdraví s dětmi a řekne jim, že jim dnes pustí písničku, ze které budou muset uhádnout téma hodiny. Řekne žákům, ať v klidu poslouchají a že se po písničce zeptá, jestli už tuší, co by je mohlo čekat. Učitel se dále může zeptat žáků, zda znají Ferdu mravence.</p> <p><i>Činnost žáků:</i> Žáci se pozdraví s učitelem a říkají své nápady, které by je dnes mohly čekat. Žáci poslouchají píseň a přemýšlí, jaké téma je dnes čeká. Po písničce žáci říkají témata – očekáváme, že zmíní mravence.</p> <p><i>Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř – Mravenčí Ukolébavka,</i> https://www.youtube.com/watch?v=2ExADYrjM0</p>	Hudební výchova	Natočit

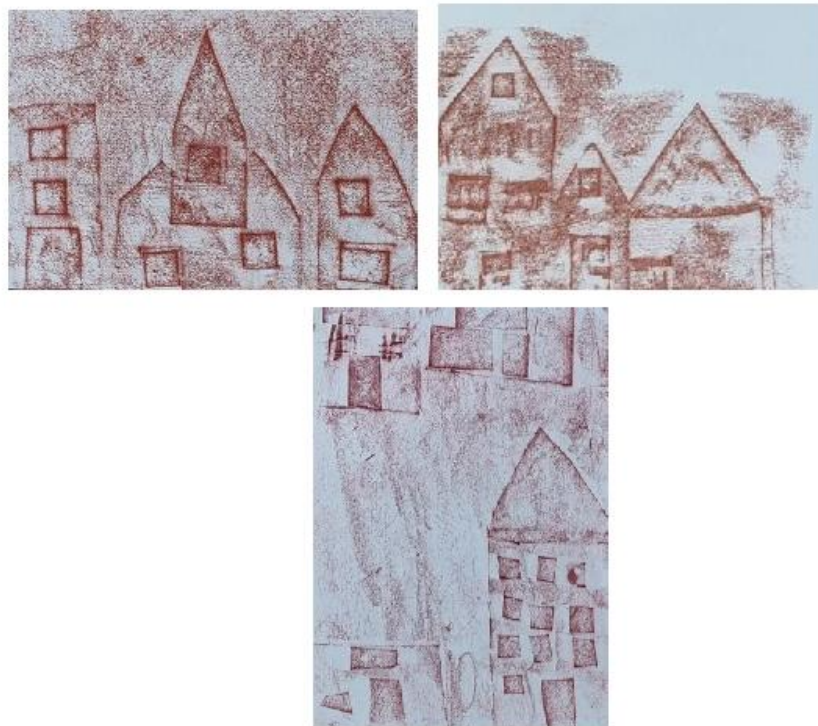
2.	Myšlenková mapa (4-5 minut)	<p><i>Činnost učitele:</i> Učitel pokládá návodné otázky a tvoří s žáky myšlenkovou mapu.</p> <p>Otázky: Jak vypadá mravenec? Kolik má nohou? (6 nohou) Kde žije? Kde všude ho můžeme potkat? Kdo jim případně vládně? Z čeho se mraveniště skládá?</p> <p><i>Činnost žáků:</i> Žáci s učitelem tvoří myšlenkovou mapu. Odpovídají na otázky a případně sdělují další informace.</p>	Prvouka	Natočit
3.	Výtvarná činnost (30 minut)	<p><i>Činnost učitele:</i> Učitel žákům rozdá čtvrtky A3 a poté žákům postupně odkrývá postup výtvarné činnosti.</p> <p>Postup:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Žáci si nejprve připraví své místo. Odesou si tašku k tabuli, připraví si ubrus, zástěrky, voskovky, vodové barvy, štětec, kalíšek s vodou a hadřík. 2. Na čtvrtku voskovkami nakreslí, jak si představujete, že to vypadá na jaře v mraveništi. Nevybarvujte! Upozorníme na to, že máme i pozadí. 3. Poté žáci vybarví vodovými barvami celý obrázek. 4. Necháme zaschnout a mezitím si žáci uklízí své místo. <p><i>Činnost žáků:</i> Žáci pracují na svém výtvarném díle podle pokynů od učitele.</p>	Kreativita	Natočit
4.	Reflexe Výstava mraveniště (5 minut)	<p><i>Činnost učitele:</i> Učitel na konci hodiny uspořádá výstavu žakovských prací, kdy každý žák představí své „mraveniště“.</p> <p>Otázky: Jak se Tvoje mraveniště jmenuje? Inspiroval/a jsi se skutečným mraveništěm či pohádkovým, svou fantazií? Kde se nachází? Z čeho všeho se skládá tvé mraveniště? Kolik mravenců tam žije? Kde bydlí královna?...</p> <p><i>Činnost žáků:</i> Žáci zhodnotí svou práci.</p>		

Obrázek 30: Příprava na hodinu výtvarné výchovy pro 2. ročník ZŠ

Obrázek 31: Příloha k přípravě na hodinu výtvarné výchovy pro 2. ročník ZŠ

5.	<p>Závěrečná reflexe</p> <p>- Vytvoříme s žáky kruh – otisky položíme doprostřed kruhu.</p>	<p>Činnost učitele: Hodnotí celkovou práci ve třídě. Doptává se větami: Vyber jednu práci, která Tě něčím zaujala (samotného překvapila). Vysvětli svůj výběr. Vyber práci, která podle Tebe splnila nejlépe dnešní téma. Vyber budovu, které Ti něco připomíná...</p> <p>Činnost žáků: Žáci hodnotí, reflektují, diskutují a odůvodňují své výběry. Vyplňují reflexi se smajlíky.</p>		
----	---	--	--	--

Obrázek 33: Příloha k přípravě na hodinu výtvarné výchovy pro 4. ročník ZŠ

PŘÍPRAVA NA HODINU

Jméno studenta/ky:		Jméno cvičného učitele:	
Název předmětu:	Výtvarná výchova	Ročník ZŠ: 5.	Datum:

Téma hodiny: Jarní zrcadlo

Cíl:

- Žák dokáže míchat nové odstíny barev z původních „základních“ barev
- Žák dokáže aplikovat techniku tupování pomocí kuchyňské houbičky na nádobi
- Žák dokáže bez vizuální podpory (předlohy) výtvarně vyjádřit námět jara

Očekávaný výstup RVP/ŠVP (i naplňovaný částečně):

- VV-5-1-01: při vlastních tvůrčích činnostech užívá prvky vizuálně obrazného vyjádření
- VV-5-1-02: při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se zaměřuje na projevení vlastních zkušeností

Zařazené mezipředmětové vztahy: Přírodověda

Pomůcky: kancelářský papír A4, čtvrtka A3, temperové barvy, kus houbičky na nádobi, štětec, černý fix, igelit, podložka pro míchání barev, hadr

část	Realizovaná aktivita		Mezipředmětové vztahy	Poznámky k videozáznamu (co natočit, na co se zaměřit aj.)
	Název aktivity + popis dílčí motivace (je-li)	Popis aktivity, rozeepsaná činnost učitele, činnost žáka		
1.	Úvodní motivace	<p>Činnost učitele: Vyučující uvede hodinu pár slovy o počínajícím jaru. Následně žáky požádá, aby představili co nejvíce myšlenek, které se jim vybaví ve spojení s jarem. Jejich nápady zaznamenává na tabuli (brainstorming).</p> <p>Činnost žáků: Žáci představují své myšlenky na téma jaro.</p>	Přírodověda	Motivace + MPV (natočit)
2.	Příprava pomůcek + zadání práce	<p>Činnost učitele: Vyučující vyzve žáky, aby si připravili pomůcky potřebné pro práci. Mezitím každému rozdá kancelářský papír ve formátu A4, čtvrtku ve formátu A3 a kus houbičky na nádobi. Následně vysvětlí postup práce:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.) Žáci si do jednoho z rohu čtvrtky napíší své jméno. 2.) Pomocí odtrhávání malých kousků ze stran kancelářského papíru si z původního formátu A4 vytvoří o něco menší obdélník (tak, aby nebyly jednotlivé strany celé rovné – jako při původní podobě, ale různé deformované). 3.) Na nepodepsanou stranu čtvrtky položí zhruba do středu odtržený papír. 4.) Pomocí houbičky na nádobi a tempery žáci tupují odkrytou část čtvrtky, díky čemuž jim vznikne pomyslný „rám zrcadla“. 5.) Po dokončení tupování odeberou se čtvrtky papír a do vzniklého prostoru pomocí černého fixu dokreslí libovolný námět spojený s jarem. Námětem pro vnitřek zrcadla jim můžou být napsané myšlenky na tabuli, které vymysleli v úvodu hodiny. <p>Činnost žáků: Žáci si připravují pomůcky, pracovní plochu překryjí igelitem a seznamují se se zadáním práce.</p>		

3.	Výtvarné tvoření	<p>Činnost učitele: Vyučující prochází mezi žáky a dohlíží na chod práce. V případě potřeby odpovídá na dotazy žáků.</p> <p>Činnost žáků: Žáci se věnují výtvarné činnosti. Po dokončení práce uklidí svou pracovní plochu.</p>	Kreativita (natočit)
4.	Závěrečná reflexe	<p>Činnost učitele: Vyzve žáky, aby předstoupili k tabuli a představili, jaký jarní motiv pro své dílo vybrali.</p> <p>Činnost žáků: Žáci před tabulí představují svá díla ostatním spolužákům.</p>	

Obrázek 34: Příprava na hodinu výtvarné výchovy pro 5. ročník ZŠ

5 SUMARIZACE A ZÁVĚRY

A. Identifikační údaje projektu

Projekt – Otevřeno, z. s.

Reflektovaná oborová praxe se zaměřením na motivaci, kreativitu a mezipředmětové vztahy

Řešitel. organizace: Technická univerzita v Liberci, fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, katedra primárního vzdělávání

Hlavní řešitel: PhDr. Jana Johnová, Ph.D.

Řešitelé: doc. RNDr. Petr Anděl, CSc., Mgr. Věra Dubcová, PhDr. Věra Vykoukalová, Ph.D.

Kontaktní adresa: jana.johnova@tul.cz

Vydáno: červen 2023

B. Cíl projektu

- (1) Cílem projektu byla příprava teoretických a praktických podkladů pro zavedení nového předmětu „**Oborová didaktika v praxi**“ pro studenty oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Tento předkládaný materiál je souhrnem závěrečné zprávy projektu. Současně je určen i jako podklad pro diskusi o využitelnosti výsledků projektu nebo jeho částí u jiných subjektů.
- (2) Následující popis předmětu je koncipován jako **výsledné doporučení** a jsou v něm zapracovány poznatky, které byly získány ve dvou běžích praxe, které byly realizované v rámci projektu. Jedná se o obecné teze a návody, které musí být vždy přizpůsobeny konkrétním místním podmínkám.

C. Výchozí teze

- (3) Projekt vychází z dlouhodobých pedagogických zkušeností řešitelů, kde jako závažné problémy v přípravě učitelů 1. stupně byly identifikovány tyto dvě skutečnosti:
 - (a) **nedostatečná propojenost oborových didaktiků s praxí studentů** na školách;
 - (b) nutnost **posílení schopnosti učitelů motivovat žáky** ve výuce – vzhledem k přesycení dětí IC technikou je schopnost motivovat žáky k výuce pro učitele stále větším problémem.
- (4) Realizovaným řešením je zavedení nového předmětu „Oborová didaktika v praxi“, který je harmonicky začleněn do celkově dobře propracovaného systému pedagogických praxí na FP TUL. Předmět je zařazen **do 3. ročníků a je povinný** pro všechny studenty Učitelství pro 1. st. ZŠ.

D. Základní metodická koncepce projektu

- (5) **Novost po stránce metodické** je založena na kombinaci (i) praxe zaměřené přímo na oborovou didaktiku předmětů, (ii) na speciálním zaměření na oblast motivace, kreativity a mezipředmětových vztahů. (iii) na skupinové formě praxe, (iv) na úzké spolupráci studentů, cvičných učitelů a oborových didaktiků, (v) na třífázové reflexi.
- (6) **Oborová didaktika v praxi.** Specifickým rysem přípravy učitelů pro 1. stupeň ZŠ je široké spektrum předmětů, které musí zvládnout jak po stránce teoretické, tak i didaktické. Předmět se zaměřuje speciálně na vzdělávací obory: Český jazyk a literatura (s užším zaměřením na literární výchovu), Hudební výchova, Výtvarná výchova, Člověk a jeho svět.
- (7) **Zaměření na zvolené klíčové oblasti motivace, kreativita a mezipředmětové vztahy.** Studenti jsou během celé praxe vedeni k tomu, aby se ve svých přípravách a výstupech zaměřovali na tyto oblasti. Zatímco motivace musí být součástí každé hodiny, tak u kreativity a rozvoje mezipředmětových vztahů je cílem zvažovat, zda se v daném tématu dají smysluplně využít. To znamená přemýšlet o nich vždy, ale zařazovat je pouze tam, kde je to pro výuku přínosné.
- (8) **Skupinová forma praxe.** Vlastní praxi absolvují studenti ve vytvořených skupinách o 3 až 5 studentech, kde každý má určenou roli. Jeden student vždy učí, jeden natáčí videozáznam hodiny a zbývající studenti si tvoří hospitační záznam a případně asistují při některých fázích výuky. Z potřebných rolí učení – natáčení videa – hospitace vyplývá, že minimální počet studentů jsou 3, optimální 4, maximální 5, (nedoporučujeme navyšovat pro příliš velký počet dospělých ve třídě). Na každé hodině se tedy podílí všichni studenti a tato kooperativní forma je pro ně často novou skutečností.
- (9) **Úzká spolupráce studentů, cvičných učitelů a oborových didaktiků.** Je založena na spolupráci ve všech fázích praxe (fáze přípravná realizační a závěrečná). Ve fázi přípravné představí příslušní oborové didaktici v krátkých přednáškách studentům základní možnosti zapojení klíčových oblastí do výuky, ve fázi realizace cvičné učitelky konzultují přípravy studentů, a oborové didaktici chodí na příležitostné hospitace. V závěrečné fázi oborové didaktici na základě natočených videí, příprav a vlastních hospitací provádí se studenty rozbor jejich činnosti.
- (10) **Třífázová reflexe.** Z daného schématu vyplývá, že výkon studentů je podroben rozboru ve třech fázích: (i) reflexe od spolužáků, (ii) reflexe od cvičných učitelů, (iii) reflexe od oborových didaktiků. Všechny tyto formy by ale měly směřovat k té hlavní reflexi, tj. k pokud možno objektivnímu hodnocení vlastního výkonu (sebereflexi).

Jedná se o zásadní bod a z výsledků ověřování projektu vyplývá, že řada studentů je vůči sobě značně nekritická a že na rozvoji sebereflexe je potřeba pracovat.

E. Struktura předmětu

(11) Předmět je koncipován jako jednosemestrální s počtem 14 týdnů v semestru a odehrává se vždy jeden stálý den v týdnu. Je rozdělen na 3 fáze: (A) přípravná, (B) realizační, (C) závěrečná. Celkové schéma je v následující tabulce.

Tabulka 5: Rozložení předmětu v semestru

týden	fáze	charakteristika	lokalizace
1	přípravná	úvod do předmětu – organizační záležitosti	fakulta
2		instruktáže od oborových didaktiků	
3		instruktáže od oborových didaktiků	
4	realizační	seznámení se třídou – náslechy u cvičných učitelek	cvičná škola
5		seznámení se třídou – náslechy u cvičných učitelek	
6		výuková praxe	
7		výuková praxe	
8		výuková praxe	
9		výuková praxe	
10		výuková praxe	
11	závěrečná	reflexe oborových didaktiků	fakulta
12		reflexe oborových didaktiků	
13		reflexe oborových didaktiků	
14		ukončení předmětu - zápočet	

(12) **Fáze přípravná.** Probíhá na fakultě a zahrnuje tyto části:

- a) organizační přípravu celé praxe (rozdělení do skupin, škol, harmonogram praxe aj.);
- b) semináře, kdy oborová didaktika formou semináře seznámí studenty s hlavními zásadami při rozvíjení motivace, kreativity a mezipředmětových vztahů ve svých předmětech.

(13) **Fáze realizační.** Probíhá na cvičné škole.

- a) Studenti jsou rozdělení do 3-5 členných skupin, každé skupině je určena příslušná ZŠ a přidělen cvičný učitel.
- b) Praxi na škole začínají studenti náslechy výuky cvičného učitele, aby se seznámili s prostředím třídy a s žáky, které budou učit. Se cvičným učitelem si studenti domluví témata jednotlivých hodin a cvičný učitel zkontroluje a prodiskutuje před výukou přípravu studentů. Osobní konzultace příprav probíhá dle dohody účastníků,

ale musí být realizována min. jeden den před danou výukou. Neosvědčilo se nám zaslání příprav cvičným učitelům e-mailem.

- c) Každý student odučí během 5 týdnů praxe po jedné hodině z literární výchovy, hudební výchovy, výtvarné výchovy a přírodovědy (příp. vlastivědy), prvouky.
- d) Při každé hodině jeden student učí, jeden pořizuje videozáznam a další provádí hospitaci. V těchto činnostech se studenti v průběhu dne střídají. Po hodinách následuje zhodnocení cvičným učitelem.
- e) Nahrané videozáznamy předají studenti oborovým didaktikům jako podklad pro závěrečné reflexe.
- f) Pátý týden výukové praxe slouží jako rezerva k možné opravě příliš nezdařených realizovaných příprav, případně se studenti domluví s cvičným učitelem, který předmět odučí.

(14) **Fáze závěrečná.** Probíhá na fakultě a obsahuje:

- a) reflexe jednotlivých oborových didaktiků na základě rozborů videozáznamů, příprav a dalších podkladových materiálů;
- b) celkové zhodnocení praxe, společná diskuse studentů a pedagogů.

F. Dílčí metodické poznámky a doporučení

(15) V následující části jsou uvedeny některé dílčí metodické poznámky, které vyplynuly z ověřování praxe, z názorů studentů, cvičných učitelů a oborových didaktiků a kterým je třeba věnovat zvýšenou pozornost.

(16) **Tvorba skupin.** Je optimální, když výběr studentů do skupin provede na základě znalostí studentů z předchozích ročníků vedoucí praxe po konzultaci s dalšími pedagogy. Skupiny koncipuje tak, aby byly vyvážené a zahrnovaly studenty různých schopností a zaměření. Současně musí zohledňovat i další praktické aspekty, jako dojíždění.

(17) **Videozáznamy.** Schopnost natočit kvalitní videozáznamy je klíčová pro konečné reflexe oborových didaktiků. Důležitá je zde jak obsahová, tak technická stránka. Pokud tuto činnost necvičí studenti v jiných vyučovacích předmětech, je vhodné se hlavními zásadami zabývat v úvodní přípravné fázi. Současně je třeba zajistit souhlas od rodičů žáků s natáčením.

(18) **Přiměřené zařazování klíčových oblastí.** V rámci tohoto předmětu je kladen důraz na motivaci, kreativitu a mezipředmětové vztahy. To má významný pozitivní vliv na přístup studentů k těmto tématům. Někdy to ale vede ke snaze zapojit do každé hodiny

všechny složky izolovaně. Je proto třeba vést studenty k přiměřené a funkční aplikaci těchto oblastí a upozornit je na možnost propojení všech tří pilířů i v rámci jedné aktivity.

- (19) **Zaměření na základní cíl hodiny.** Je třeba studenty upozorňovat, aby ve snaze o co nejpestřejší hodinu a o využití řady různých metod, nezapomínali na základní cíl dané vyučovací hodiny. Prvotní musí být vždy cíl a obsah hodiny, různé motivační aktivity jsou prostředkem k jeho dosažení.
- (20) **Rozvíjení sebereflexe u studentů.** Zpětná vazba je základním předpokladem pro zlepšení určité činnosti, tedy i vlastní výuky. Předmět je koncipován tak, že zpětnou vazbu dostávají od spolužáků, cvičných učitelů i oborových didaktiků. Důležité je ale vést studenty k tomu, aby se dokázali podívat na svoje výkony sebekriticky, což často chybí. To se samozřejmě týká nejen tohoto předmětu, ale celého vzdělávacího procesu.
- (21) **Komunikace se ZŠ.** Doporučujeme v předstihu komunikovat se ZŠ, kde je nutné vysvětlit cíl praxe a domluvit se na možné úpravě rozvrhu v daných třídách, neboť praxe je vedle ČAJŠ zaměřena na výchovy a ty nejsou běžně rozvrhovány do jednoho dne.

G. Závěr

- (22) Na Technické univerzitě v Liberci, Fakultě přírodovědně-humanitní byl v rámci studia Učitelství pro 1. stupeň ZŠ **zaveden předmět Oborová didaktika v praxi**. Díky projektu Otevřeno se podařilo důkladně připravit dva ověřovací ročníky, vyhodnotit jejich průběh a zpracovat různé připomínky jednotlivých účastníků. Zde byl představen výsledný návrh. Domníváme se, že **předmět rozšiřuje a diversifikuje metody pedagogické praxe studentů a že přispěje ke zkvalitnění jejich studia.**

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Časový harmonogram projektu (2022)	11
Obrázek 2: Šablona pro zápis přípravy na vyučovací hodinu pro studenty	12
Obrázek 3: Hodnoticí formulář vyučovací hodiny pro studenty	13
Obrázek 4: Hodnoticí formulář vyučovací hodiny pro cvičné učitele.....	14
Obrázek 5: Rozložení typů základních škol absolvovaných studenty.....	28
Obrázek 6: Rozložení typů středních škol absolvovaných studenty.....	29
Obrázek 7: Oblíbenost předmětů český jazyk, matematika, přírodověda a vlastivěda	29
Obrázek 8: Oblíbenost předmětů hudební a výtvarná výchova, pracovní činnosti a tělesná výchova. 30	
Obrázek 9: Hodnocení výkonu studentů při vyučování cvičnými učiteli.....	33
Obrázek 10: Hodnocení reakcí žáků při výuce studenty (hodnotí cviční učitelé)	33
Obrázek 11: Vlastní zhodnocení studentů ke zvládnutí klíčových oblastí v roce 2022 a 2023	34
Obrázek 12: Závislost mezi výkony studentů jako učitelů a výkony žáků	35
Obrázek 13: Hodnocení výkonu studentů v různých předmětech.....	36
Obrázek 14: Hodnocení výkonu žáků v různých předmětech	36
Obrázek 15: Hodnocení přínosů jednotlivých aspektů praxe studenty v letech 2022 a 2023	40
Obrázek 16: Příprava na hodinu literární výchovy pro 1. ročník ZŠ	47
Obrázek 17: Příprava na hodinu literární výchovy pro 1. ročník ZŠ	48
Obrázek 18: Příloha k přípravě na hodinu literární výchovy pro 1. ročník ZŠ	49
Obrázek 19: Sebereflexe studentky po realizaci vyučovací hodiny literární výchovy pro 1. ročník ZŠ. 50	
Obrázek 20: Příprava na hodinu literární výchovy pro 3. ročník ZŠ	51
Obrázek 21: Příprava na hodinu prvouky pro 1. ročník ZŠ	53
Obrázek 22: Příloha k přípravě na hodinu prvouky pro 1. ročník ZŠ	54
Obrázek 23: Příprava na hodinu přírodovědy pro 4. ročník ZŠ	55
Obrázek 24: Příprava na hodinu přírodovědy pro 5. ročník ZŠ	56
Obrázek 25: Příloha k přípravě na hodinu hudební výchovy pro 2. ročník ZŠ.....	59
Obrázek 26: Příprava na hodinu hudební výchovy pro 2. ročník ZŠ.....	59
Obrázek 27: Příprava na hodinu hudební výchovy pro 4. ročník ZŠ.....	60
Obrázek 28: Příloha k přípravě na hodinu hudební výchovy pro 4. ročník ZŠ.....	61
Obrázek 29: Příprava na hodinu hudební výchovy pro 4. ročník ZŠ.....	62
Obrázek 30: Příprava na hodinu výtvarné výchovy pro 2. ročník ZŠ	64
Obrázek 31: Příloha k přípravě na hodinu výtvarné výchovy pro 2. ročník ZŠ.....	65
Obrázek 32: Příprava na hodinu výtvarné výchovy pro 4. ročník ZŠ	66
Obrázek 33: Příloha k přípravě na hodinu výtvarné výchovy pro 4. ročník ZŠ.....	67
Obrázek 34: Příprava na hodinu výtvarné výchovy pro 5. ročník ZŠ	68

Seznam tabulek

Tabulka 1: Bodovací stupnice pro hodnocení výkonu studentů při výuce a žáků.....	32
Tabulka 2: Bodovací stupnice pro hodnocení výkonu studentů při výuce a žáků.....	35
Tabulka 3: Procentuální vyjádření přínosu reflektované praxe pro studenty v roce 2022	39
Tabulka 4: Procentuální vyjádření přínosu reflektované praxe pro studenty v roce 2023	39
Tabulka 5: Rozložení předmětu v semestru	71

